

Bibliothèque numérique

medic@

**Mondino de Luzzi / Dryander, Jonas.
Anatomia Mundini, ad
vetustissimorum erundemque aliquot
manu scriptorum codicum fidem
collata, justoque suo ordini restituta,
per Joannem Dryandrum,...**

*Marburg : Christiani Egenolphi, 1541.
Cote : 5544*

(c) Bibliothèque interuniversitaire de médecine (Paris)
Adresse permanente : <http://www.bium.univ-paris5.fr/hist/med/medica/cote?05544x01>

**ANATOMIA
MUNDINI, AD VETVSTIS-
SIMORVM, ERVNDENQVE ALL-**

quot manu scriptorum, codicum fidem
collata, iustoq; suo ordini restituta.

Per Ioannem Dryandrum
Medicum professo-
rem Marpur-
gensem.

Adiectæ sunt, quarumcunq; partium corpo-
ris, ad uiuum expressæ figuræ.

Ad sunt et scholia non indocta, quæ prolixorum com-
mentariorum uice esse possunt.

MARPURGI, IN OFFICINA
Christiani Egenolphi.

1541
Negru. Nicolau phlogoron. Jura duchi

ORNATISSIMO SPLENDIDIS-
SIMO QVE VIRO D. HIERONYMO

Glauberger, utriusq; Iuris Doctōri doctissimo, pa-
tricio Francofortensi, amicissimo suo.

Ioannes Dryander medicus.

S. D.

XTARE hodie passim, qui medica-
næ eam, quæ dissectiones docet, ut o-
mnium iucundissimam, ita longe diffi-
cillimam, partem iuvent viros do-
ctos atq; medicarum rerum expertes,
cum uideam, nolui committere quin
& ego meam qualemcunq; operam,
ei tanto mihi ab ineunte iam usq; ætate
studio adamato, adijcerem. Superi-

ori itaq; anno, Capitis humani, atq; aliquot corporis particu-
larum nudas Icones inter prælegendum cum auditorib. meis de
monstrandi magis quàm ostentandi ingenij gratia exhiberem,
easq; picturas studiosorum conatum mirum in modum iuuare
docti aliquot scripto indicarent, eiusq; generis similia à me per-
perficienda peterent, ueniebat in mentem mihi Mundini Ana-
tomiam puriorem quoquo modo redditam, non parum præ-
desse posse eorundem studiorum iniciatis. Itaq; ad repurgan-
dum, pristinoq; suo nitore partim restituendum, partim etiam
ad Galeni libros, atq; adeò uerioris experimenti rationem con-
ferendum, eo libentius accingor, quòd hunc authorem quan-
tumuis barbarum, optimo tamen atq; succincto ordine sin-
gula quæ de resectione dici queant, explicatius tradidisse uide-
am. Quam iam olim uiris in ea arte exercitatis unicam ratio-
nem fuisse puto, cur hunc librum, quantumuis lacerum, in o-
mnium scholarum tanta existimatione habendum duxerint,
ut Anatomie rudimenta nusquam rectius, quàm ex hoc solenni-
ter professo libro petenda æstimarent. Fato itaq; propitio fa-
ctū esse reor, ut ducentis plus minus annis (tam uetustum enim
eum authorem esse constat) hic autor nunquam ex Academia-
rum professione, ubi tamen morosissime de disciplinis iudicari
solet, explorus sit; Quam exactissimam fore commendationem

A 2

libri puto, uidelicet, qui tãto in precio habitus sit tempore, propter insignem, sine dubio fructum, quo refertum esse librum oculata nimirum uidit antiquitas. Quod si hodie sunt, qui nisi nisi quod fucatum, atq; illecebris linguae, lectorem demulceat, in scholis recipiendum esse ducant, illis per me liberum erit, Alexandri Benedicti latinissimos de refectione libros, Io. Andernaci atq; Andreae à Lacuna, Item Vuesaliensis & reliquorum omnium eloquentissima commentaria admirari atq; amplectari, modò non negent hunc librum habere sua dona, suum genium, neq; linguae scabritiem nos tanto odio prosequemur ut si quae recte sint tradita, propter linguae uilitatem repudianda ducamus. Malè studio Astronomico, malè Cosmographico, malè reliquis omnibus liberalibus (quas uocant) artibus, exceptis pauculis, consuleretur, si propter tractationes, atque aliquando uersionis duritiam repudiandi sint earum artium libri, quorum ferme bona pars barbarie adeo inuoluta est, ut lectorem aliquando diuinatorem requirant. Accedit quòd Theaurus omnis eruditionis, ad homines merè barbaros, ad Aegyptios, ad Arabes, fato quodam iam olim sit relatus, à quibus nobis foenerari quoquo modo datur hanc foelicitatem. Modò itaq; res nobis integrè consent, rerum ueritas non perturbetur, genuinus studiorum fructus non negetur, uerba non offendent. Ad Mundinum nostrum redeo, hunc si non sit aliud quod offendat, quàm quòd Barbarà lingua sit conscriptus liber, incommodum tantum non faciendum esse puto, propter quod is liber studiosis è manibus excuti debeat. Videmus raros quosdam libros, fato suo propitio, ad linguam quod attinet longe contemptiores, sententiarum tamen lepidissimo condimento splendidiore, interitum hactenus nondum perpeffos, Qualis est Donati minoris puerilis illa grammatica traditio, Sphaerae Ioannis de sano Busco Astronomica institutio, atq; haec Mundini rerum Anatomicarum introductio. Quos in quouis genere singularum iam enumeratarum artium libros rurgida sua eloquentia fastos intercidiisse, his superstitibus purandum est: ut non absq; fatali quadam praedestinatione factum esse fateri cogamur, authores Barbaros, explosis elequentibus, in scholis regnare. Fusius fortassis haec, quàm par est, prosequor, non quòd Barbariei patrocinium, quo & linguae meae Barbariem defendam, faciam, uerum quòd iudicio libros, linguarum

guarum causa admitti aut explodi, & aurum atq; gemmas non
 uilius quod in terreo atque fictili uase, quam in splendida arca
 continere malint, uelim. Si quid linguæ barbaræ incommodi-
 cas ad sensum uerum authoris explicandum, obscurat, inter-
 pretis est, non morose damnare, sed candidè explicare, atq; lo-
 cos locis collatos, restituere. Id quod nobis in Mundini com-
 mentario factum esse uides, ubi collectis omnibus quos habere
 potui, diuersis exemplarijs, certius quiddam quod ad authoris
 mentem explicandum faciebat excipiebam, tandem in docti
 cuiusdam dictata doctissima, quæ commentariorum prolixo-
 rum uice esse queant incidi, quæ Mundini lectionem aliquoties
 à Galeno, atque ab ipso experimento longius abesse demon-
 strant. Accedunt picturæ atq; particularum humani corporis
 delineationes, quantum fieri per artificem sculptorem potuit,
 exactissimè elaboratæ, quibus omnibus obscuritatem autho-
 ris, si quam habet, elucidare, atq; ita studiosis librum commen-
 datorem reddere coner: ut his Mundini scriptis, atq; ceu rudi-
 mentis commodior sit ad corporum ipsas dissectiones aditus,
 quas dissectiones nemo unquam fructu aliquo administrabit,
 qui non prius ex Anatomicis libris, uiam ad hoc studium stru-
 xerit: quemadmodum rursus nemo unquam commentarios A-
 natomicos rectè atq; fructu aliquo intellexerit, qui non manus
 resectionis admouerit. Vtrumq; itaque coniunctum esse, quo
 nobis nobilissimæ artis familiaris fiat usus, uolo. Ad artis tan-
 dem contemptores, qui resectionis nullum in scholis uel fru-
 ctum uel locum faciunt, esset, ut hic declinaret epistolæ huius
 oratio, nisi idem antea à me in Anatomix declamatione publi-
 ca, atq; fusius in libro de Anima Philip. Melanchtonis factum
 esse constet. Quare contra tam crassam atq; supinam ignoran-
 tiam, qua Anatomica contemnant non aliud, quam quod uul-
 go dicunt, retundendum puto &c. Scientiam non habere ini-
 micum nisi ignorantem: atq; contra negantem prima princi-
 pia, non esse disputandum, in quo numero tantum abest ut te
 esse putem, Hieronymè suauissime, ut te eas arteis non solum
 mirari, sed excolere, quæ ad tuendam ualeitudinem faciant, sci-
 am. Venit mihi in mentem, quòd aliquando te in Gallijs pro-
 pter dulcissimum Iurisprudentiæ fructum à doctissimo Docto-
 re Andrea Alciato publico tum professore Biturigibus asse-
 quendum, agente, malaq; ualeitudine præditum, cum meo consi-

P R A E F A T I O.

lio in amissa ualitudine reparanda uteris, quàm honorifice, quanto iudicio etiam de hisce artibus plerumque uerba feceras, ut hinc conijcere facile detur, quantum hodie usum rerum, atque gratae magis prouecta, emendatiori reddito iudicio, tanto eas artibus magis his habiturus in pretio. Non enim uulgatam tu hic recipis (satis scio) sententiam, quæ ita artium facit discrimen, ut alias ab alijs plane faciant alienas: Nec Iurisprudentiæ studiosum Medicinæ studio opus habere dicunt. Id tamen est uerum, quàm inculcata ualitudine non semper recte utique amemus omnes. Aliud est esse artis professorem, aliud cognitionem artis habere. Non mox Medicum pronunciamus, si Anatomicæ fuerit gnarus. Sunt artes, quæ ut maximo hominum commodo noscuntur, ita deterrimo ualitudinis periculo ignorantur: Quales præceptiones conseruandæ ualitudinis esse constat, quæ nunquam rectius, quàm à partium corporis humani iusta cognitione peti queant. Perge itaque clarissime uir honesto te oblectari exercitio, uel legendo eos qui bene de Anatomia scripserunt authores, uel ipse curabis, ut refectioni exhibendæ foeliciter intersis. Ego quocumque fieri potest modo, honestissimum hunc tuum conatum iuuare studebo, eoque nomine hunc Mundini librum tui nominis auspicijs diulgatum iri uolui, quo multis propensissimum tuum studium ad honestiores artes innotescat, id quod æqui bonique consulas rogo.

Vale integerrime uir.

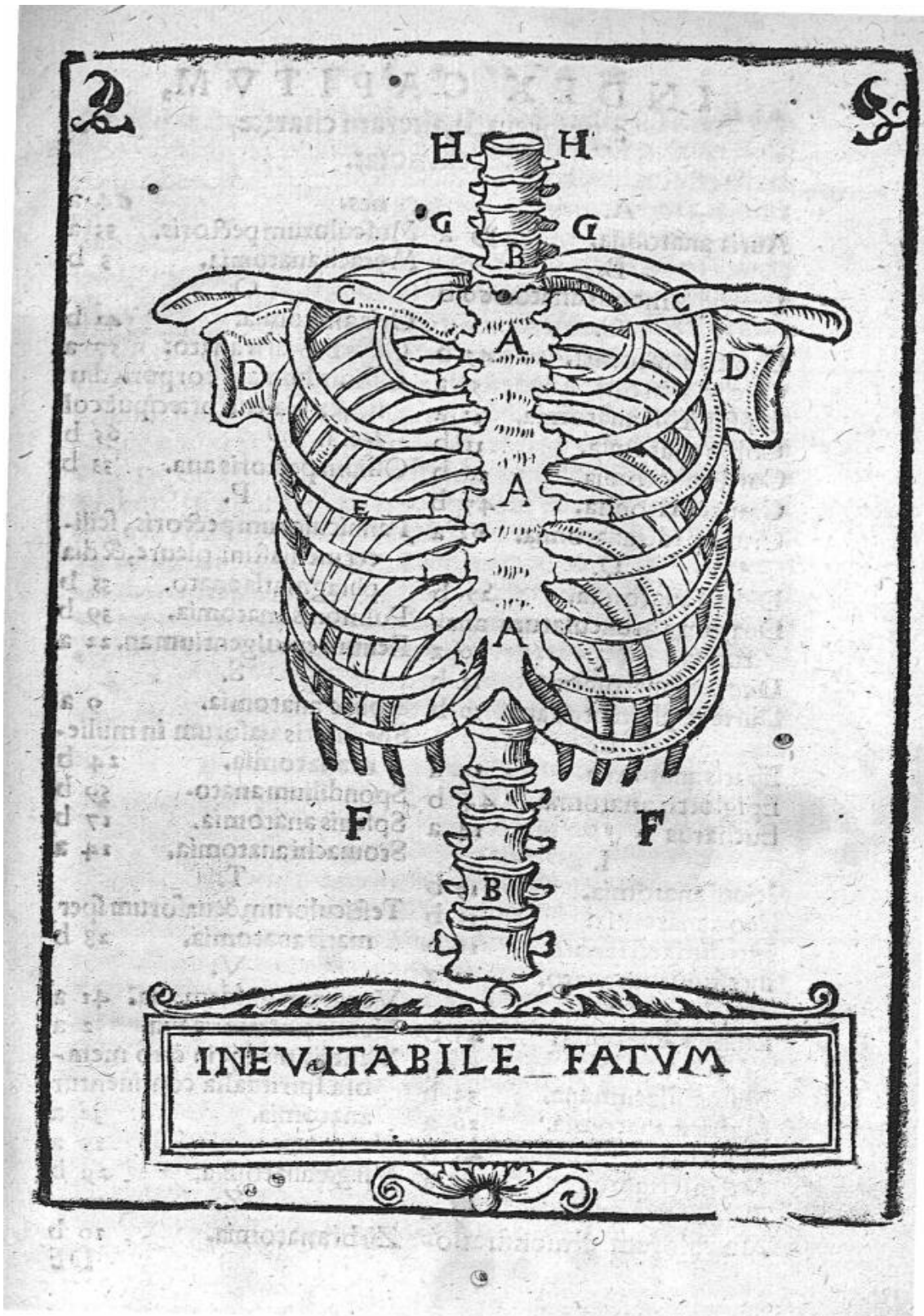
Data ex
Academia Marburgiana 2. Calen.

Augusti.

Anno

1740.

INDEX

INDEX CAPITVM,

a, priorem, b, alteram chartæ
faciem notat.

	A.			
Auris anatomia.	59	a	nes.	64 a
			Musculorum pectoris,	33 a
			Myrach anatomia.	3 b
Brachij & manus anat.	60	b	O.	
			Oris anatomia.	41 b
Capitis anatomia.	45	b	Offis basilaris anat.	57 a
Cerebri anatomia.	51	a	Offium humani corporis diu-	
Chistis fellis anatomia.	21	a	sio, ex Galeno præcipuè col-	
Colon anatomia.	11	b	lecta.	65 b
Cordis anatomia.	36	b	Offium pectoris ana.	33 b
Craneæ anatomia.	47	b	P.	
Cruris pedis anatomia.	62	a	Panniculorum pectoris, scilicet	
			mediastini, pleure, & dia-	
			phragmatis anat.	35 b
Didimi anatomia.	27	b	Pulmonis anatomia.	39 b
Duarum caruncularum ana-			Renum emulgentium an.	22 a
tomia.	56	a	S.	
Duodeni anatomia.	13	b	Siphac anatomia.	9 a
Duræ & piæ matris ana.	50	b	Spermatis uasorum in mulie-	
			reanatomia.	24 b
E.			Spondilium anat.	59 b
Epatis anatomia.	19	a	Splenis anatomia.	17 b
Epiglottis anatomia.	44	b	Stomachi anatomia.	14 a
Eucharus	14	a	T.	
			Testiculorum & uasorum sper-	
I.			matis anatomia.	28 b
Ieiuni anatomia.	13	b	V.	
Ileon anatomia.	13	b	Venarum guidem ana.	41 a
Intestini recti anat.	11	b	Ventris inferioris ana.	2 a
Intestinorum anat.	11	a	Ventris mediij, in quo mem-	
			bra spiritalia continentur	
L.			anatomia.	32 a
Lingue anatomia.	45	b	Vesicæ anatomia.	29 a
			Virgæ anatomia.	29 b
M.			Z.	
Mammillarum ana.	32	b	Zirpi anatomia.	10 b
Matricis anatomia.	26	a		DE
Meri & tracheæ uenę.	43	b		
Mesenterium.	14	a		
Monoculi anatomia	13	a		
Musculorum demonstratio				

VIA ut ait Gal. 7. ther. metho. aucto. Platonis, opus in aliqua scientia uel arte traditur tribus de causis. Primo, ut quis satisfaciat amicis. Secundo ut quis exercitetur utilissimo exercitio, quod est per intellectum. Tertio ut remediatur obliuioni, quæ est ex senectute. Hinc est

Causæ operis.

quoddam opus in medicina componere: & quia cognitio partium subiecti in medicina (quod est corpus humanum, quæ loca dispositionum appellantur) est una partium scientiæ medicinæ, ut dicit Auerrois primo. sui colliget. capitulo de diffinitione medicinæ, hinc est quod inter cætera uobis cognitionem corporis humani partium eius quæ ex anatomia insurgit, proposui tradere: non hic obseruans solum altum, sed magis secundum manualementem operationem.

a) Mundinus hic non bene citat Galeni auctoritatem, quod alix plures sint cause scribendorum librorum, uidelicet gloriæ cupiditas, mandatū uel decretū alicuius principis &c. uerum Gal. faterur se propter aliquam trium causarum, quas Plato referebat, suos commentarios fecisse, maxime tamen, ad succurrendum obliuioni, quæ ex senectutis uitio prouenit.

b) Auerrois. j. colliget. in principio. Et Galenus idem. j. de locis adfectis. Partes corporis humani, loca appellant antiqui.

DE TOTO.

ITVATO itaq; corpore, uel homine mortuo per decollationem, uel suspensionem supino: primo noticiam totius debemus habere: secundo partium. Nam cum omnis nostra cognitio incipiat à notioribus nobis, & quæ sunt confusa, notiora sunt, & totum confusius sit partibus, maxime à cognitione totius incipiemus. Circa totum autem, quod primum debemus cognoscere, est in quo homo habet differentiam ab animalibus alijs. Habet autem differentiam in tribus: scilicet in figura uel situ partium: in moribus, siue artibus, & in partibus quibusdam. In figura, nam stature est erectæ & hanc habuit propter quatuor causas. nam corpus humanum primo habet inter cætera animalia materiam leuissimam, spirituosam & aëream: & ideo ad superiora eleuabilem. Secundo, inter cætera eiu dem quantitatís calorem habet amplio rem, cuius

Homo differt ab alijs animalib. tripliciter.

B

est semper ad superiora eleuare. Tertio, formam habet perfectissimam, quæ cum angelis & intelligentiis, quæ regunt totum uniuersum, communicat: & ideo sursum eius, secundum sursum uniuersi debet esse. Quarto, ratione finis eius, fuit figuræ & staturæ erectæ: quia ipse finaliter ordinatur ad intelligere, ad quod deseruiunt sensus: & maximè sensus uisus, ut apparet in proæmio metaphisicæ: & ideo in ipso uisus debuit situari, & cerebrum se per consequens caput situ tali quod posset maximè diuersa sensibilia apprehendere: & quia ad plura uisibilia se extendit, quando situatur in alto, quod apparet: quia custodientes ciuitates, ut possint à longè bene uidere, statuunt sua spectacula in locis altis, ut in turribus, & huiusmodi: ut dicit Gale. in nono de iuuamentis membrorum. & propter hoc ipse ibi dicit, & Auicenna Autoritate Galeni tertio cano. in princ. quod necessitas in creando caput superius in homine, non fuit propter cerebrum, neque propter aures, neque propter os, neque propter nares; sed propter oculos propter causam dictam, & sic ex parte omnium quatuor causarum apparet, quod homo fuit staturæ erectæ, propter quod uocatur *ανθρωπος*, id est, planta reuersa, & microcosmus, id est, minor mundus. quia sursum & deorsum habet sicut uniuersum & mundus: & hæc est prima differentia. Secunda est ex moribus, uel ex arte, mores enim inter cætera animalia, habet magis mansuetos, nam est animal politicum, id est, ciuile, arte omni à natura caret. Non enim habet artem insitam à natura, ut aranea, & apes, & huiusmodi; & hoc ut percipiat omnem artem, si enim haberet aliquam insitam à sua natura, omnia careret arte, ut dicit Galenus primo de iuuamentis membrorum. Differt tertio ab alijs, in partibus. Non habet enim partes multas extrinsecas, quas habent alia animalia datas à natura, nam non habet partes quæ à natura sunt quibusdam animalibus datæ, ut arma ad defendendum, sicut sunt cornua, rostra, ungues longi, & istis talibus caruit, quia habet organum organorum, quod est manus: quibus potest sibi parare omne genus armorum ad defensionem, ut etiam dicit Galen. primo de iuuamentis: & ideo caruit à natura illis: ut omnia possit habere. Caruit etiam illis partibus quæ sunt pelles pilosæ, & pennosæ, siue squamosæ propter eandem causam: & etiam quia non habet materiam superfluam multam; nec etiam terrestrem, quæ materia est illa uniuersum partium.

Cur caput superius in corpore partem occupet.

Secundo differt homo in moribus & arte.

Tertio differt homo ab alijs in partibus.

Morus.

partium: caruit etiam cauda extrinseca propter eandem cau-
lam: etiam cum sit staturæ erectæ, quietem operatur sedendo,
cauda autem sessionem prohibet; & hoc sufficiat de Anato-
mia totius.

DE ANATOMIA VENTRIS
inferioris.

Ex partibus autem licet sint duplices, consimiles
videlicet, & compositæ. De simplicibus non po-
nam distinctam anatomiam, quia earum anatomi-
a non perfectè apparet in corpore inciso, sed
magis in liquefacto in gurgitibus aquarum: sed
ponendo anatomiam membrorum organicorum. de consi-
milibus loquar, secundum, quod consimile aliquod in aliquo
membro organico dominatur, ut de carne in anatomia coxæ,
& de ossibus in anatomia dorsi & pedum, & de a nervis in ana-
tomia cerebri & nuclæ. De membris autem officialibus scien-
dum est, quòd in qua pluribus ipsorum quantum ad anatomi-
am factam in mortuis, sex sunt uidenda, ut dicit commentator
Alexandrinus in commento libri sectarum, scilicet, quæ ipso-
rum sit positio, quæ sit eorum substantia, & per consequens, &
quæ sit compositio eorum, quantitas, numerus, figura & con-
tinuitas eorum. Sed quantum ad anatomiam ipsorum factam
in uiuis sunt considerata duo, quæ etiam in anatomia mortuo-
rum, possunt apparere quodammodo. Primum est quæ sint in-
uamenta ipsius, & operationes. Secundum est, quæ sunt ægritu-
dines, quæ in ipso possunt contingere: & si curam aliquam ap-
propriatam habeant quæ sit illa ostendatur.

Ponit anatomiam
membrorū officia-
lium, & non sim-
plicium.

Sex sunt in mem-
bro officiali uen-
denda.

2) Error est, neq enim neruus est membrum simplex, quod componitur ex multis.

Diuisio autem & numerus partium corporis est: quia partes
quædam sunt, quæ extrema, uel extremitates dicuntur: quæ-
dam uero intrinsecæ & profundæ. & illarum quædam sunt, quæ
immediate ordinantur ad conseruationem speciei. quædam im-
mediate ad conseruationem indiuidui. Prima sunt mēbra ge-
nitalia. Secunda sunt mēbra quæ in uentribus continentur.

Nota diuisionem
corporis.

Tres autē sunt uentres in corpore nostro, superior, qui con-
tinet membra animata ut caput, Inferior, qui continet mem-
bra naturalia, Medius qui continet spiritualia membra. Primo
tamen incipiam ab anatomia uentris inferioris. Primo, quia il-

Numerus uentru-
um.

Primo dicit, inquit
Galenus.

la membra fetida sunt, & ideo ut ista primitus abijciantur, ab eis incipiendum est. Et incipiam prius ab anatomia torius, tanquam à notiori, quia omnis nostra cognitio & speculatio, si etiam consistat ex manuali operatione à notioribus nobis incipit. Totum autem cum sit posterius natura, est notius, & ideo à toto prius incipiendum est.

a) Imo Galenus s. anatom. dicit Anatomiam musculorum esse difficilem, neque unice posse separari, quod etiam Mundinus indicat, non posse inueniri musculos insidendo, sed per desiccationem.

Primum autem, quod est uidere de hoc uentre, est substantia & complexio eius: quia positio ipsius satis est nota: quia fuit positus infra alios uentres propter imperfectionem eorum membrorum, quæ continentur in hoc uentre, quia quanto membrum minus participat de nobilitate & perfectione, tanto locum magis obtinet infimum in genere membrorum, sicut est in mundo in genere entium.

a) Ratio nulla est. Ignis enim in loco est nobiliore quam homo qui est nobilif. Item cor secundum Aristotilem, nec membrum nobilissimum. Item epar nobilif. pulmone.

Item tum quia continet membra deputata ad continendum, & expurgandum feces & superfluitates graues, quæ tendunt deorsum: & specialiter quæ sunt acceptæ per sursum. Est itaque eius substantia carnosæ, & pelliculosa: carnosæ tamen magis, & ex hoc apparet, quod complexionis calidæ est & humidæ. Et causa quare fuit huiusmodi uenter carnosus, & pelliculosus, & non osiosus est, quia hic uenter habet continere membra, quæ sunt interdum apta inflationi propter assumptionem cibi, ut stomachus: uel propter retentionem, & repletionem ex fecibus: uel ex aquositate ut hydropifis: uel uentositatibus, uel propter impregnationem, ut matrix: & ideo debet quandoque intumescere. Si ergo uenter esset osiosus, non posset intumescere.

a) Imo natura debuit hac potius prohiberi ne aceruarentur superfluitates, propter quod siphach natura fecit, ne uentofitas congregaretur in intestinis.

Secundum quod oportet uidere, est numerus suarum partium, quantitas, & figura. Partes autem eius sunt duplices scilicet intrinsecæ & extrinsecæ. Extrinsecæ quædam sunt directæ, quædam collaterales. Directæ sunt partes, quæ dicuntur correspondere ori stomachi, & est in qua sentitur os, uel cartilago epiglota-

Iago epiglottalis, quæ alio nomine uocatur malum granatum, de quo suo loco apparebit.

a) Sic heragrube, apponuntur ei emplastra & liniamenta pro confortatione oris stomachi, quanquam sint qui spondili opposito adhibeant in dorso.

Secundo est pars stomachalis, quæ est supra umbilicum, scilicet distans ab umbilico per 4. b digitos.

b) Huic loco confortantia fundi stomachi opponimus. Quod si feces sunt induræ, huic loco opponimus mollientia.

Tertio est pars umbilicalis, & est ubi est umbilicus, cum quo fit alligatio fœtus in matrice cum uenis matricis, & præterea in intrinsecis apparet uena quædam, quæ continuatur cum ipso & pertransit per gibbum epatis in chilum: ista tamen priuata est sanguine, quia frustrata est post partum à propria operatione, & propterea continue euanescit, & ideo minor apparet in senibus quàm in iuuenibus, sicut etiam euanescit arteria, quæ cum prædicta uena descendit ad umbilicum fœtus, & quando est in ventre fœtus, descendit inferius, & peruenit ad arteriam a horti iuxta spondilos renum, & illorum, ut infra dicetur: & quando excarnas mirach prope umbilicum, considera hanc arteriam, quæ est ad modum nerui uel chordæ.

a) Contra Gal, 15. Vtil. cap. 4. uult hanc uenam terminari ad concauum epatis portæ & non ad connexum, uti per eam facilius mundetur a cholera, neque est una uena, sed sunt duæ uenæ, Vna a dextris, altera a sinistris, & cum procedunt ad epar, terminantur in unam uenam, & sunt etiam duæ arteriæ, quæ terminantur non ad cor, sed ad arteriam magnam.

Quarto est pars quæ uocatur b lumen infra umbilicum per 4. digitos, & est pars in qua uenæ quædam terminantur ad cutim, per quas pueri in matrice existentes emittunt aquositate, & ideo, ut dicit Auicenna, tales uenæ & talis pars notior est, in non natis quàm in perfectis: & ego hoc demonstraui multis, quia in perfectis frustratur à tali operatione.

b) Error ex uerbo Auicennæ, qui lumen pro umbilico usurpat, ubi de ascite loquitur.

Quinto est pars quæ uocatur pecten, in qua existunt membra genitalia partes uero laterales sunt duæ, hypochondria & ilia, & est hypochondrium sinistrum, ubi est splem: & dextrum ubi est epar, & ilium sinistrum & ilium dextrum similiter.

MUNDINI
DE ANATOMIA MYRACH.

Myrach componitur ex quinque partibus.

Cutis duplex.

Pinguedo:

Panniculus carnosus.

Musculi ventris o
co.

IS uifis, partes magis intrinsecas sic discernas. Ipsarum enim quædam sunt continentæ, quædam contentæ. Continentes communi nomine nuncupantur mirach. Mirach autem componitur ex quinque partibus. scilicet ex cute, pinguedine, panniculo carnosob. musculis, & chordis eorum, & ex siphac. Cum rasorio igitur incide protrahendo à scuto oris stomachi directe usque ad ossa pectinis, leuiter incidendo cutim, quæ est duplex, quædam est sicut corium, scilicet illa quæ est exterius: & si deperditur potest restaurari. Alia est uera cutis, quæ est alba immediate sequens corium, & est spermarica: ideo si deperdat, non potest restaurari. Postea iuxta umbilicum secundum latitudinem incidas protrahendo à dextris & sinistris usque ad dorsum: postea excoria & habebis primo cutim. Sed in mulieribus caue propter uenam quæ in eis à matrice ad mammillas uenit per mirach transiens, ut infra dicitur: postquam sciatim apparet pinguedo, maior tamen in porco quam in homine. Post eam locatus est panniculus carnosus: qui non est neruus, ut alij, neque carneus ut musculus: sed permixtus ex carne, neruo & panniculo. Post eum sunt chordæ & musculi. Musculi sunt 8. sicut dicit Gal. 6. de iuuamentis capi. penul. Nam sunt transuersales duo superiores: unus à dextris, alter à sinistris, & ambo oriuntur à superioribus iuxta costas, & desinunt in chordas circa ossa pectinis, sic quod dextra tendit inferius ad sinistrum: & sinistra ad dextrum.

a) Imo quatuor.

b) Imo cordis musculorum. Non cognouit Mundinus, quid sit hoc membrum quod panniculum dicit carnosum.

In hac

M V N D I N I

In hac precedente figura, resectionis initium a ventre in quo intestina a seorsum interzanea viscera continentur, fieri uides. Dissectam cutem in medio uentris, ad formam crucis, uides cuticulam quaque uersum excoriatam, id quod signa $\Delta\Delta\Delta\Delta$. quatuor capitibus corij adfixa demonstrant. Præterea in eadem interna detrahitur cuticulæ parte, conglutinatum atque concretum, Panniculum carnosum imaginari licet.

BB. Literæ in utroque latere musculos priores uentris obliquos descendentes, indicant, unum a dextris, alium a sinistris. Quorum pars magis carnosæ apparet in lateribus utrinque.

CC. Chordæ sunt atque extremitates priorum musculorum supra longitudinales musculos concretæ.

D. Linea est coitus omnium musculorum per medium uentrem atque circa umbilicum ducta. Notaueris, chordas esse duarum pellicularum, hanc supra, illam infra appere.

Et per oppositum sunt procedentes inferiores ad superiora, quorum ortus est ab ossibus pectinis & anchæ, & desinunt in cordas ad locum ubi finiunt costæ, ita quod chordæ eorum cruciant se aduicem ad modum istius figuræ \times .

AAAA. In

A N A T O M I A

AAAA. In præmissa effigie cutis excoriata est.

BB. Ductus musculorum oblique ascendentium, alter a dextris alter a sinistris, procedit.

CC. Chordæ sunt atque partes panniculares ascendentium musculorum.

D. Linea est atque coitio musculorum.

Nota quod muscoli ascendentes cum descendentes sese mutuo intersecant, Sic quod descendentes sunt super ascendentes. Et totus unus ex prædictis musculis descendentes (supra positus in alia figura) cum chorda sua, super equitat oblique musculum unum ex istis ascendentes oblique, & faciunt simul figuram .X. græcæ literæ, Et istorum musculorum pars carnea est a lateribus, chordæ uero eorum sunt in uentris medio, quæ sunt etiam duarum pellicularum, & habent unam pelliculam tantum super equitantem musculos longos. Alia uero pellicula est infra musculos longos, quæ adheret chordis Latitudinalium musculorum: Et istæ chordæ etiam terminantur in linea D. que est in medio uentris.

Longitudinales.

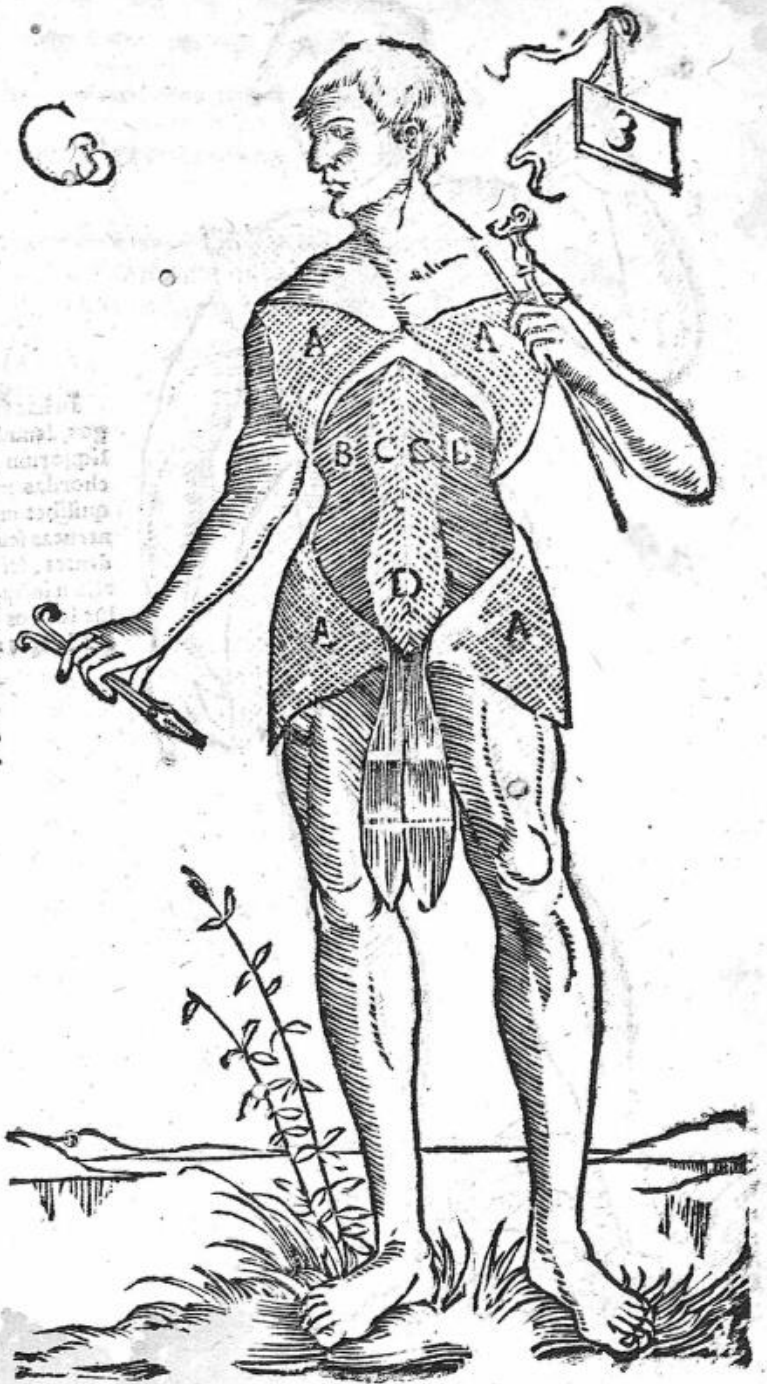
Duo sunt longitudinales, quorum fila procedunt secundum longum à clipeo oris stomachi usque ad ossa prætinis, ideo uocati sunt longitudinales: nec isti habent chordas magnas nisi filamentales.

AAAA.

7
3
AAA. In hac effigie pellicula ventris est.

BB. Priores ascendentes sunt musculi.

CC. Amoris longitudinalibus duobus musculis pellicularis tenuitas vel chordæ, obliquorum ascendentium musculorum cernitur. Longitudinales musculi a loco suo moti, sunt illi duo, qui intra coenas dependent.

In hac sequenti Figura habes binos musculos latos, supra quos erant musculi longi, & obliqui, quos amotos iam uides. Carnea autem pars latorum musculorum per litteras B B. significatur. Nervea uero pars uel chordæ eorum, sunt in medio uentris per C C. litteras explicatæ. Et sunt ex duabus pelliculis compositæ, scilicet secundæ sub & supra, suntque alligatæ cum panniculo siphach. Magisque isti muscoli in uentris superioris quam inferiori parte sunt.

Ultimo post istos sunt latitudinales, quorum fila procedunt ^{Latitudinales mus-} per latum; unus dexter; alter sinister; & ortus & apparentia eorum ^{sculi.} est magis iuxta dorsum uersus superius: & isti cum longitudinalibus, perueniunt se intersecantes se ad angulos rectos.

a) Error, quia magis deorsum tendunt.

C 3

MUNDINI

Hæc præcedens figura, epilogus esse videtur, omnium trium generum, antedictorum musculorum. In sinistro latere descendentes atq; ascendentes tranversos musculos, sese interficere uides, cuiusmodi formæ, & correspondentem partem dextram esse primo concipere licet.

In dextro uero Figure latere, habes unum Musculum longum, sub quo Latitudinalis unus apparet, cuius pars carnea solè carnitur occultata, neruea parte uel chorda eius a substantia longi musculi. Et in istis lateris correspondentem aliam partem, similem fere imaginari licet.

Hic est numerus: & quantitas: & positio, & substantia, & figura, & colligantia, & continuitas horum musculorum.

Comune musculorum iuamentum.

Iuamentum eorum est duplex, scilicet, commune & proprium. Comune etiam est duplex, principale & secundarium. Principale est ut constituentes substantiam in his mirach membra intrinseca tueantur à nocementis extrinsecis, & caliditas eorum reuerberetur ad intra. Secundarium iuamentum est ut adiuuent ad expulsionem eorum, quæ à superioribus expelluntur, & ut ad expulsionem foetus, & foetum etiam eum mirach adiuuent, ut supra dicit Galen. eodem s. iuamentum speciale est, quia musculi longitudinales sunt facti ad attrahendum principaliter, & secundario ad expellendum, & quia hæc operatio maxime in intestinis requiritur, ideo isti musculi fuerunt magni, expulsionem autem operantur per contractionem uillorum suorum, quibus contractis comprimunt membra,

Musculorum opus, gratia diaphragmatis.

quæ continent, & per consequens expellant, quod continentur in eis. Item hoc faciunt gratia diaphragmatis, cum quo continentur, quod descendens ad partem posteriorem deorsum, causa fit, quod intestina & membra quæ continentur sint quasi inter duas manus, & ideo quando isti musculi contrahuntur & comprimuntur à diaphragmate quod illa membra exprimit, quod in eis continentur, sicut res contenta inter duas manus expellitur per compressionem manuum ad inuicem, quod latius declarabitur infra in anat. diaphragmatis, Musculi uero latitudinales sunt facti ad expellendum principaliter, & propter hoc maxime & immediatius approximantur intestinis, & quia expulsionem faciunt propter compressionem partis à qua debet fieri expulsio, & expulsio debet fieri à superioribus ad inferiora, hinc est quod isti musculi fuerunt magis positi superius quam inferius. Transuersales uero positi fuerunt, ad retinendum, retentio enim fit per uillos transuersales, s. de uirtutibus

Musculorum latitudinalium opus est expellere.

Transuersales musculi.

naturalibus.

naturalibus, & quia retentionem oportebat fieri ne reascenderet superfluitas ad locum superiorem, unde uenit, & ne citò descenderet, sed contineretur ut totum iuuatiuum exuccetur: ideo non fuerunt tantum duo transuersales superiores, sed & inferiores: sed quia maior requiritur retentio ne regrediatur superius quàm quòd descendat inferius: ideo maiores fuerunt transuersales superiores quàm inferiores: & etiam ad hoc facit diaphragma ut postea dicetur.

Retentio quare
do fiat.

a) Errat, quia omnes sunt facti ad expellendum, de util. partium, cap. 14. lib. 5. Galenus.

DE ANATOMIA SIPHAC.

LEVATIS autem & abscissis his musculis apparet siphac: melius tamen est ut isti musculi in una parte referuentur propter illud quod oportet postea uidere de extractione aquæ ab hydropico: & istuc siphac est panniculus subtilissimus & ualde durus: & iste fuit factus ut prohiberetur, ne musculi comprimerent membra naturalia cum ea contineret: & propter hoc fuit nerueus, ut posset dilatari & constringi quando illa dilatantur: fuit subtilis, ne ea aggrauaret: fuit durus, ne facilliter rumperetur, nam ex eius fractura accidit passio quæ dicitur ruptura, seu crepatura, intumescit enim hoc mirach cum rumpitur hoc siphac. Sunt etiam eius alia duo iuuamenta que ponit Auicenna in libro de animalibus capitulo de Anatomia stomachi, scilicet ut per cõcoctionem eius uersus dorsum cum alligatur expellat quod in stomacho & intestinis & in matrice continetur, & hoc facit simul cum dyaphragmate, cū quo continetur, ut postea patebit. Aliud adiuuamentum est, ut alliget intestina dorso & ut uniuersaliter ab ipso oriuntur panniculi omnium aliorum membrorum in eo contentorum. Alia utilitas secundum Gal. 5. de iuuamentis est quia prohibet intestina à ruptura, quando inflantur à uentositate. Et ex his patet, quæ sit substantia mirach & complexio eius, apparet quæ sit oppositio eius, quæ sit quantitas & numerus partium ipsius, & etiam apparet, quæ sint iuuamenta ipsius. Restat ergo uidere de passionibus eius, potest autem uenter pati omne genus ægritudinis, scilicet malam cõplexionem, malam compositionem, &

Ægritudines.

D

Solutionem continuitatis, de cura malæ complexionis nihil dicam: quia nihil habet proprium in sui curatione, quod ex anatomia dependeat. mala autem compositio, quæ est tumor præter naturam in ipso, est duplex. quædam est apostematosa, & quædam non. Prima non habet aliquod præcipuum nisi quod in eruptione eius si erumpat ad intus & extra, hæc est peior quàm si ad intus tantum, uel ad extra tantum. Et causa patet, quia natura non habet supra quod se fundet in consolidando uulnus. Mala autem compositio, quæ non est apostematosa, est inflatio uentris quæ accidit in hydropisi ascite uel timpanite. Nam in ascite aquositas continetur in concauitate uentris inter intestina & siphac: sicut in timpanite uentositas continetur, & facit mirach intumescere. In curatione autem eius debes procedere cum his quæ ponunt autores. Modus autem qui maxime dependet ex anatomia, est extractio aquositatis per incisionem. Modus autem est: ut partem mirach, quam nunc incidisti, reducas super intestina, ita quod stet sicut in uiuo: & postea in hydropico situato supino, debes cutim uentris trahere superius, & postea habere unum rasorium, & perforare usque ad siphach, ita quod etiam incidas siphach, & tunc statim debes habere cannulam & ponere in foramine, & extrahere de aquositate quantum sustinet patiens. Semper tamen sis memor quod melius est infra subsistere, quàm exquisitissime euacuare, & specialiter in hydropicis, propter debilitatem uirtutis. Postea dimitte cutim, quia redibit ad locum proprium, & cooperiet uulnus, & aqua non amplius exhibit. Et quando uis extrahere plus de aqua, retrahere cutim ipsam, sicut primo. &c. In uulnere tamen uulnus non facias nisi à lateribus, non in medio. Primo quia uulnus factum in medio non ita faciliter consolidatur, propter siphach esset grossius: & solidius ibi quàm in lateribus. Secundo, quia propter chordas musculorum uulnus est paratum adducere spasmus. Tertio, quia aqua melius egreditur: quia grauis est tendere deorsum. Si uero uenter patiat solutionem continuitatis: tunc ista solutio aut est penetrans usque ad profundum, aut non: si non, tunc non est cura difficilis. si sic, aut per uulnus egreditur aliquid ex contentis aut non. si sic, tunc illud quod egreditur aut est zibus adipinus, aut aliquid interiorum: si zibus, tunc debet sui cum serico filo, aut ligari in cutem quantum potest: & postea abscindi, quia totum quod de ipso contangit

Apostema in uentre,

Hydrops.

Modus extrahendi aquositatem ex uentre.

Modus incisionis

Locus incisionis.

Ubi siphach sit grossius.

Cura solutionis uentris.

Consolidatio zibus.

contingit aer corrumpitur: & si intromittatur, putrefit, & putrefacit alias partes, & ideo debet ligari, postea abscindi: & postea illud reintromitti, & filum dimitti extra, & dimittere labium apertum, quia natura consolidabit zibum, & expellet illud quod cum filo est alligatum: & hoc facto debes consolidare uulnus. Si uero illud quod est egressum, est intestinum, tunc aut intestinum est uulneratum, aut non. si non est laesum, & neque alia substantia est ei inuoluta: quam citius potest, debet intromitti. si uero alia substantia ut puluis uel sanguis est annexa, debet lauari cum aqua calida & reintromitti: si uero propter moram uentositas sit in eo inclusa, & ex hoc intumescat & non possit reintromitti: tunc cataplasma resolutum, uel spongia madafacta in decoctione resolutiua c debet superponi & detumescet, & reintromittetur. si autem non possit detumesceri, nec intromitti: tunc dilatetur uulnus mirach, donec intestinum reintromittatur. Si autem intestinum fuerit incisum, tunc si ipsum sit ex grossis intestinis debent labia eius sui cum serico, sicut aliorum membrorum. si uero sit ex subtilibus intestinis, tunc non sustinet sutionem, nisi sit profunda ualde, & talis impedit operationem eius, propter quod melius est ut retineantur coniuncta labia uulneris, cum capitibus formicarum magnarum. Debent enim labia intestini coniungi, & debes habere formicas magnas & facere quod mordeant labia coniuncta uulneris, & abscinde caput statim & sic facere donec labia stent coniuncta: & tunc reintromitte intestinum ut prius. hoc facto ad solutionem uentris curandam redi. & illud uulnus curatur cum reductione labiorum in unum, & reducta retinentur in unum, sutione facta cum serico, hoc modo. Nam in prima sutione debet accipi totum mirach ex una parte: ex opposita uero parte debet dimitti siphach, & reliquum de mirach debet assumi. & in alia sutione totum mirach in parte, in qua dimissus fuit siphach, debet assumi: & ex alia parte siphach debet demitti: & sic consequenter ad hoc ut labium siphach coniungatur & reducatur labio membri carniformis, ut fiat certior & firmior consolidatio uulneris. Et eodem modo curatur uulnus, hoc si per ipsum nihil sit egressum. Et hoc de Anatomia mirach, quod erat membrum continens.

Intestinum in-
tromissio.

Modus sutionis
testina.

Formicæ

Modus sutionis
siphach.

MUNDINI

- a) Imo est grossius circa stomachum & uesicam.
- a) Scilicet ut plurimum, ut in commento Aphor. Galenus.
- b) Si nigricet aut liueat. Gal. sexto therapeut. cap. 4.
- c) Scilicet in qua insit aliquid stipticitatis ad confortandum. apud Gal. 6. method. 4. uinum austerum.

DE ANATOMIA

Zirbi,

ESTAT uidere nunc de Anatomia membrorum contentorum. Hæc autem membra numero sunt decem. Primum quod occurrit est zirbus. Secundum intestina. Tertium est stomachus. Quartum splen. Quintum est epar.

Sextum mesenterium. Septimum renes. Octauum uesica. Nonum testiculi & uasa spermatica uel matrix in muliere. Decimum est uirgacum collo uesicæ. Et primo de anatomia zirbi quæ atrahitur ex dictis Gal. 7. de iuuamentis. Primum autem quod oportet uidere est locus eius: locus enim eius in homine est, quia cooperit ab anteriori parte stomachum & omnia intestina: licet non cooperiat in alijs omnia intestina: & hoc fuit quia homo inter cætera animalia eiusdem quantitatis, est debilioris uirtutis digestiue: & etiam quia intestina nociuis exterioribus magis sunt disposita, propter cutem ipsius subtiliorem esse & minus pilosam. Ex his etiam potest patere secundum scilicet, quod sit iuuamentum eius. Iuuamentum enim ipse est, confortare principaliter digestionem stomachi & intestinorum: reuerberando calorem ad stomachum. Et propterea dicit Gal. in 5. de interioribus, quod quidam miles fuit in bello in uentre uulneratus, cui epiploon, id est, zirbus fuit abscissus: tamen ex uulnere sanatus est: & quod escam tamen non potuit postea digerere bene. Ex his etiam consequenter patet tertium inquirendum de ipso scilicet de substantia eius: substantia eius non fuit simplex: sed fuit composita, & fabricata ex substantijs, quæ habent calefacere, & propterea hic fuit compositus ex triplici substantia, ut ponit Galenus quinto de iuuamentis membrorum. scilicet ex panniculis duobus subtilibus, & ex adipe seposa, ex arterijs & uenis. Ex panniculis primo

Locus zirbi:

Instrumenta.

Substantia.

niculis primo, ut ipsi panniculi continerent alia: & etiam quia iste zirbus debet esse extensibilis, & lenis, & densus, ut caliditatem reuerberaret, ad hoc autem potest substantia pellicularis magis quam aliqua alia. Secundo in ipso fuit adeps, quæ calefacit, cum sit ualde propinqua in potentia ad caliditatem. Tertio arteriæ & uenæ quæ multum calefaciunt. Ex his etiam patent alia duo, scilicet, quis sit numerus partium eius: & etiam quæ sit colligantia eius, nam habet colligantiam ad membra, ad quæ terminatur, ut stomachum, & splenem, & intestina: & specialiter colon, propter causam quæ dicitur, habet etiam colligantiam ad mēbra, à quibus oritur, oritur enim ex panniculo carnosio qui alligatus est dorso iuxta diaphragma, & causa quare ab illo oritur est, quia ad locum illū terminantur duæ extremitates panniculi siphac, quæ debent inuestire zirbum. Secundo quia ibi sunt magnæ uenæ & arteriæ, à quibus iuxta stomachum oriuntur paruæ uenæ, & arteriæ contextentes zirbum. Tertio, quia est ibi mesenterium seposum, à quo oritur adeps seposa, replens uacuitates illius contexturæ. Quæ autem sit ægritudo istius declaranda per enatomiam, patet ex his, quæ dicta sunt supra.

Numerus partium.

Ortus zirbi.

DE ANATOMIA
Intestinorum.

FLEVAT O zirbo, quantum ad partem quæ cooperit intestina & non plus, ut non moueas alia membra à suo loco: statim apparent intestina, circa quæ, primo notabis positionem & numerum. Fuerunt enim plura inuoluta, & reuoluta, & non fuerunt unum intestinum rectum, propter duo. Primo, quia dato, quòd in quibusdam brutis tantum sit unum intestinum recte procedens: in homine autem, & alijs animalibus perfectis, fuerunt reuoluta: ut diutius cibus in stomacho contineretur: & in intestinis, quia si non contineretur, oporteret quòd animal esset in continua acceptione cibi: & continua assellatione, & continuatio ista impediret occupationem in alijs perfectioribus. Secunda causa fuit: quia si totum intestinum fuisset unum rectum, non quolibet pars cibi fuisset contacta à superficie intestini. & ideo non exuccasset

Positio & numerus intestinorum.

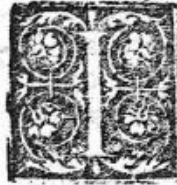
Quare sint plura intestina.

D 3

Anatome intestini
recti.

intestinum totam humiditatem contentam in cibo & chilo. Vē
igitur nihil remaneret de cibo intactum ab intestinis: & ut tota
humiditas exuccaretur, ordinavit natura ipsa esse inuoluta. Ex
hoc statim apparet tibi, quod sunt plura numero, quia sex: tria
subilia seu gracilia, & tria grossa.

DE ANATOMIA IN-
testini recti.

INCIPIENDVM tamen ab ultimo, quod uo-
catur rectum, uel longum, cuius extremitas est o-
rificium, quod uocatur anus: Sed ut anat-
omia aliorum non destruatur, ligare oportet il-
lud intestinum circa medium eius in duabus par-
tibus: & in medio ligaturæ incidere, & inferiorem partem di-
mittere, & cum superiori excarnando ascendere extremitate.

Meseraicæ uenæ.

Et nota circa illud, intestinum multitudinem uenarum meseraic-
carum, quæ ueniunt ad sugendum, si quid de humiditate in chi-
lo, uel superfluitate remansit. Et istud intestinum iuxta alia fi-
nit: ubi incipit intestinum, a quod colon nominandum est.

Quod ideo dicitur colon, quia plura habet colla, uel cameras,
in quibus sterqus figuram accipit, & in ipso retinetur propter
has cellulas.

a) Ascendendo in sinistro latere per medium uentrem directe sub hypochondrijs
& dextro later descendendo.

DE ANATOMIA COLON.

I R C A quod intestinum colon primo debes
considerare locum, quia multum circa renem si-
nistrum locatur & inuoluitur, & hæc est causa,
quare eius dolor ex parte loci non distinguitur
a dolore renali. Postea uerò ascendens, b & co-

a
b
c

Compassio stoma-
chi.

Gargulatio.

operiens splenem, incipit circa exteriora declinare uersus par-
tem dextram, & cooperit stomachum, & propter cooperitu-
ram, quam facit supra stomachum, accidit, quod quando su-
perfluitas descendit in hoc intestinum, quod stomachus ei com-
pacitur, & dolor, & rugitus tunc temporis apparet circa sto-
machum

Stomachum: & tunc homo statim desiderat assellare, & assellat, quod non contingeret si in stomacho essent humores, qui facerent hunc rugitum & dolorem. Et ex hoc patet, quare accidit his, qui purgantur syncopis, quando appetunt assellare, & est quia humores in intestino hoc continentur, qui debent euacuari, & tunc illi humores existentes in illo intestino, alterant stomachum, & os eius, & ex alteratione oris stomachi sequitur syncopis.

Cum reuera in eo lo sit,

Colo,

- a) Quare & Galenus in seipso decipiebatur.
 b) In sinistro latere.
 c) Scilicet per medium ventrem progrediens immediate infra costas.

Sed dubitabit aliquis rationabiliter de loco istius intestini: quia cum sit de grossis, debet esse inferius, & non supra alia, cuius oppositum apparet. Dicendum quod illud intestinum fuit locatum superius iuxta, uel prope stomachum propter tria.

Dubium est: colon sit superius, est sit unum de intestinis.

Primo, quia illud ignobilius^a est omnibus gracilibus, & ideo sub mirach inter omnia gracilia debuit esse positum exterius.

Secundo, quia illud intestinum continet feces, & aliquando indurantur illæ, & de se priuatæ sunt omni humiditate, & caliditate naturali, ut à membris uicinis ad iuuaretur, ordinauit natura, ut locaretur immediate supra stomachum, ut cooperiretur à

zírbo, à quo & stomachus cooperitur, qui zírbus^b ipsum humectat & calefacit: & propterea apparet, quod non est ali-

quod intestinum cum quo ita alligatus sit zírbus, sicut cum colon. Tertia causa huius locationis est, quia illud intestinum proprie est factum ad continendum^d & expellendum feces, sed magis ad expellendum, & inter alia intestina, ad ipsum proprie debuit peruenire colera, que habet expulsiuam stimulare: modo per hoc, quod sic locatum est, colera ad ipsius substantiam peruenit, præter illam quæ ad concauitatem intestinorum peruenit, nam supra ipsum in parte dextra existit pennula tertia epatis, in qua est chistis fellis, cum quo colligatur, & hoc apparet, ad sensum: & propterea tale intestinum in tali loco apparet citrinum, & amarum in gustu. Et nota circa hoc mirabilem operam naturæ.

Ceterum firmus est intestinum colon.

a) Contrarium arguit fetus epatis, quod est prope mirach, nec tamen ideo ignobilius.

b) Scilicet adipinus.

c) Verum est in partibus duris & panniculosis. Gale. 16. Vtil. cap. 2. Ergo rugitis & gurgulione in ventre existenti utilissime clisteria adhibentur.

Solutio obiectio-
nis.

d) Hoc est falsissimum. Gale. 3. uirtutum naturalium.

Signa distinctiva
inter colicum &
renalem dolorem.

Ad illud quod obijcitur, soluitur: quia intestina non iudicantur superiora ratione loci, sed ratione colligantiae, quam habent cum stomacho, uel fundo stomachi, modo intestina gracilia ratione talis colligantiae sunt superiora alijs. Et ex locis istius intestini superioris apparet causa quare in dolore colico, dolor augetur tempore assumptionis cibi: quia tunc istud intestinum comprimitur a cibo, sed in tempore famis non, sed in-
^arenditur dolor renalis, & hoc est unum ex signis distinctiuis ^a inter unum dolorem & alterum.

Colica incipit in fi-
stula.

a) Secundum Auicennam. Galenus autem alia ponit certiora.

Et ex loco & colligantia dicti intestini apparent nobis duo, unum utile in cognitione, & aliud in opere. In cognitione, primo quando colica fit, passio incipit in parte sinistra & in illa magis molestat, tum quia intestinum illud frigidius est ibi, cum non contrangatur a chisti fellis. Secundo, quia in maiori quantitate est locatum circa renem sinistrum, & est ibi etiam strictius, tamen illa colica, quae fit in parte sinistra, non tam diu molestat, tum quia fit a causis facilioribus, tum quia causa eius est in loco uiciniore ad expulsionem. Et nota hoc quod per experientiam uidi multotiens.

Localia.
Situs clisteris.

Quantum ad opus uero confert, primo, quia in colica ea, quae administrantur exterius, debent magis applicari circa hypochondrium sinistrum quam dextrum, licet utrobique conferant. Secundo, quia quando fit clisteris, melius est, ut corpus declinet uersus dexterum ^a, ut intestinum colon non comprimatur ab alijs intestinis ^b, postea iniecto clisteri, uertat se super latus sinistrum, & ibi per aliquod tempus moretur, & postea paulatim super dexterum, sicut in expulsionem, quae debet fieri per portionem administratam per partem superiorem, e contra quam do incipit mouere: Haec de loco & colligantia eius.

Colligantia colon.

a) Imo uersus sinistrum. Error. & fistula clisteris quoque uersus sinistram dirigatur.

b) Imo, id est unum intestinum supra, a quo non potest multum comprimi.

Substantiam uero eius tertio consideres grossam & solidam, & propterea uentositatem generatam in eo, multo tempore continet, quae fortissimum interdum in eo generat dolorem, qui cum

quicum fiet in substantia grossa & solida, apparet ac si intestinum terebello perforaretur, & ideo etiam in hoc assimilatur dolor hic dolori renali. Quarto, considerare debes figuram eius, & formam quæ apparet ex dictis, cellulosum enim est intestinum, & in cellulis illis, quia uia & transitus multum obliquatur, fit causa moræ superfluitatum in eo, propter quam illæ figuram recipiunt ad modum cellularum, & ideo sterco figuram habet quam scis, quæ magis apparet in stercore retento & exiccato, ut in febris & alijs ægri tudinibus in quibus eijciuntur squibalæ, & humores phlegmatici retinentur, & sunt materia cucurbitini, nam in concavitate cellularum est humor phlegmaticus multus, qui est sufficiens materia ad generandum uermes, sed si inter unam cellulam & aliam contineatur paucus humor, qui non sit sufficiens materia, ad generandum uermes, est tamen sufficiens ad generandum panniculum continuantem unum uermem generatum in una cellula, cum altero generato in alia. Operatio autem & iuuamentum & ægritudo istius patent ex prædictis.

Figura colen.

Locus.

DE ANATOMIA

Monoculi.

HOC autem intestinum continuatum est in parte superiori cum monoculo, siue cæco, quod dicitur monoculum, non quia non habeat nisi unum orificium, per quod adtrahat & expellat, quia hoc est impossibile, sed quia habet orificia duo, unum per quod attrahit, aliud per quod expellit. Illud autem per quod expellit non est sicut in alijs opposite locatum contra primum, sed ambo locata sunt iuxta se inuicem, & infra hæc orificia pender lacuna huius intestini ad modum sacci, & ideo alio nomine saccus uocatur. Et sic apparet eius figura, & colligantia, & locus etiam, quia locatus est in latere dextro super uel iuxta terminum anche, siue scie, & infra renem dextrum. Substantia eius est eadem cum substantia colon. Aegritudinem patitur etiam similem ei. Iuuamentum est ut pars succi, quæ uenit ad ipsum, in eo retineatur & reuoluitur, & ut reuerberet uel descensum prohibeat citum ipsius succi ab intestinis superioribus, & ista intestina superiora sunt gracilia, & sunt tria.

Monoculum intestinum.

Duo orificia monoculi.

Intestina gracilia

E

A N A T O M I A
DE ANATOMIA ILEON.

De anatomia ileo.

AM huic intestino continuatur intestinum ileon, quod circa ilia locationem & situm habet & reuolutionem. Et in isto sit passio iliaca, in qua est dolor uehementis circa ilia, & sic apparet locus, colligantia, & passio. Et substantia eius, que quia

Iliaca passio.

subtilior est, ideo gracile uocatur, sicut propter primam causam uocatur ileon. Inuamentum eius est, quia est factum ut contineat succum, ut quod utile est possit exuccari, & ideo multum inuolutum est, & ad ipsum perueniunt plures uenae, mesenterice, quam ad aliquod aliud intestinum, & ab eis & mesenterio debet eum excarnare, & quando ad partem eius superiorem iuxta stomachum peruenisti, tunc inuenies quod circa partem sinistram ad spondiles declinat, & ualde est incarnatum cura mesenterio, ideo cum cautela incide, ne frangas aliquid.

a) Falsum est, quia ad ieiunium plures uenae perueniunt.

DE ANATOMIA IEIUNI.

Post incisionem inuenies ieiunum intestinum, quod taliter uocatur, quia ad plurimum reperitur uacuum in bene dispositis. Et causa suae uacuitatis est duplex, scilicet rectitudo eius, nam rectum est, sicut intestinum ultimum.

Rectitudo ieiunij.

Secunda causa est multitudo colerae, quae uenit ad ipsum a chisti fellis, per canalem, qui continuatur cum intestino duodeno, cum quo illud immediate continuatur.

a) Imo est inuolutum, Non est uera ratio: Galenus ponit aliam causam v. util. ca. 4

DE ANATOMIA DUODENI.

Dicitur primum illud intestinum, & uocatum est duodenum, quia eius longitudo ut in pluribus est .ii. digitorum, & ad hoc intestinum peruenit cannalis quidam a chisti fellis, & ideo caue quando excarnas, ne istud canale incidas, sed

V. de anat. ca. 3.

incide intestinum duodenum bene inferius, & liga. Et tunc incipiendo, sicut incipiunt auctores, habes sex intestina. Primum est duodenum. Secundum ieiunum. Tertium ileon, & ista sunt gracilia & superiora. Quartum est monocolum siue caecum. Quintum est colon. Et sextum est rectum.

Numerus intesti-

DE EYCHARO SEV MESENTERIO. Hae

AEC omnia intestina uidebis esse inuoluta continuata & alligata dorso ut alligata sunt omnia uiscera, per quoddam membrum, quod uocatur eucharus, uel mesenterium à meseraicis quæ in ipso sunt dispersæ uocatur uulgares Bononienses uocant eum, interiglio, quasi interiora tenens.

Istud membrum substantiam habet compositam ex uenis, arterijs, paniculis & ligamentis, ut prædicta membra possit ligare, & ex substantia terrosa pingui ut dura membra, qualia sunt spondiles, cum mollibus, qualia sunt intestina. & alia uiscera sine medio non coniungantur, & ut molle, à duro non pariatur. Reliquas autem uacuitates, quæ sunt in hoc, replent substantiæ glandosæ, quæ multæ sunt in hoc membro, & hoc est unum iuuamentum carniū glandosarum quæ sunt in hoc membro.

Aliud iuuamentū est, ut sustentent uenas meseraicas, quæ in hoc sunt dispersæ, sicut non est longinquum, quod istæ carnes nō sint factæ ad generandum humiditates, qua intestinorum feces humectantur, ut lubricent cito ab intestinis: & ideo uidemus, quod stercus liquidū emittitur, dato quod cibaria sumuntur dura, maxima tamē pars carnis glandosæ est in parte superiori, & grossa, in qua congregatur melancholia frequēter propter propinquitatem huius carnis ad splenem egritudo, ex qua causatur melancholia mirachia dicta. Hoc facto, eleva mesenterium uel dimittite, donec feceris anatomiam uenarum portæ, & uenarum quæ perueniunt ad stomachum & ad splenem, ad quam uidendam & aliorum membrorum, infra stomachum, cū cannula per portæ, & liga forrifer duodenum abscinde & intestina, fac autem incisionem infra locum, ad quem peruenit cannalis à christi fellis ad intestina, ut supra diximus.

DE ANATOMIA STOMACHI.

Vllo de intestinis, uideas, & procedas ad tertium membrum, puta stomachum, de quo uidere debes illas 6. quæ de alijs. Primo. n. pernotabilis locum eius seu situm cum sit cella cibi stomachus, & circa locum nota primo ubi eius, secundo situm. Vbi eius est, quia cum sit cella cibi stomachus, ut dicit Gal. 5. De iuuamentis membrorum ca. 2. & ibi habetur totum, quod dicitur de stomacho, & dictum est de intestinis & habetur ab Halysæ. suæ theoreticæ dispositionis regalis ca. 25. Est ergo locus eius in medio corporis superioris & inferioris dextri & sinistri, & anterioris & posterioris.

Substantia,

Carnes glandosæ multæ in mesenterio.

Melancholiam mirachia.

Locus stomachi.

Quare stomachus non iuxta os sit positus.

E 2

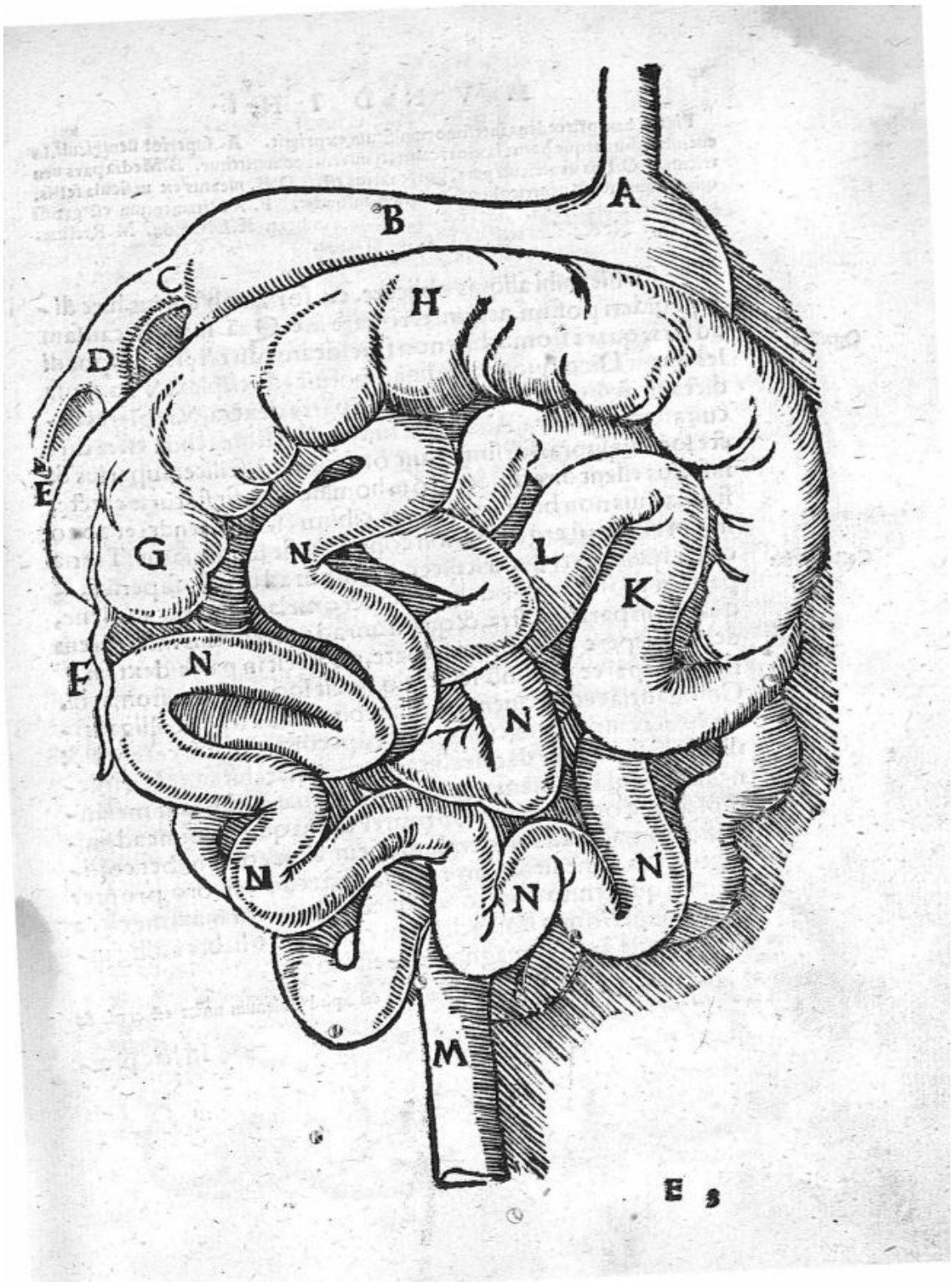
& ideo uides, quòd stomachus superius habet cor, mediante diaphragmate, inferius mesenterium & intestina. A dextris habet epar, quo apprehenditur v. suis pennulis, sicut manus quæ apprehendit caput v. digitis. A sinistris habet splenem, quo calescit mediantibus arterijs. A parte anteriori zirbum. A posteriori, musculos dorfi, & uenam magnam, & arteriam, quæ transit supra dorsum, ut postea uidebis, & ideo locus eius in medio est, quia est sicut cella cibi communis omnibus. Sed tu hic dubitabis, quare stomachus non fuit positus iuxta os. Dico quòd causa fuit duplex. Vna, quia iuxta os debent esse membra anhelitus propter attractionem aëris. Secundo, quia membra secum receptiua debent esse continuata cum stomacho. Talia autem infra diaphragma debent esse contenta, & ideo non fuit prope os.

Situs stomachi.

Situs autem eius est, quia licet sit locatus supra dorsum, pars tamen eius superior declinat ad locum sinistrum, inferior uerò ad dextrum. Et causa istius situatiõis fuit propter causas, quæ dicuntur in anatomia eparis, nam epar debuit esse in latere dextro eleuatum in alto, & cum sit magnum, totam concauitatem dextræ partis superiorem occupauit: splen autem non, & ideo in dextro non potuit pars superior stomachi collocari, sed in sinistro. Pars ergo inferior debuit ad partem dextram declinare, quia in parte sinistra inferiori, iuxta renes, est intestinum colon grossum multum, inuolutum multis inuolutionibus, & occupat magnum locum. Sed in parte dextra inferiori sunt intestina gracilia, & subtilia, quæ modicum & paruum occupant locum, ideo si stomachus, quantum ad partem inferiorem debet declinare ad partem dextram, ut repleat concouitatem ibi existentem, & cedat locum colon.

a) Qu. d. Stomachus cedit locum colo, quod est falsum, nec enim ignobiliori cedit nobilius membrum, sed contra.

Figura

MUNDINI

Figura hæc præcedens intestinorum situm exprimit. A. superior uentriculi for-
 tus, ubi cibus atque potus laxiori cavitati interius committitur. B. Media pars uen-
 triculi. C. Ima uentriculi pars, porrenarius est. D. E. meatus ex uellicula fellis,
 quæ aliquoties in uentriculum Choleram infundet. F. Additamentum est grossi
 intestini in monocolon. G. H. I. monocolum indicat. K. L. Colou. M. R. cæcum.
 N. N. N. N. &c. sunt reliqua intestina gracilia.

Quæstio

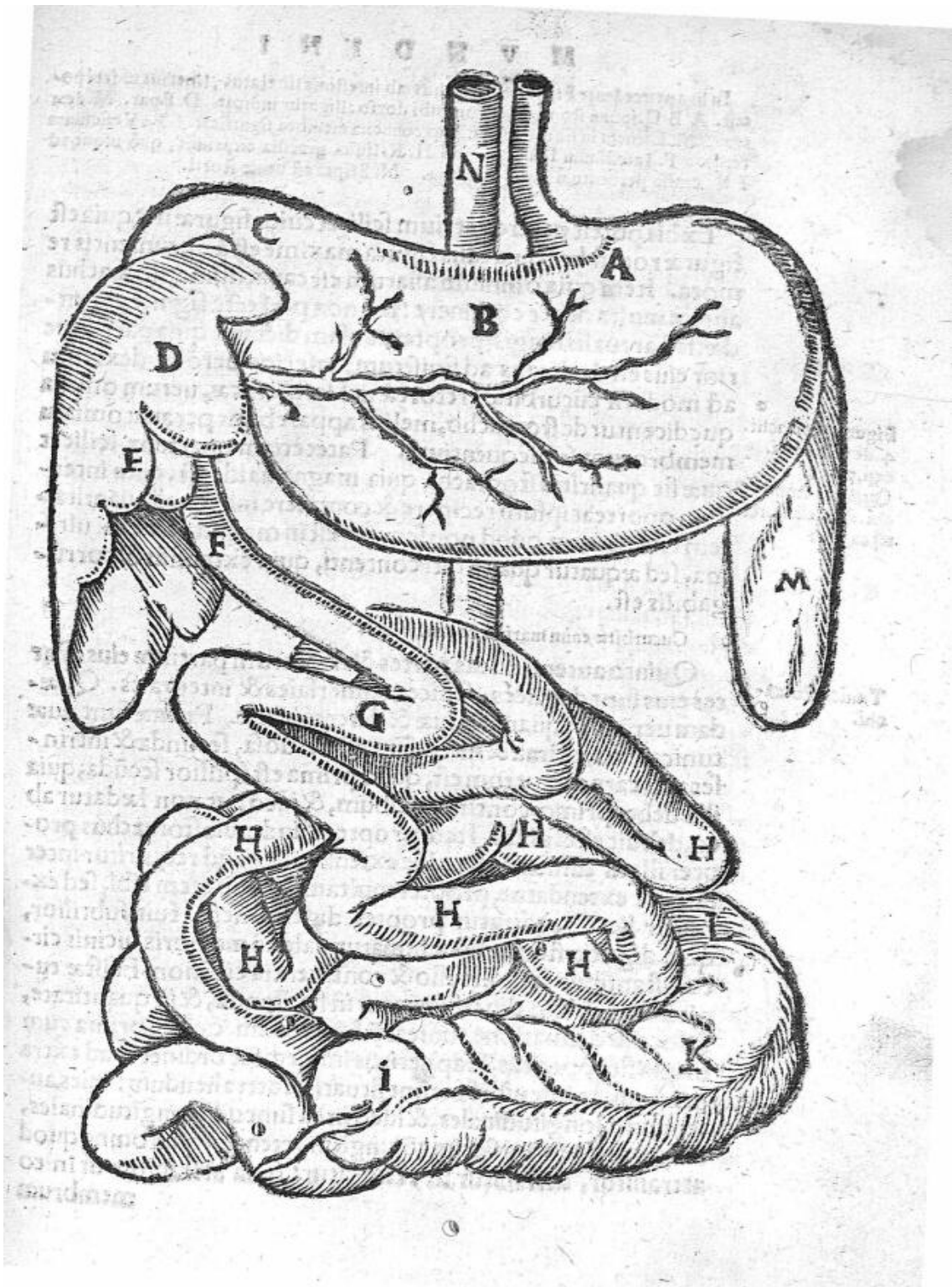
Colligantia

Possit hic mihi aliquis obijcere, cui forsan obscurius hæc di-
 xisse uideri possim, atq; interrogare me. Quæ inquit, causam
 adfers, quare stomachus non fuit locatus directe supra spondi-
 les dorsi? Dico quod causa huius potuit esse triplex. Vna causa
 dicta est, scilicet ut cederet e parti in parte dextra, & repletet ua-
 cuitate in sinistra. Alia causa fuit, quia si stomachus esset dire-
 cte locatus supra dorsum, tunc orificia duo, scilicet superius &
 inferius essent directa, & ideo in homine cum sit staturæ erectæ,
 stomachus non bene contineret cibum, sed descenderet ab eo
 statim cibus, ut ergo hoc non contingat sic fuit situatus. Tertia
 causa huius fuit, quod scilicet quantum ad os eius superius, &
 partem superiorem, debet recipere melancholiam à splene,
 quæ est in parte sinistra, & quantum ad partem eius inferiorem
 debet incipere choleram ab epate, quod est in parte dextra.

Ex his apparet a primū scilicet quis est locus & situs stomachi.
 Colligantia: consequenter apparebit melius: quia colliganti-
 am habet cum splene, cum epate, cum corde, & cum cerebro: &
 illud consequenter declarabitur: quia apparebit quod cū sple-
 ne habet colligantiam propter uenas quæ apportant melan-
 choliam ad os stomachi: & propter uenas quæ ueniunt ad sini-
 strum stomachi ad nutriendum: sicut cum epate habet colli-
 gantiam ratione uenarum reliquarum: cum cerebro propter
 neruum qui uenit ad os stomachi & expanditur maxime circa
 partem superiorem stomachi: cum corde uero habet colligan-
 tiam ratione arteriæ magnæ, quæ est sub eo.

a) Iste cause improbantur, illa autem quæ est apud Galenum unica est causa &
 adæquata.

In hac præ-

MUNDINI

In hac precedente Figura Stomachus ab intestinis liberatus, liberius uideri potest. A B C. ipsum stomachi corpus ubi dorso alligatur indicat. D. Epar. M. dextra. M. Lienem in sinistra, stomacho connexa membra significat. E. Vesiculam fellis. F. Intestinum Ieiunum. G H. Reliqua gracilia exprimit, quo usque ad I K. crassa peruentum fuerit intestina. N. Stipes est uenæ Aortæ.

Ex his potest patere tertium scilicet cuius figuræ sit: quia est figuræ rotundæ; quia talis figura maximè est à nocuentis remota. Item quia omnium aliarum est capacissima, stomachus autem multa debet continere: sed non perfecte figuræ rotundæ: sed arcualis magis, propter causam dictam, quia pars superior eius est declinans ad sinistrum: inferior uerò ad dextrum ad modum cucurbitæ^a retortæ uel saracenicæ, uerum omnia quæ dicentur de stomacho, melius apparebunt per anatomiam membrorum subsequentiũ. Patet etiam quartum, scilicet quæ sit quantitas stomachi, quia magna ualde est, cum interdum oporteat ipsum recipere & continere magnam quantitatem cibi, uerum quòd non semper est in magnitudine sui ultima, sed æquatur quantitati contenti, quia extensibilis & corrugabilis est.

Figura stomachi.
4. de util. parti.
cap. 7. 2. 8.
Qualitas stomachi.
Auricen. 13. ter
tij cap. 35.

a) Cucurbitæ enim marinæ rotundæ sunt.

Tunicæ stomachi.

Quinto autem uideas partes & numerum partium eius. Partes eius sunt duplices, scilicet uniuersales & integrales. Quædam uerò sunt quantitatiuæ & determinatæ. Primæ sunt duæ tunicæ eius, prima & intrinseca est neruosa, secunda & intrinseca est carnosã, uerum est, quòd prima est spissior secunda, quia illa debet primo continere cibum, & ideo, ut non lædatur ab eo, debuit esse spissa. Item propter aliud, quia stomachus propter illam tunicam est ualde extensibilis, quod requiritur interdum ut extendatur, propter multam quantitatem cibi, sed exterior licet requiratur propter digestionem, fuit subtilior, quia digestio stomachi^a adiuuatur ualde à membris uicinis circumstantibus, sed extensio & continentia cibi non. Et istæ tunicæ non solum diuersificantur in substantia, & in quantitate, & loco, sed situatione tunicarũ & uillorum, quia in prima cum in ipsa sit appetitus, & appetitus immediate ordinetur ad extrahendum. Igitur uilli fuerunt situati ad attrahendum: tales autem sunt longitudinales, & ideo in ea sunt uilli longitudinales, & quia attractioni statim cõiungitur retentio, quia omne quod attrahitur, attrahitur ut retineatur: quia attrahitur ut in eo

membrum

membrum uoluptetur: hinc est quod in hac tunica fuerunt positi uilli transversales, qui deseruiunt retentioni. uerū est quod uilli sunt in parte non interiori sed exteriori illius tunicæ: in secunda uerò cum ipsa ordinetur ad digestionem, & digestionem deseruiat: ex consequenti expulsiō, quia ei subsequitur, ideo uilli longitudinales fuerunt positi in secunda tunica expulsiōni seruientes. Et ex hoc apparet quare intrinseca tunica fuit neruosa, & carnosā nō fuit propter uillos longitudinales qui debent esse in intrinseca, quæ est uel debet esse principium appetitus.

*) Error secundum Galenum in utraque ratione Mundini.

Item alia causa est, propter quam tunicæ stomachi sunt sic situatæ, quæ est ista, scilicet quia intrinseca est ordinata ad sentiendum, extrinseca ad dirigendum & alterandum. Nunc autem sensatio melior fit quando sensibili immediate occurrit sensus uel membrum sentiens, alteratio uerò potest esse per medium & digestio, & hoc est quod ponit expresse Auicē. capitulo de membris. primo canonum seu prima, ubi dicit sic. Et natura quidem intrinsecam tunicam, scilicet stomachi fecit neruosam & extrinsecam carnosam. Potest nanque digerentis operatio ad id, quod digestum est in potentia, sine occurso peruenire: sentiens uerò id, quod sentitur, non potest sentire: nisi obuiando ei sensibile, scilicet sensui tactus. Alię uerò sunt partes eius quantitatiuæ & determinatæ, ut pars superior, & orificium eius inferius, quod dicitur portanarium: pars superior angustior est secundum naturam parte inferiori: quia in inferiori debet fieri digestio & cibus debet contineri: in superiori non. Orificia tamen harum partium conueniunt & differunt: quia ambo posita sunt à lateribus stomachi, & non sunt posita uel facta in ultima eminentia partis superioris uel inferioris. Sed pars inferior stomachi descendit magis quàm portanarium uel pilorum ut cibus non descendat: sed contineatur in ea ut in bursa quadā, sicut superior supereminet orificio superiori eius, ut quando stomacho repleto homo inclinaretur, non ascendat cibus ad meri & os, & specialiter quando multum repletur stomachus. Et ex hoc potest uideri, quare ex superflua quantitate cibi diaphragma comprimittur & cibus non egreditur. Item conueniunt quia ambo orificia sunt in stomacho in loco ubi continuatur uel alligatur dorso, nam os stomachi est recte in principio suæ alligationis, dorso alligatum, & propterea alli-

Os stomachi alligatur dorso.

F

gatum est os stomachi ad spondilem, ubi finitur diaphragma, & ista est tertiadecima spondilis, eo quia in duodecima est costa ultima mendosa, ad quam terminatur diaphragma. Et ex hoc apparet tibi quod quando uis alterare exterius, confortare, uel aliter operari circa os stomachi, quod optimum est in dorso circa duodecimam & tertiadecimam spondilem, hoc facere, specialiter quando prædicta impugnantur ab epate uel splene, dummodo arteria aorti non impediatur, quæ in dorso est. Sequentibus autem spondilibus, quæ uocantur spondiles renum, alligatur stomachus usque ad portanarium, tunc uero alia pars inferior à spondilibus quod ligatur uersus sinistrum, & ideo conueniunt illa duo orificia. Differunt quia superius orificium, quod uocatur os stomachi, est magis latum quam inferius portanarium, & hoc fuit quia per os stomachi aliquando cibus grossæ substantiæ & duræ debet descendere, & indigestus: & ideo debuit esse latum: sed per orificium inferius, tantum res subtiliata & digesta & liquida debet egredi: & ideo non fuit ita latum: & hæc de partibus eius. Ex quibus apparet sextum quod debet inquiri de stomacho, scilicet quæ sit substantia eius: quia apparet quod cum tunica neruosa sit maior in eo quod substantiæ neruosæ est à dominio. Et ex hoc apparet septimum quod complexio eius sit frigida & sicca. Octauum apparet quæ sit operatio uel iuuamentum: quia duplex, unum ad appetendum cibum pro toto per tunicam intrinsecam, alterum ad præparandum cibum ad nutrimentum totius & per tunicam extrinsecam carnosam & membra coadiuuantia. Ex his potes uidere nonnum inquirendum quod ægritudines potest pati omnium generum quibus possunt compati principaliter omnia membra principalia: ut epas, cor, & cerebrum: & ex consequenti, totum corpus: curatio tamen earum ex anatomia propria non plus dependet quam aliarum: & hæc de stomacho.

Substantia.

Complexio.

Operatio & iuuamentum stomachi.

Ægritudines.

DE ANATOMIA SPLENIS.

SPLENIS Anatomiam perfecte uidere non potes, nisi abscindas costas aliquas mendosas ex latere sinistro quas non perfecte eleues, sed ut sufficit operi tuo, quibus abscissis locus splenis tibi apparet, quia parietis sinistro stomachi adhæret ad concauum eius, quantum uero ad conuexum, alligatur dorso &

gatur dorso & siphac, panniculis subtilissimis ortis à siphach. Apparet etiam, quòd locus eius non est ita in alto sicut locus epatis. Figura eius est quadrangularis: quia in homine est quasi ad modum quadranguli, propter figuram stomachi, cuius concavitatem circumstantem in parte sinistra habet splen replere. Vide etiam quantitatem eius: quia in homine proportionalis satis est in quantitate, respectu aliorum membrorum. Colligantia uerò eius est: quia colligantiam habet ad cor, epar, mesenterium, cerebrum, & stomachum. Colligantiam uerò habet ad omnia ista membra (præter cor) per uenam, quæ uenit à porta epatis ad splenem, quæ colligantia apparet: nam si excarnando procedas: uidebis quod à uena concaua epatis peruenit uena una magna ad splenem, à qua descendit unus ramus in medio transitus eius inferius ad mesenterium, ad ipsum nutriendum, & portat sanguinem aquosiorum & humidiorum. Postea quando ista uena appropinquat spleni, iterum unus ramus ramificatur ab ea, quæ uadit ad nutriendum partem inferiorem sinistram stomachi: postea uerò peruenit ad splenem & concavitatem eius, & in eius concavitatem ramificatur in duos ramos, scilicet inferiorem & superiorem. Inferior descendit inferius ad nutriendum zirbum, quantum ad partem sinistram. Sed superior transiens per concavitatem splenis, ramificatur in duos. Quorum unus peruenit ad partem sinistram superiorem stomachi, ad nutriendum superiora. Alter uerò peruenit circa orificium stomachi ad portandum melancholiam, quæ promulgendo profluit ad os stomachi, ut incitet appetitum: sanguis uerò qui remanet in splene, ipsum nutrit. Et ex hoc apparet tibi, cum quibus membris habeat colligantiam splen, quia cum epate mediante uena. Colligantiam autem habet cum corde per arterias quæ ad ipsum ueniunt ab arteria aorti, quæ in dorso est infra diaphragma, à quibus arterijs stomachus multum calefit in latere sinistro, uel à splene ratione istarum arteriarum. Et hæc fuit una causa, quare arteriæ multæ, & magnæ ueniunt ad splenem. Alia causa fuit, ut, calore arteriarum sanguis grossus, qui nutriturus est splenem, subtilietur & digeratur, quia splen habet substantiam raram, in qua humorem grossum & melancholicum recipere debet. Ex his apparet tibi unum aliud quod debes uidere de splene, scilicet quæ sit substantia eius, quia substantia eius est rara & spongiosa.

Quantitas splenis.

Cum quibus membris colligantiam habeat. Vide 15. fin. tertij cap. 2. tract. i.

Duos rami in splene.

Substantia splenis quæ.

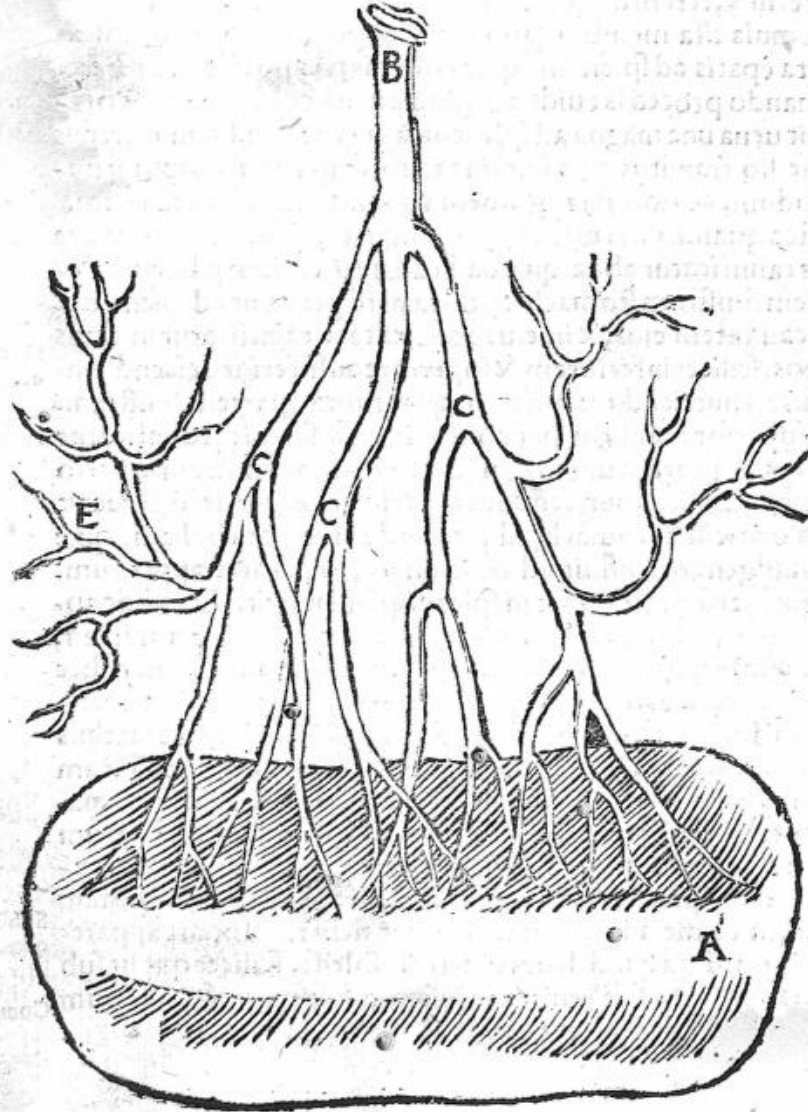
Complexio.

F 2

M V N D I N I

Iuuamentum.

aliud etiam apparet, scilicet cuius cōplexionis sit, quia in com-
 paratione ad cutim, calidæ & humidæ, & licet essentialiter sit
 frigidæ & siccæ propter nutrimentum, Iuuamentum patet. Et
 ex his tibi apparet quod cū recipiat & contineat humorē me-
 lancholicum grossum, ineptum ad euacuationem, quod fre-
 quenter repletur & oppilatur, & apostematur, & resoluentia
 tunc fortia multū resoluunt substantiā eius, si sint fortia, & da-
 do quod ratione humorum competant, & hoc de splene.

A. Corpus lienis est. B. Trucus uenę ex caua. CCC. Rami sunt in substantiam lienis transeuntes. E. Venę ad stomachi os pertingentes per melancholiam deferenda.

DE ANATOMIA EPATIS.

PAR manifeste uides esse locatum in dextro latere amplectens stomachum, superius eleuatum ualde. Et nō decipiat te, quōd in animali mortuo locatur multum sub costis, quia non est sic, cum sit sub diaphragmate, & diaphragma extremis costarum coniungitur. Sed hoc contingit, quia membra spiritalia multum euauerunt, & ideo uacuitatem eorum replet epar comprimendo diaphragma: & ideo debes^a trahere inferius, & animal siue corpus eleuare & mirach^a. Considera secundo^a quantitatem eius maximam in homine cum sit animal humidum & calidum. Tertio respicias partes eius, quorum quaedam sunt intrinsecę integrales, quaedam uerō extrinsecę magis. Intrinsecę integrales sunt quinque pinnulę eius, & licet in homine non sint separatę semper adinuicem, & quęlibet illarum pinnularum est composita ex uenis diuisis, & dispersis per eas ad modum retis, cuius retis uacuitates repletę sunt carne uel sanguine, quę est propria substantia epatis, quia est sanguis coagulatus, & in his uenis continetur chilus, qui diuisus ad minima, secundum minima alteratur & contangitur ab epate totaliter, & ideo fit ut quasi epar totum, contineat chilium totum. Et hoc ordinauit natura ut melior & perfectior fieret conuersio chili in sanguinem, quia alteratio, quę fit secundum minima perfectior est. Sed tu dices, quare natura non sic ordinauit in stomacho, sed in stomacho posuit concauitatem unam? Dico^a quōd hoc fecit, quia in stomacho perfecta decoctio non debet fieri sicut in epate.

Epar amplectitur stomachum.

Dubium, & eius solutio.

a) Galenus 6. de aggress. anat. idem scribit.

a) Hęc ratio Galeni est.

Item qua in stomacho^a assumuntur cibaria durę & grossę^a substantię, quę non possunt per strictissimas uias penetrare, sed ad epar substantia tantum liquida dicitur peruenire, & ista decoctio etsi fiat in toto epate, maxime tamen fit in parte superiori, & propterea pars illa solidior & magis compacta est.

Colligantia epatis

a) Ratio illa falsissima

Partes eius extrinsecæ sunt partes eius quibus mediantibus habet cum alijs colligantiã, nam cum corde habes colligantiã per uenam chylum, quæ oritur à gibbosa parte epatis, & per arterias (ut uidebis in anatomia cordis) & uena chilis habet colligantiã ad diaphragma, cui suspenditur, & ad spondiles siue dorsum cui alligatur per panniculum eius.

Panniculus epatis

Panniculus eius autem est duplex, scilicet cooperiens, circumuoluens, & suspendens. Primus est suam substantiam uelans. Secundus est suspendens ipsum superius ad diaphragma. Ex primo patitur quandoq; dolorem extensiuum. Per secundum patitur dolorem aggratiuum, à materia aggrauante.

Orta ab epate.
Venæ egredientes
ab epate sunt octo

Quædam uerò sunt partes, quæ sunt ortæ ab eo, & istæ sunt duplices, scilicet uenæ & cannalis chistis fellis: de canali hoc postea uidebitur. Venæ autem sunt duplices, scilicet chilis, que oritur à gibbositate epatis, & concaua siue porta, quæ oritur à concauitate epatis: de anatomia chilis postea uidebitur. Portæ autem sunt quinque rami intrantes epar, sicut sunt quinque pinnulæ epatis iam dictæ. Egredientes uerò extra epar, sunt octo, duæ paruæ, in quibus non labores ad discernendum, quia sufficit tibi si sequentes discernat: aliarum autem sex.

Prima, uadit ad dextrum stomachi, ad nutriendum tunicam^a exteriorem stomachi, & specialiter partem inferiorem.

Secunda, uadit ad splenem^a cuius anatomiam uidisti iam in anatomia splenis, & ista est ualde magna & discernibilis.

a) Par deorsum in panereo.

Tertia, tendit ad latus sinistrum, & uadit ad intestinum rectum ad exugendam à cibo humiditatem, si quid remansit iuuariui.

Quarta, uadit ad superiorem partem dextram stomachi, ad nutriendum ipsam in opposito eius, quæ ueniebat ad splenem ad latus sinistrum.

Quinta pars diuiditur, quia una pars uadit ad dextram partem zirbi, ad nutriendam zirbum in opposito illius, quæ ueniebat à splene ad nutriendum latus sinistrum zirbi. Alia pars, uadit ad colon, ad fugendum quod est in ipso, & ad nutriendum ipsum, & in parte dextra cum colon maximè continuatur zirbus.

Sexta uero pars uadit ad ieiunum, & reliquum eius diuiditur per intestina gracilia, scilicet ileon usq; ad cæcum, & in i-

sto sunt

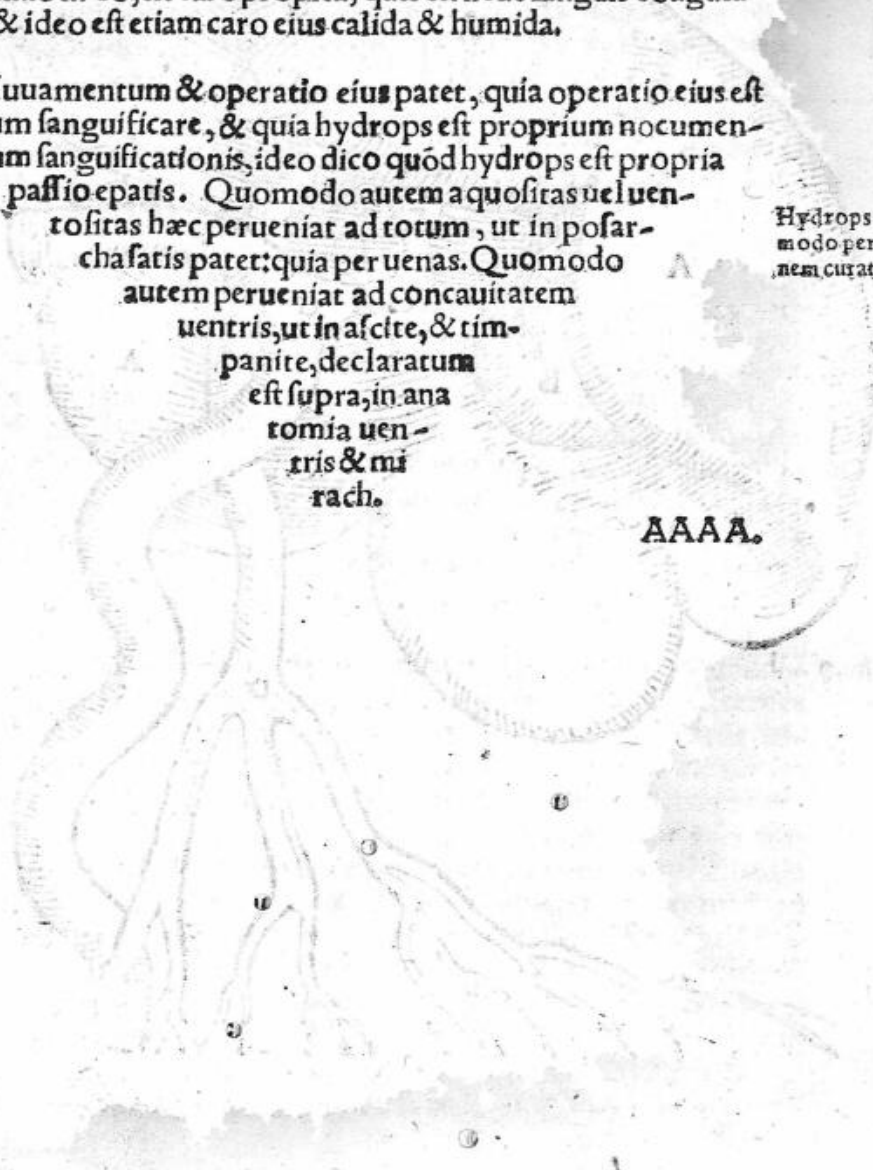
Non sunt plures uenæ meseraicæ, quàm in alio aliquo, & propterea iste ramus tibi ualde erit manifestus, & hoc de tertio uidentur circa epar. Aliud quod debes uidere esse forma uel figura eius, nam figuræ esse lunaris, quia concauitatem habet & gibbositatem, propter quod apostema factum in gibbo eius, debet esse figuræ lunaris, apparet etiam substantia eius, quia à dominio in eo, est caro propria, quæ est sicut sanguis coagulatus, & ideo est etiam caro eius calida & humida.

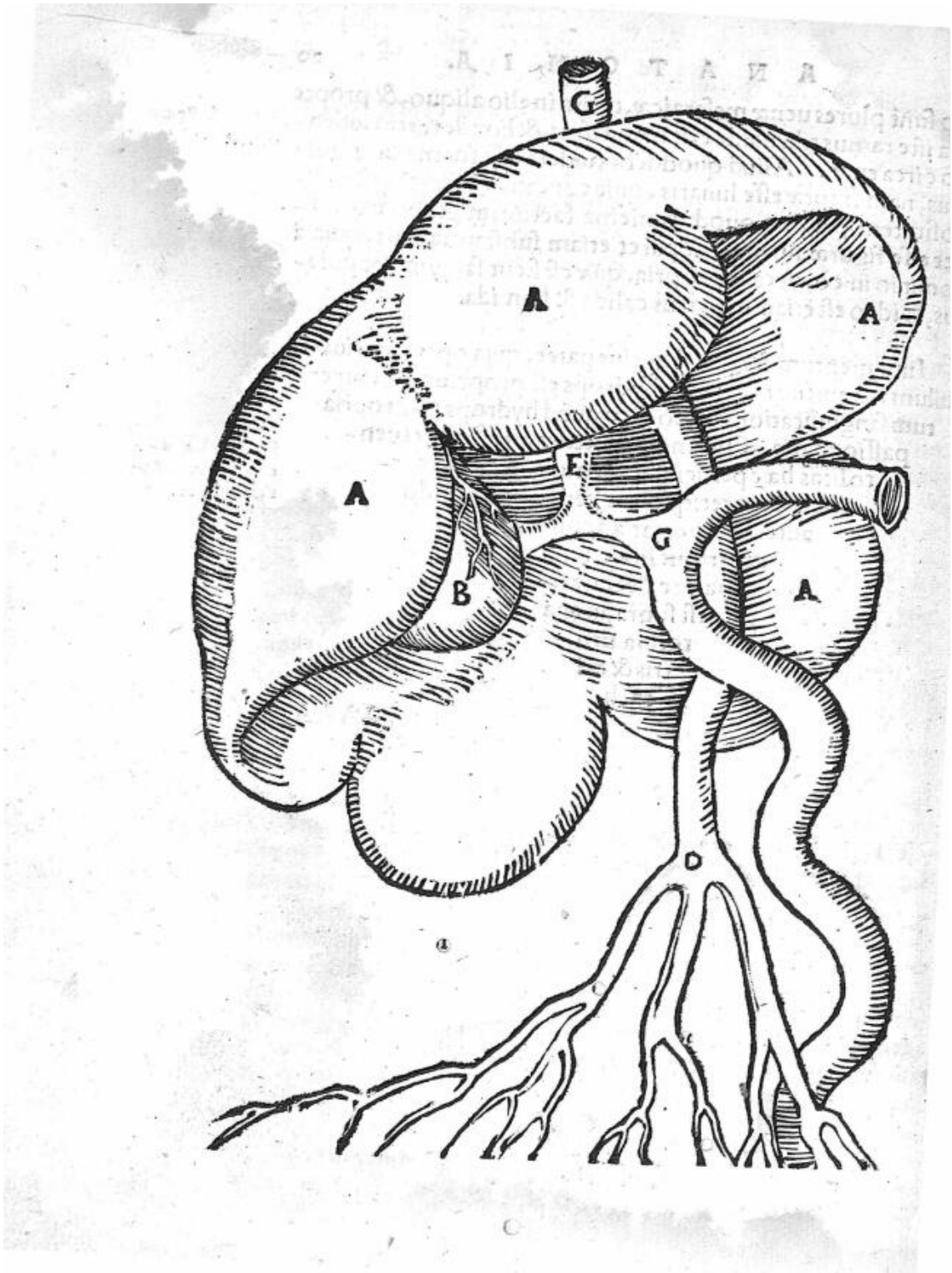
Forma & figura epatis.

Iuuamentum & operatio eius patet, quia operatio eius est chilum sanguificare, & quia hydrops est proprium nocumentum sanguificationis, ideo dico quod hydrops est propria passio epatis. Quomodo autem aquositas uel uentositatis hæc perueniat ad totum, ut in posaracha fatis patet: quia per uenas. Quomodo autem perueniat ad concauitatem uentris, ut in ascite, & timpanite, declaratum est supra, in anatomia uentris & mirach.

Hydrops quomodo per incisionem curatur.

AAAA.

AAAA. Epatis sunt fibre seu pinnule: B. Vesicula fellis est. C. H. Vena
 torti est, cuius situs rectus, non curuus esse debet, corrigatur error pictoris. D. G.
 Vena portæ Iecorisq; manus est.

DE ANATOMIA

Chistis fellis.

HISTIS fellis locus est in concauo epatis, in
 pennula eius media^a. Et causa hæc eius fuit,
 quia choleram, quam continet, debet transmi-
 ttere ad intestina, propter causam dictam superi-
 us, nunc autem agilius coleram hanc transmit-
 tit ad intestina, quam si esset locata in gibbo epatis. Item nisi
 sic esset, tunc non contangeret intestinum colon, propter iuu-
 mentum superius dictum.

^a Causa positus ch-
 stis fellis, in suo
 loco.
 Dubium & eius
 responsio.

2) Maiori, secundum Galenum 6. aggress. anato.

Sed tu dices, quomodo ergo uerificatur dictum Gale. 5. de in-
 uamento membrorum ca. 3. quod purgatiuum coleræ est in lo-
 co medio uenarum, quæ portant sanguinem ab epate: & uena-
 rum inferiorum, quæ attrahunt & adducunt chilum ad epar.

Dicendum quod illud dictum ueritatem habet de loco col-
 li chistis fellis, quia initium colli est in medio epatis, ut potes ui-
 dere ad sensum, & debuit ibi esse initium sui ortus, cum in me-
 dio epatis compleatur digestio humorum: ergo ibi debet san-
 guis depurari à superfluitatibus omnibus, & ideo collum chistis
 fellis ibi debuit habere ortum, licet bursa siue uesica chistis sit lo-
 cata ut dictum est.

Aliud quod debes uidere est numerus partium eius quos di-
 scernes eleuando chistim fellis à parte inferiori quas discernes
 eleuando chistim fellis à parte inferiori, & tunc manifeste ui-
 des, quod habet duplicem partem, scilicet uesicam continetam
 & collum deferentem & deportantem, & illud collū, usq; ad di-
 stantiam quandam est unū, & postea bifurcatur. Et unus ramus
 eius penetrat in epar ad medium sui (uel melius) oritur à medio
 loco epatis, ad attrahendum choleram ab epate. Alter magnus
 ramus uadit ad intestinum duodenum (ut uidisti superius) & i-
 ste bifurcatur, quia ab ipso paruus ramus ramificatur, qui ua-
 dit ad fundum stomachi ad confortandum digestiuam, & iste fu-
 it paruus ut expulsam superflue non stimulare, & istud est ue-
 rum ut in pluribus. In aliquibus uerò iste ramus est maior eo^a
 qui uadit ad intestinum prædictum.

Colligantia Aus-
 cen. 15. c. xiiij.

G

2) Et isti sunt infœlices. Vide Gale. 2. Tech. 2. complex.

Solutio dubitatio-
nis de uesica fel-
lis.

Et ex his ad sensum potes uidere solutionem cuiusdam du-
bitationis, quæ consuevit fieri tertio de uirtutibus naturalibus
cap. 13. ubi Gale. dicit quod per idem collum chistis fellis attra-
hit coleram & expellit, quia uidetur quod tunc expellat ad mē-
brum & locum à quo attraxit. Dicendum quod illud est idem
collum usq; ad quandam distantiam, postea uerò bifurcatur.

Et ex his apparet tibi quæ sit colligantia chistis fellis, quia col-
ligantiam habet cum epate, intestinis & stomacho. Item habet
colligantiam ratione uenarum, arteriarum & neruorum cum
alijs, eorq; ad ipsum præter dictum cannale. perueniunt ue-
næ & arteriæ, quas potes uidere ad sensum, ad ipsum nutrien-
dū: quia ex eo non nutritur quod peruenit ad concauitatem e-
ius, secundum Gale. sexto de iuuamentis membrorum sicut ad
ipsum perueniunt nerui, quibus mediantibus habet sensum.

a) Galenus 5. utili. cap. 9. docet neruos & arterias uix esse uisibiles, uena autem
fatis manifesta est.

Et ex his apparet tertium, scilicet quis numerus partium e-
ius. Et quartum, quæ sit quantitas eius. Quintum quæ sit figura
eius, quia figuræ oblongæ cum rotunditate.

Substantia.
Iuuamentum.

Substantia eius est pellicularis. Iuuamentum eius patet ex
dictis, quia factus est ad attrahendum choleram rubeam, & su-
perfluam ab epate: ad expellendum eam ad intestina, ut dictum
est.

Triplex oppilatio
chistis fellis.

Et ex his potes uidere quæ sunt infirmitates, quæ ab ipso pos-
sunt contingere, & sunt ualde nocentes, quia sunt oppilatiões.
Ista autem oppilatio potest esse duplex, quia uel est oppilatio fa-
cta in collo eius comuni, uel in aliquo ramorum eius.

Si sit oppilatio in collo eius communi, tunc cum cholera non
expurgetur ab epate, cum sanguine permiscetur per rotū cor-
pus, & si ipsa sit subtilis cholera & corpus sit aptum ad febres,
est causa febrium putridarum cholericarum, si uerò etiam sit
grossa, causa erit icteritq;, & tunc egestiones poterunt esse colo-
ratq;, sed tamen magis & minus de colera transit ad intestina.

Idem Auicē. loco
aligato.

Interdum tamen est, quod oppilatio tantum est in canali,
qui peruenit ad intestina, & tunc cholera attrahetur ad chistim
fellis, & non potest ex pelli ad intestina, quia canalis clausus
est, & tunc putrefit, & generabit febrem tertianam uel continu-
am, & egestiones non erunt tinctæ, sed urina sic.

Quandoq;

Quandoq; uero erit oppilatio in canali qui peruenit ad epar, & tunc egestio non erit tincta neque ad chistim attrahetur cholera, & ideo in eo non continebitur, & per consequens non putrefiet in loco præcipuo, & ideo cholericam generat ictericiam, uel febrem continuam.

Et nota bene has opilaciones, quia multum tibi ualent ad curam, & multotiens contingunt. Et ex his habes anaromiam perfectam epatis. Et his expeditis potes eleuare splenem & abscindere epar, sed non ex toto, sed circa zirbum eius, ubi est origo uenæ chilis, dimitte quandam partem, ut alia uideas, quæ re seruauimus ad posteriora de epate & uena illa: stomachum autem dimittas, sed eleua mesenterium, quia eius anatomiam uidiisti in anatomia intestinorum.

Vide concli. differētia nona, de complex.

DE ANATOMIA DVARUM

emulgentium renum.

QVIBVS omnibus eleuatis tibi apparebit uenæ magna, quæ est ramus chilis descendens, & arteria magna, quæ est ramus aorti descendens. Et quando ista uena chilis est in directo renum, ramificantur ab eo duæ uenæ, quæ uocantur emulgentes, quarum una uadit ad renem dextrum, & altera ad sinistrum, orificia tamē istarum non sunt in directo, sed unum est altius & superius altero, & hoc ne unus ren impediatur attrahendo: superius autem, ut in pluribus est orificium uenæ, quæ peruenit ad renem dextrum: inferius uerò eius quæ peruenit ad renem sinistrum, & licet aliquando sit contrario. Et causa illius fuit, quia ut in pluribus ren dexter debet esse magis eleuatus ad superiora sinistro, & hoc quia calidi est eleuare, ipse autem calidior est sinister: item quia monoculum intestinum erat locatum in dextra parte sub rene. Item epar erat eleuatum superius, splen uerò in latere sinistro magis descendebat, sed si licui, epar esset magnum, monoculum esset paruum, colon uerò in parte sinistra esset eleuatum, & pars siue ren sinister esset calidior dextro, & esset contrario modo, hoc tamen raro est.

Venæ emulgentes

De situ eius uide pulchra apud Gal. 6. de iuuame. ca. 3. & 4. de util. part. ca. 6. Ari. 3. de part. tib. cap. 8.

Quælibet harum emulgentium uadit ad renis concauitatem, & ideo debes unam earum excarnare, & melius est quod excarnes leuiter illam, quæ uenit ad renem dextrum, propter causam quæ dicitur, & in ea ponas tentam, & uidebis quod ad cauer nositates, & concauitatem renis uenit, cuius renis iam apparet tibi locus, quia locus eius est quasi iuxta epar.

a) Visum est contrarium in anatomia anno 29. & 30. Idem testatus est Curtius se ante annum in quadam ostendisse anatomia.

b) Imo non decuit nobilius cedere ignobiliori.

e) Aristoteles in 3. parti. cap. 9. dicit renem dextrum calidiorem, dextra enim esse calidiora, quod quidem Auerrouis ita putauit intelligendum, quod pars dextra est calidior, quia est fortior, ideo debuit ei dari locus altior ut possit fortius operari.

Quare renes non fuerunt iuxta uescicam.

Sed tu dic, quare non fuit inferius iuxta uescicam? Dico quod causa huius fuit, ut bene attraheret aquositate[m] ab epate, quando enim membrum attrahens est prope illud à quo debet attrahere, attractio est melior.

Colligantia.

Colligantia eius cum epate etiam apparet, quia magnam uenam recipit ab epate, mediante uena chili, ut per uenam illam, aquositate[m] urinalem, quæ amodo est superflua corpori, postquam sanguis egressus est, epar attrahat & expellat: sed cum hac aquositate attrahitur etiam sanguis, quia secundum Gal. 6. de iuuamentis capite. 3. de uirtutibus. ad membra aliqua, ad quæ attrahitur superfluitas aliqua per cannalem latum, simul cum superfluitate iuuatiuū, scilicet sanguis, & hæc est causa, quare ad splenem & renem, simul cum superfluo proprio unicuique attrahitur sanguis. Sed ad utramque uescicam, fellis scilicet & urinæ pura superfluitas attrahitur sine sanguine. Et ex hoc apparet tibi, quod si urina ad renes peruenit cum sanguine mixta, & ad uescicam depurata & separata à sanguine: ergo oportet, quod in renibus depuretur & coletur. Colatur autem, quia ad concauitatem peruenit renem, quam uidere debes scindendo renem in parte gibbosa eius, non concaua, & per longum protrahere, usque quo concauitatem uideas, tunc statim apparet tibi quidam panniculus, siue pannus rarus, & iste est uena emulgens rarefacta ad modum colatoriij, & per porositates has potest urina transire, sanguis autem non, & ideo colatur urina & distillatur inferius in rene ad orificium, cui continuatur potus uritides, qui descendit inferius, usque ad uescicam, & urina per ipsum descendit ad uescicam, & ex hoc apparet tibi, quod habet colligantiam

Quomodo mundificatur urina a sanguine in renibus Gale. 3 uirtutum naturalium, & Arabic. tertij. 18.

colligantiam cum uesica: sicut habet colligantiam per arteriam, quæ ad ipsum peruenit, cum corde & cum cerebro: ratione neruorum, qui perueniunt à nucha, ad texendum panniculum eius, quo mediante sentit, & sanguis remanet in rene & attrahitur ad substantiam eius, & nutrit renem. Ex his apparet scilicet quis numerus eius partium, quia primò numerus discretus est, quòd sunt duo, dexter & sinister. Et causa una fuit, ut si nocumentum accidit uni, operatio perficiatur per alterum. Causa secunda fuit, ut totam superfluitatem aquosam, quæ multa est, plus quàm aliqua alia secundæ digestionis, bene & complete possent attrahere: & ex hoc apparet, quòd non fuit tantum unus, sicut unus splen, & una chistis fellis. Sed tu diceres, quare non fuit unus magnus potens attrahere totam aquosam aquosam. Ad hoc dicit Gal. loco præallegato, quòd si esset tantum unus magnus, tunc corpus humanum erectum non esset æquum in lateribus, sed inæquale, quod uerendum & enorme est, & ex his apparent iuuamenta renum. Numerus autem partium patet, quia habet substantiam propriam & concauitatem & panniculum & colatorium. Nota etiam quantitatem & figuram, nam figuræ est oblongæ, ut in ipso distincta forent duo orificia prædicta. Apparet & quinto, quæ sit substantia eius, quia carnosa & solida multum, ut ab aquositate mordicaria non lædatur & soluatur. Apparent etiam iuuamenta renum. Et ex his notes quòd in renibus ex quolibet genere ægritudinis accidit difficilis ægritudo. Primo ex morbo complexionali: ut ex superflua caliditate, diabetes: quæ secundum Gal. 6. de interioribus, assimilatur lientericæ stomachi: quia tota aquositas subito attrahitur & expellitur sine digestionem à renibus. Patitur etiam morbum complexionalem proprium: & specialiter in numero, ut arenas, & lapidem & pilos. lapides autem & arenas, & pili generantur ut plurimum ex eadem materia, & in eodem loco, nam materia eorum omnium sunt humores grossi, qui condensantur & inspissantur à caliditate renum: & interdum est, quòd parum inspissantur, & tunc fiunt pili, qui generantur, subtiles & longi, quia materia illa per porum aliquem strictum paulatim expellitur, & continuata sicut à poris acutis expellitur, paulatim & continue materia pili & capilli: & quando ista materia plus exiccatur & aduritur, generatur arena, quæ aggregata generat lapidem: & hic lapis est rubeus,

Quare non fuit unus ren magnus.

Cur bini renes.

Solutio Aucena. 18. tertij cap. 1.

Morbi renum & uerfi.

quia ren est rubeus: & iste lapis si sit ita magnus quod non possit egredi per porum uritidem: uel non frangatur: difficillimæ & quasi impossibilis est curæ: quia non nisi per incisionem, & qua penitus caueas, si uerò sit paruus uel frangibilis: difficulter curatur, & expellitur cum fortissimis doloribus: cum transeat per membra ualde sensibilia: & ingrediatur per cauernositates uesicæ, quæ sunt ita strictæ, sed fortitudine uirtutis aperiuntur & dilatantur: & non est longinquum quod aliquando scindantur. Patiuntur etiam renes solutionem continuitatis, quantum ad uenam eorum, ex qua accidit fluxus sanguinis cum urina.

*Fœctis & non
rupta uena exit
sanguis non purus
quidem, sed cum
urina mixtus.*

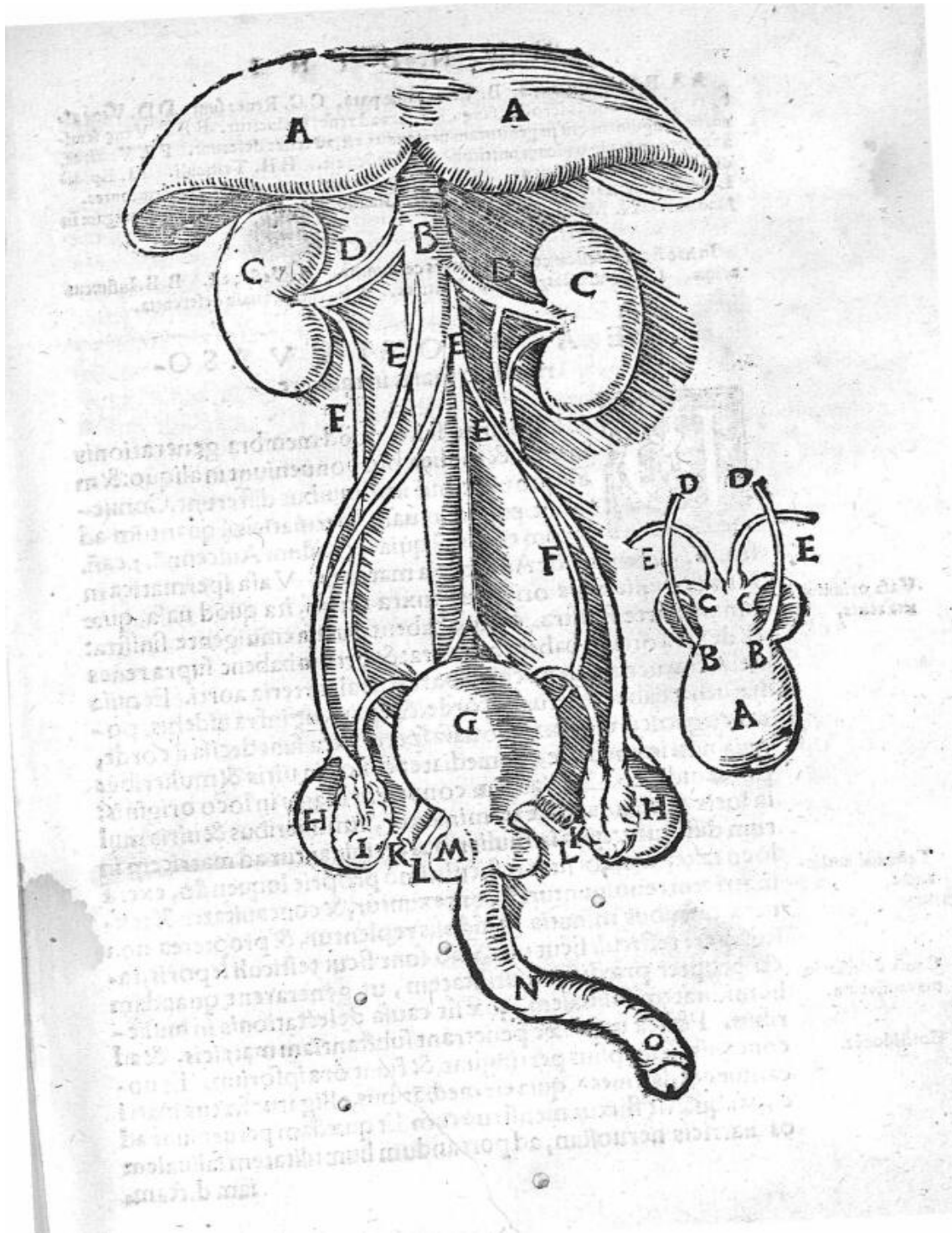
Et nota quod hæc solutio huius uenæ, quæ est causa huius fluxus sanguinis, proprie debet intelligi, quod sit facta, & quod fiat in parte, in qua uena illa est subtilior & rarior: & hæc pars est pars panniculi colatorij: ut apparuit tibi ad sensum. Et ideo, quando illa soluitur, cum deberet sanguinem prohibere descendere, non prohibetur: ideo sanguis egreditur cum urina, & fit mictus sanguinis: uerum est quod dicunt alij, quod illud est ex uena soluta supra renes: & dicunt quod causa est, tunc quia uena debilitatur in continendo: sed tene primum dictum, quia rationabilis est, & sensui magis concordat. Patitur etiam egritudinem compositam, ut apostema, & tunc in eo dolor infixus propter substantiam suam solidam, aggrauatius, ac si lapis esset in loco fixus, & in dolore hoc multum communicat cum colica, sed differentia distinctiua ipsorum dicta est supra. His completis, non eleues

renes, sed dimittas propter uasa spermatica, ut uideas ortum eorum, quorum & etiam testiculorum

mulieris anatomia præmittitur anatomie uesicæ, ut melius uideantur,

dato quod uesica sit membrum renibus continuatum.

AA.

MUNDINI

A A. Epatis substantia. B. Venæ cauz pars. C C. Renes sunt. D D. Venæ ab-
 bē renales, per quas serosior sanguinis pars ad renes deducitur. E E E. Venæ semi-
 nariæ, sanguinem qui in genituram uertendus est, ad testes deferunt. F F. Vritires,
 a renibus usque in uescicam mittitur. G. Vesica est. H H. Testiculi. I I. Epidi-
 dimis testium inuolucrum. K K. Stipites uenæ cauz, ad crura permeantes.
 L L. Arteriæ aortę pars, ad crura. M. Glandulosę partes ubi semen in uirgam in-
 funditur. N. Mentula.

In hac figura. uescicę connexę partes cernuntur. A. Vesica est. B B. Influxus
 urinz. C C. Parostate. D D. Vritires. E E. feminis uasa deferentia.

DE ANATOMIA VASO-
 rum spermatis in muliere.

DEBES ergo scire, quod membra generationis
 in uiris & mulieribus conueniunt in aliquo: & in
 aliquo non: imo in aliquibus differunt. Conue-
 niunt primo in uasis spermaticis (quantum ad
 ortum eorum) quia secundum Auicennā. 3. can.
 fen. 20. & fen. 21. de Anatomia matricis. Vasa spermatica in
 uiris & mulieribus oriuntur iuxta renes, ita quod uasa, quę
 sunt in parte sinistra, ortum habent à uena emulgente sinistra:
 & dextra ortum habent à dextra: & orrum habent supra renes
 uel infra, uenę à uena chilis: & arteriæ ab arteria aorti. Et quia
 hæ uenę habent ortum à corde, & epate, ut infra uidebis, po-
 tes cognoscere, quomodo uasa spermatica sunt decisa à corde,
 quia non immediate, sed mediate: & hoc in uiris & mulieribus
 potes uidere. Licet autem conueniat magis in loco originis:
 in locis autem, ad quę terminantur, in mulieribus & uiris mul-
 tum differunt: quia in mulieribus terminantur ad matricem in
 loco exteriori, ubi sunt testiculi: imò proprie loquendo, extra
 matricem reuoluuntur & contexuntur, & concauitates & tex-
 turę carnibus minutis glandosis replentur, & propterea non
 sunt uerè testiculi sicut uiri, imò sunt sicut testiculi leporis, fa-
 cti propter prædictam utilitatem, ut generarent quandam
 humiditatem saliualem, quę sit causa delectationis in mulie-
 ribus. Postea uasa hæc penetrant substantiam matricis, & ad
 concauitatem ipsius pertingunt, & fiunt ora ipsorum. Et uo-
 cantur cotilidones^a, quia eis mediãtibz, lligatur fœtus matri-
 ci, per quę fit fluxus menstruorum. Et quædam perueniunt ad
 os matricis neruosum, ad portandum humiditatem saliualem
 iam dictam.

Vasa oriuntur iuxta renes.

Testiculi mulierum.

Causa delectationis mulierum.

Cotilidones.

iam dictam, Et ab his uenis ramificantur, uel oriuntur uenæ duæ à quolibet latere. una, quæ in mirach penetrat, ascendit, & quanto plus ascendit, minus occultatur, & extra, iuxta cutim, magis approximat, donec perueniat ad mammillas, & ideo in mulieribus quando facis anatomiam mirach, has uenas considera, & conserua usque ad hunc locum, & hoc in muliere. Quoniam in porca, uel alio animali habente mammillas in mirach, istæ uenæ oriuntur à matrice, & manifestantur in mirach. Et præter has uenas, ascendit à profundo pectoris iuxta siue indirecto pomi granati, una uena, quæ uenit ad mammillas, ad decoquendum sanguinem, quæ debet conuerti in lac, & non uidetur nisi una, & in porcis prægnantibus ualde apparet, & tunc apparebit tibi colligantia matricis & mammillarum, per uenas illas. Quare appositio uentosæ ad mammillas restringit menstruorum fluxum.

Venæ ad mammillas ascendunt.

Nota in muliere anatomiz.

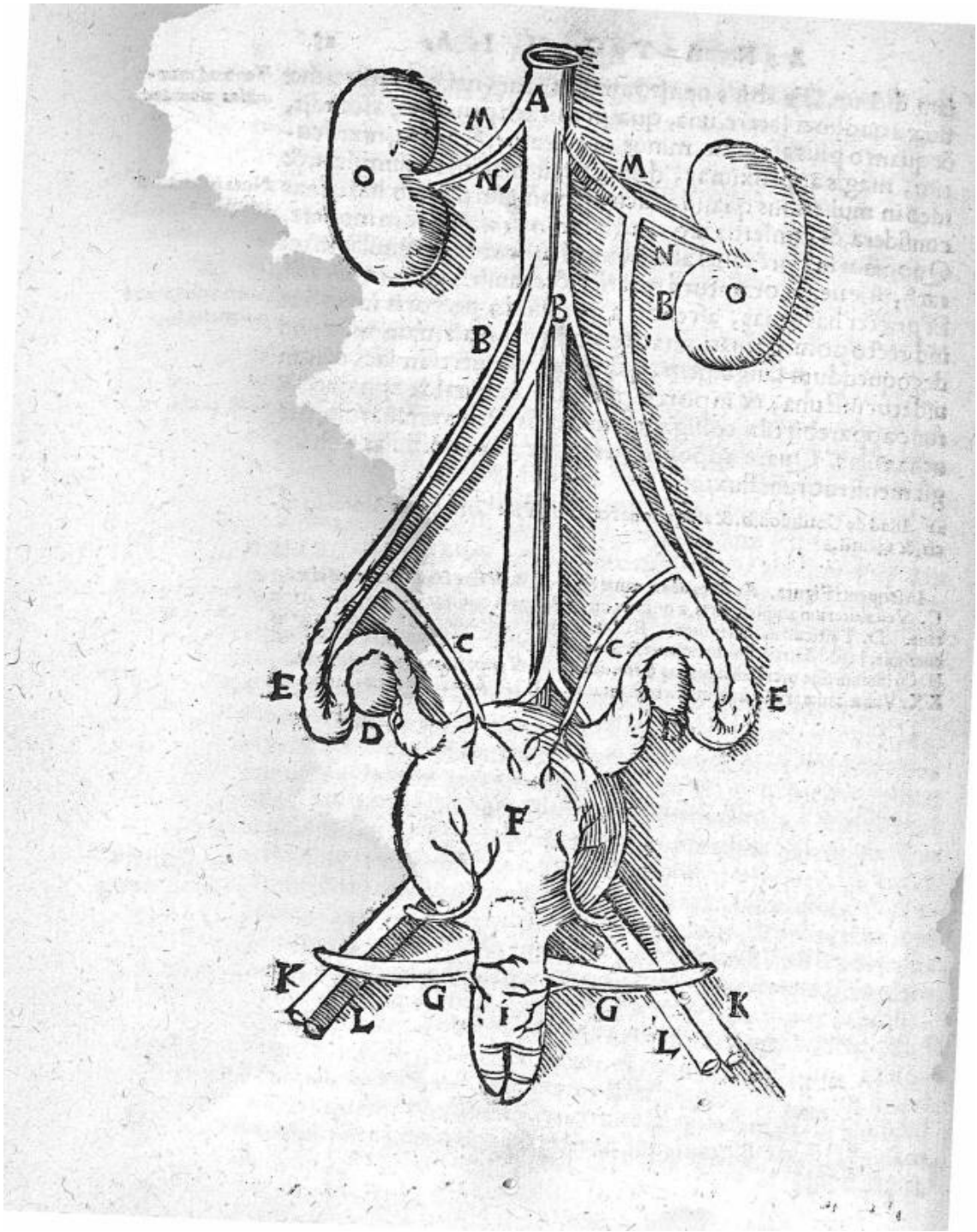
Venæ a pectore ad mammillas.

Colligantia.

2) Illud de Cotilidonib. & alligatione foetus est, Vide Galenum de Anato. matricis, & 14. util.

In sequenti Figura, A. Pars uenæ causæ est. B B. Venæ feminales candidæ. C. Venæ uerum amplexantes, a quibus utero & foetui quoque nutrimentum dari possunt. D. Testiculi mulieris sunt. E. Inuolucrum ex feminarijs uenis, & arterijs constans. F. Matrix, siue uterus, uesicæ non abssimilis. G G. Cornua matricis. H. Orificium siue osculum matricis interius est. I. Urinæ foramen ex uesica est. K K. Venæ causæ truncus in crura implantatus. L L. Arteriæ aortæ truncus est.

H

DE ANATOMIA MATRICIS.

T ut continuetur hic sermo, si facis anatomiam in muliere, debes post uasa spermatica uidere anatomiam matricis eius, sicut in alijs membris, uideas primo locum, & colligantiam, secundo figuram, tertio quantitatem, quarto substantiam, quinto numerum partium eius, sexto iuua-

Sex in omnibus uidenda.

menta & nocumenta eius. Locum eius uidebis, quia est situa ta in concauitate alchatim, & est concauitas illa circumdata spondilibus alatis. & caudæ a parte posteriori, & a parte anteriori a parte, quæ dicitur pecten siue foemur, quia ipsa immediate locata est inter intestinum rectum, quod est sicut culcitra eius ex parte posteriori, & uesica ex parte anteriori, & specialiter quantum ad collum eius, quia eius collo superuenit collum uesicæ, licet concauitas eius altior sit concauitate uesicæ: inter dextrum autem & sinistrum posita est in medio directe.

Alchatim.

Deinde uide colligantiam eius quæ maxima est, quia habet colligantiam quasi cū omnibus membris superioribus, quia cum corde, & epate mediantibus uenis & arterijs, cum cerebro, ratione neruorum multorum, & per consequens cum stomacho, ratione utrorumque, cum membris, quæ sunt in medio, ut cū diaphragmate, renibus & mirach, quia mediantibus his cum prædictis colligatur, & specialiter cū mammillis, ut dixi, licet etiam cum eis sit colligantia mediantibus alijs uenis quæ oriuntur a uena chilia ascendente, quæ oriuntur sub furcula, ut infra dicitur. Colligata etiam est cum membris inferioribus ut uesica per collum eius. Colligata est etiam anchis & iuncturis ambabus scia, per duo ligamenta grossa & fortia, alligantia matricem ad anchas, quæ iuxta matricem sunt grossa & lara, iuxta anchas subtilia, procedentia sicut costua a capite animalis, & deo uocata sunt cornua matricis.

Corua matricis.

a) Hoc ad rem nihil facit. Nam hoc modo omnia membra cum illis colligantur. Vide Gale. potius de uarijs colligantiz modis.

b) De hoc nihil quisquam ueterum meminuit.

Figura eius est quadrangularis, cum quadam rotunditate, habens collum longum in parte inferiori. Et huius figuræ causa fuit ex gentia loci, & utilitas siue necessitas propter quam fuit creata, quæ postea dicitur, quia per talem figuram habet di-

H z

Alij istas septem
cellulas negant.

Functionum septem cellularum^b quæ dicentur inferius.

- a) Nihil est, quid enim prohibeat hic rotunditatem, cum & intestinum rectum & vesica sint rotunda.
b) Ratio philosopho indigna, neque enim sunt septem cellulae, sed duæ tantum, videlicet mamillæ duæ, ut Gale.

Quantitas:

Coitus auget mē-
brum.

Duæ mulieres dis-
sectæ a Mundino.

Pores matrix.

Substantia.

Tertio uideas de quantitate eius, quantitas eius propria me-
diocris est, secundum quantitatem vesicæ: uariatur tamen ra-
tione aliorum, quia maioratur uel minoratur ratione coitus,
quia mulier quæ foecundauit, maiorem matricem habet quam
sterilis. Secundo ratione coitus, quia mulier utens coitu, maio-
rem habet matricem uirgine, uel continente: ut accidit uiris in
membro pudendo: eo quod operatio magnificat membrum,
secundum Gale. 6. de interioribus. Tertio ratione ætatis: quia
iuuenis maiorem habet puella. Quarto ratione complexio-
nis & habitudinis totius, ista potest colligere. 3. cañ. fen. 21. cap.
præal. Et propter istas 4. causas mulier, quam anatomizauit
anno præterito scilicet 1315. anno Christi Ianuarij mense, maio-
rem duplo habebat matricem quam illa quam anatomizauit eo
dem anno, de mense Martij. Potuit esse etiam quinta causa
quam ibi ponit Auicenna, scilicet quia prima erat menstruata:
& tempore menstruationis impinguatur & ingrossatur ma-
trix^a, diuersificatur etiam matrix in quantitate ratione gene-
rationis, quoniam matrix animalis plurium generatiui maior
est, quam matrix unius generatiui: & propterea maior centies
erat matrix porcæ, quam anatomizauit. 1316. quam unquam
uiderim in foemina humana, potuit tamen alia esse causa: quia
erat prægnans, & in utero habebat 13. porcellos: & in ea mon-
strauit anatomiam fetus suæ prægnantis.

- a) Sanguinæ enim maioris sanguinis copia tendunt & implent matricem.

Quarto uideas substantiam eius: quæ est neruosa & pelli-
culosa, ut possit dilari ad foetum continendum, & ideo est
frigida^a & sicca complexionis, est etiam substantia eius spissa
multum, quæ subtiliatur in dilatione necessaria.

- a) Non est ad sensum uerum.

Quinto uidere debes numerum partium eius, ipsa enim habet
partes exteriores & intrinsecas. Exteriores sunt latera eius, qui-
bus sunt

sunt alligati testiculi, uasa seminaria iam dicta, & cornua eius, & collum, cuius extremitas est uulua, & circa collum nota, quod ipsum est longum in quantitate palmi ut uirga, latum & dilatabile, & ideo pelliculosum rugosum, rugas habens ad modum sanguisugarum, ut titillatio ei ex uirga in coitu contingat. Et in extremitate eius, in parte superiori uel anteriori est foramen colli uesicę intra uuluā, per 2. uel 3. digitos. Et in extremitate uulue, sunt duę pelliculę a se leuantes & declinantes supra orificium predictum, ut prohibeant ingressum aëris & rerum extranearum in collum matricis uel uesicę, sicut pellicula præputij tuetur ueretrum, & ideo uocat ea Aui. loco præalligato, præputia matricis.

Collum matricis uulua est.

Duę pelliculę in extremitate uulue

a) *Πτερυγία* id est alæ. Gal. in introd. medic.

Partes intrinsecas uidere potes, scindendo eam per medium & tunc uidebis os eius & concauitatem eius, os eius est neruosum multum, factum ad modum oris catuli nuper nati, uel ut proprius loquar, ad modum oris tincę antiquę, & in superficie eius in uirginibus est uelamentum uelamine, quod in uiolatis rumpitur, & ideo sanguinatur.

Os matricis.

Velamen pudicit.

Concauitas ueró eius habet septem cellulas tres in parte dextra, & tres in parte sinistra, & unam in summitate uel medio eius, & istę cellulę non sunt nisi quędam concauitates in matrice existentes, in quibus potest sperma coagulari cum menstruo & contineri, & alligari orificijs uenarum.

Error mundini de septem cellulis.

Ex his omnibus apparent iuuamenta matricis, quia principaliter est facta propter conceptionem & per consequens, ut totum corpus superfluo sanguine indigesto purgetur, & hoc in homine, quia alia animalia menstruorum fluxum non patiuntur, quia tales superfluitates cōsumuntur in eis in pellem, pilos, ungues, rostra, pennas, & huiusmodi, homo autem caruit istis.

Iuuamenta.

Solus homo menstrua patitur.

Ex his patet quod multis passionibus est submissa, & multa membra per compassionem eidem compatiuntur: quę sint passionibus ei proprię, accidentia, causę & curę, longinquum esset narrare & extra propria in intentionem, sed quę re in locis præallegatis proprietatis ut in 3. can. fen. 21. a Serapio. Rasi & alijs: Quę eidem passionibus, compassionibus existunt, sunt tot quot

Egritudines matricis.

sunt membra, quibus est colligata. Quæ sint illa dictum est iam, & uidiisti: unum tamen ex anatomia potes perpèdere. quod ponit Gal. 6. de interioribus cap. 4. quòd suffocatio matricis non fit, quia matrix corporaliter moueatur usq; ad collum, gulam, uel pulmonem. quia hoc est impossibile, sed hoc contingit siue accidit, quia ipsa non potens expellere uapores per partes inferiores, propter aliquam causam, mouetur & constringitur in parte inferiori, ut expellat ad superiora, & si isti uapores per colligantiam iam dictam perueniant ad stomachum, per compassionem ad arteriam aorti faciunt singultum, & eructationem frequenter, & tunc mulieres dicunt quod habent matricem in stomacho. Si uerò hi uapores perueniāt ad pulmonem, & impediant operationem eius uel diaphragmatis, scilicet anhelitum, dicunt mulieres quòd habent matricem in gula. quia gula siue trachea arteria est ordinata ad operationem anhelitus immedie. Si uerò illi uapores perueniant ad cor, quod raro contingit, suffocationem cum sincopi patiuntur & dicunt tunc mulieres, quòd matrix ad earum cor peruenit, uerum est, quòd hæc suffocatio fit per compassionem ad diaphragma, propter alligationem quam habet matrix ad diaphragma & lumbos, non enim ipsa peruenit ad hæc membra, sed uapor. Quomodo autem possit, & per quas uias, peruenire ad ipsa, potuisti uidere quæ sit curatio, & cum quibus quæras ab auctoribus, quia anatomia in his principaliter dat noticiam locorum.

Nota de suffocatione matricis.

Vapores sunt causa suffocationis matricis.

Singultus.

Asma.

Sincopa ex suffocatione matricis.

DE ANATOMIA

Didimi.

T iam narraui anatomiam matricis & uasorum spermaticorum mulieris, & uisa est conuenientia ipsorum in uiris & mulieribus, quantum ad originem, sed differentia est, quia in uiris testiculi sunt extra, sicut sunt in quolibet animal, quod debet esse morosum in coitu, sicut sunt omnia quadrupedia præter ericium. Vasa hæc spermatica intra mirach non terminantur, sed egrediuntur mirach, & testiculi suspenduntur duobus suspensorijs. Et quia membra nobilia, ut sint tuta à nocentis extrinsecis, debent esse uelata panniculis, ista uasa in siphach non contenta uelata sunt panniculo orto à siphach, qui nominatur didimus,

Ericium.

tur didimus: cuius orificium est in fine illorum clausum secun-
 dum naturam existens: in processu uero eius, secundum quanti-
 tatem uasorum dilatatum existit, in fine eius dilatatur ad quanti-
 tatem testiculorum, & in parte illa uocatur bursa testiculorum,
 siue oscheum. Et sic apparet tibi figura istius didimi & quanti-
 tatis & numerus partium eius & substantia, & positio siue col-
 ligantia. Apparet etiam iuamentum eius, quia factus est ad
 continendum & custodiendum testiculos & uasa spermatica ue-
 nientia ad os. Aegritudo eius specialis, cuius cognitio & cura
 declaratur ex anatomia, est dilatatio orificij eius præter natu-
 ram, quæ causa est, ut illa quæ intra siphac continetur, descen-
 dat in osceum, & talis descensus dicitur hernia, & quia id quod de-
 scendere potest, & uentositas, uel intestinum. Hernia triplex est
 e uentosa, aquosa, & intestinalis. Carnosa uero non cassatur ex
 descensu alicuius. Curantur autem hæ passionēs, per constricti-
 ua emplastra & ligationes, secundum quod ponunt auctores.
 Sed alia quæ est intestinalis specialiter, quando iam præcessit,
 chirurgia proprie curatur, & modum uideas: Quia supinatur
 homo, & intestina reintromittuntur, siue ad proprium locum
 reducuntur, postea testiculus ducitur superius directe, donec
 sit in loco altiori, in quo possit esse, & illum locum signa, quia
 tunc est super osse femoris, & in loco illo debet fieri incisio uel
 perforatio, & non supra locum illum, quia tunc perforaretur
 mirach & aliquod intestinorum. Non debet etiam fieri infra
 locum illum, qui remaneret post consolidationem illam emine-
 tia magna præter naturam. In signato loco debet fieri perfora-
 tio, & ista fit à quibusdam cum rasorio, & citius expeditur, & ua-
 dunt circumcirca excarnando didimum & testiculum ab osceo,
 & postea ligant in parte superiori, & abscindunt didimum &
 uasa spermatica cum testiculo, & consolidant hostea, & ista cu-
 ra cito fit. Quidam sunt qui solum excarnant didimum, & non
 testiculum & suunt & ligant in parte superiori, & apponunt me-
 dicamina fortiter constrictiua, & sic dimittunt. Vel fit ista per-
 foratio a cum pharmaco caustico, rumpente & adurente cutim in a
 loco illo; postea ponunt arsenicum sublimatum quod corrodit,
 causticat, & confringit adurendo, & continuo partes didimi
 corruptas extrahunt, postea uero consolidant.

b
 Figura.
 Quantitas.

Aegritudo didi-
 morum quæ sit.

Alij non triplex
 sed quintuplex
 faciunt.

c
 Curatio.

Cura intestinalis.

Modus curandi
 rupturam per inci-
 sionem.

Per cautio.

a). Aristot.

- a) Aristot. 1. generatione cap. 4. Galenus 14. utilit. cap. 13. causas posuit testium.
- b) Errat, quia Didimus non est scrotum.
- c) Est & alia zirbalis, aliquando est & ex plenitudine burse alia hernia.
- d) Quæ cura etiam in putris aliquando confert.

DE ANATOMIA TESTICULORUM & UASORUM SPERMATIS.

Duplicia sunt uasa spermatica.

EXPEDITO didimo, debes uidere, id quod ponunt auctores, scilicet quod uasa spermatica sunt duplicia, scilicet præparantia & defrentia. Præparantia sunt, quæ descendunt à locis prædictis scilicet ad testiculos, & circa partem superiorem testiculorum inuoluuntur, & quasi saccum ibi faciunt, non enim substantiam testiculorum ingrediuntur, & ista uasa sunt uenosa & neruosa. Alia uero sunt quæ istis continuantur, neruosa magis, & quanto plus ascendunt à testiculis tanto magis sunt neruosa, & ascendunt usque ad locum ossis fæmoris, ubi incipit didimus egredi, & tunc profundantur interius iuxta loca uesicæ, uel colli eius, & tandem procedunt usque ad uirgam, & ad meatum uirgæ perueniunt in loco, qui est in foramine ossis fæmoris, & tunc per meatus, qui sunt ibi duo, sicut uasa spermatica sunt duo, emittunt sperma, quod apportauerunt à testiculis, quod ab eis generatum fuit in uasis alijs, & illud sperma euomunt in canale uirgæ, uirga uero postea extrâ mittit. Verum est, quod illa foramina non bene poteris uidere, nisi quando anatomizas uirgam. Et ex his tibi de uasis spermaticis & testiculis hominis, figura apparet & substantia, quia testiculi sunt glandosi. Apparet quantitas, numerus, positio, & colligantia. Apparet etiam iuuamentum eorum. Et ex his apparet ægritudo, quia quando inciduntur uel a postemantur, uel oppilantur uasa, uel alia de causa materia spermatis, non peruenit ad locum sum & tunc, cessat coitus, sicut interdum propter oppositas causas fit emissio spermatis inuoluntaria, & maximè contingit propter spasmum, uel mollificationem prædictorum uasorum.

Figura.

Quantitas.

Ægritudines.

DE

ANATOMIA.
DE ANATOMIA
Vesicæ.

29

MIS completis eleua renes, & uade excarnando unum porum uritidem uel ambos, & uidebis quod terminatur ad uesicam iuxta medium eius & non est perforans uesicam directe uno foramine magno, sed foraminib. paruis, & obliquis, à lateralibus procedentibus inter tunicam & tunicam, uel intra tunicam & coopertorium, & hoc fuit factum, ut quando impletur uesica urina, urina non rediret ad renes, imò quanto plus impletur tãto magis foramina illa clauduntur, quia paries unius tunice ad parietem alterius siue coopertoriũ applicatur. Scinde ergo uesicam, & uidebis magnam eius concauitatem, quæ neruosa est. Videbis etiam collum carnosum & musculosum, ut temporib. determinatis, quando oportet & homo uult expellat urinam, & quando est necessarium, retineat. Et quia musculosum est eius collum, si incidatur uesica in collo eius, potest consolidari. si in fundo, non. Collum autem eius per foratũ est foramine paruo, per quod emittit urinam ad cannalem uirgæ: ut potes uidere.

Ex Aug. 29. 29.
dix. rector. uirgæ

Vesicæ

a) Vnde apud Galenum capi. 11. Additum asia mingendum propter resolutionem carnis glandosæ, quæ habet porum illius per quem transit urina.

Et sic ipsius uesicæ apparet quantitas, locus siue colligantia, numerus, substantia, & iuamentum. Aegritudines potest pati omnium modorum, unam tamen patitur, quæ dicitur lithiasis. Nam in concauitate eius potest generari lapis ex humoribus mucilaginosus congregatis in ea, & condensatis caliditate superflua, & hic lapis curatur cum dissoluentibus ipsum uel per incisionem. Nam hic lapis, debite situato homine, ne possit se mouere sedendo debet cum digitoposito per anum, & cum manu alia posita supra foemur, conduci ad collum uesicæ, & conductus ibi retineri, propterea debet fieri incisio in loco colli, & cum traiectorio uiolenter extrahi, & hoc, si lapis est magnus. Si uero est paruus, quod possit per cannalem uirgæ extrahi, debet per compressionem factam cum digitis ex collo uesicæ conduci usque ad uirgam, & si non egreditur cum traiectorio paruo, debet extrahi.

Aegritudines

Inciso lapide

Paruus lapis per uirgam absq. incisione extrahitur.

I

MUNDINI
DE ANATOMIA
Virgæ.

Error.
Gal. 4. util. ca. 13.

a

b

Maiores uenæ &
arteriæ in toto cor-
pore.

Rectio uirgæ:

LTIM Ouerò est uirga continua cum collo ue-
ficæ carnofo, continuata multis ligamentis &
chordis, quæ oriuntur ab osse pectinis cum mul-
tis neruis ortis a nucha, & ideo ualde a sensibilibus
est & extensibilis. Continuata est etiam cum
maximis uenis & arterijs, ortis à uena descendente, & arteria
in loco ubi bifurcatur ad duas anchas. Quia ad uirgam & lin-
quam ueniunt maiores uenæ & arteriæ quàm ad aliquod ali-
ud membrum eiusdem quantitatis. Et ideo in locis perineo,
qui est locus intra anum & pudenda, inuolutæ sunt istæ uenæ &
arteriæ, & sunt magnæ, ibi est locus, siue principium uirgæ, &
propter hoc hæ uenæ sunt sicut radices uirgæ, & propter istas
uirga est tota carnofo, & suæ cauernositates replentur uento-
sitate generata in prædictis arterijs, & quando uentositate re-
plentur, erigitur uirga.

a) Contra hæc Galenus 15. util. cap. 1. 2.

b) Maxime in glande propter delectationem coitus. Gal.

c) Imo propter substantiam ligamentalem uirgæ.

Quantitas uirgæ.

Et præsertim

Et ut melius anatomiam eius uideas, debes separare ossa fœ-
moris, & eleuare uirgam cum uesica & intestino recto, uel sine
illis, & diuidere uirgam per longitudinem usque ad canalem
eius, & tunc in principio eius apparebunt tibi duo foramina su-
prædicta spermatis, apparebunt etiam cauernositates eius. Et
ex his uide quantitatem eius, quia quantitas siue longitudo est
unius palmi, sicut longitudo colli matricis. Apparet substantia
eius, quia neruosa præter extremitatem eius, quæ uocatur præ-
purium. Apparet etiam numerus partium eius. Apparet posi-
tio & colligantia. Figura uerò est oblonga, quia uirga in homi-
ne est absoluta, non applicata uentri, sicut in quadrupedibus,
Et causa huius fuit, quia homines in coeundo non coniunguntur
secundum dorsalia, sed amplexendo. Et si cum uirga eleuasti in
testinum siue extremitatem intestini recti, cuius anatomiam
diximus supra, tunc cognosce in illo intestino siue extremitate
eius, quæ dicitur anus, musculos mouentes siue aperientes &
constringentes.

constringentes. Considera etiam quinque uenas hemorrhoidales, quæ in extremitate eius sunt, & in quibusdam sunt magis profundæ, sicut in quibusdam periodis determinatis aperiuntur, & fit fluxus hemorrhoidarum. Et in his completa est anastomosis membrorum naturalium, quæ continentur in primo uentre.

Venæ quinque hemorrhoides.

a) Error, non enim sunt musculi constringentes.

b) An uentiant a porta epatis an a uena chilis Auicenna ij. in anatomia portæ, unus ramus portæ transit ad intestinum rectum: Similiter & ramus uenæ chilis unde ortæ uidentur emorrhoides, scilicet per utranque uiam, unde est expurgatio sanguinis melancholici quæ dicit Auicenna. Item lib. de Anat. ut unde semen, dicit Gale. uirtutem natura. Vide Mundinum de anato. Et sunt eadem matricis. Sed quod & arteriæ aliquæ illuc mittuntur ostendit sonitus qui plerisque accidit in fluxu hemorrhoidali, ut in actu pratico C. partus Curtius:

In sequenti figura generationis membra, in muliebri sexu quo ad situm & colligantiam demonstrantur. A. Substantiam matricis atque formam insinuat. B. Sua oblonga rotunditate uesicæ corpus, quod ad ceruicem suam circa C. litteram matrici conerectum est, uisendum exhibet. C. Testiculos mulieris designat. D. Vasa deferentia sanguinem in testiculos. E. In utroque latere cornua matricis.

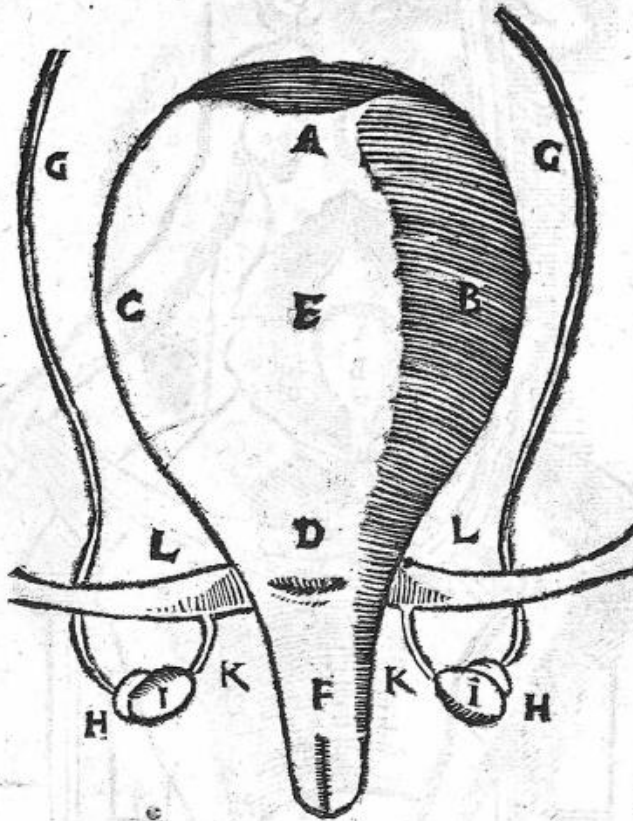
I 2.

MUNDINI

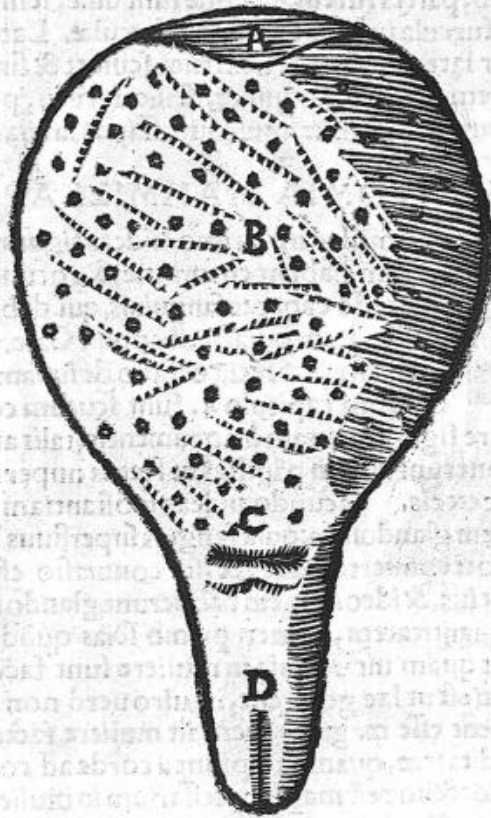
In precedente pictura, eadem quæ in priori indicantur figura, nisi quod hic liberius corpus matricis, rescissa sibi coherenti uesica uideri potest.
Præterea supra collum siue ceruicem pudendi, uides os, siue interius foramen matricis poni, cuius aspectum antea uesicæ præsentia, non admittit.

In precedente figura, Matricis exemptæ formam & figuram aptius uides
A. Fundus, quædam carnea tuberositas est, qua bifida esse Matrix uidetur, reliquas nullas neque cavitates neque cellulas habet. A. Sinistrum. C. Dextrum latus. D, Ima pars, siue osculum atque introitus in cavitatem matricis, est locus. E. Ceruix siue collum matricis est. G G. Venæ atque arteriæ, in testiculo deriuantes sese sunt. H H. Sunt connexæ testiculis pelliculæ. I I. Testiculi. K K. Venæ spermæ ad matricem circa cornua deferentes sunt.

In hac figura

In sequenti figura, passim oscula uenarū atque arteriarum dispergi uides, pro sanguine menstruo repurgando, qui per eas angustias in cavitatem matricis elabitur, aperta signa, arterias; clausa, uenas indicant.

DE ANATOMIA VENTRIS
medij, in quo membra spiritualia
continentur.

HIS expeditis, incipe excoriare uentrem medium usque
ad principium colli: quia usque ad principium capitis
sunt membra spiritualia. Et nota quod sicut primus, ita iste habet
duplices partes

Membra continen-
tia, & contenta.

duplices partes, scilicet partes continentes: & membra conten-
ta. Membra continencia, sunt membra pectoris. Et pectoris
sunt duplices partes, scilicet exteriores & intrinsecæ. Exterio-
rum quædam sunt directæ, quædam laterales. Directæ sunt,
siue uocantur, partes furculæ: & istæ sunt duæ, scilicet furcula
superior, & furcula inferior: siue pars furculæ. Laterales par-
tes uocantur latera pectoris: dextrum scilicet & sinistrum. In-
trinsecæ autem partes sunt quinque, scilicet, cutis, pinguendo:
(quæ notæ sunt) mammillæ, musculi, ossa, & cartilagines.

DE ANATOMIA MAMMILLARVM.

Sanguis in lac con-
uertitur in mam-
millis.
Figura.

Papillæ.

Substantia.

Quantitas.

Significatio.

Locus.

Vnde generatur
lac.

Mammillarum primo uideas figuram: quia fi-
guram habent cucurbitæ, & rotundæ, quia de-
bent esse capaces sanguinis, qui debet conuerti
in lac. Item quia, ut ibi ponit Gale. 7. de v. p.
capitulo 22. & etiã octauo de suauamentis mem-
brorum capitulo 4. sunt scutum cordis: ideo
debent habere figuram tutam à nocumentis, talis autem est ro-
tunda. Habuerunt autem papillas ut foetus nuper natus pos-
set sugere lac ex eis. Secundo uideas substantiam: quia ipsæ
habent carnem glandosam: quia sanguis superfluus bene deco-
ctus in eis debet conuerti in lac: & ista conuersio est per infrig-
idationem eius, & ideo carnem habuerunt glandosam. Ter-
tio uideas quantitatem, tamen primo scias quod in muliere
maiores sunt quàm uiris: quia in muliere sunt factæ propter
duo. Vnum est ut lac generent, in uiro uerò non: & ideo in
muliere debent esse magnæ. Item in muliere factæ sunt ma-
gnæ, ut caliditatem, quam recipiunt à corde ad cor reducant
reuerberando: & hoc est magis necessarium in mulieribus, cum
minus habeant de calore circa cor quàm uiri. Quarto nota
numerum: quia duæ sunt in homine sicut in omni animali, quod
generat unum aut duo. in animalibus autem poligenis siue ge-
nerantibus multa, plures sunt mammillæ. Quinto, uide lo-
cum & colligantiam, & primo locum, nam in homine mammi-
llæ sunt situatæ in pectore: in alijs animalibus non. Et causa
quare in alijs animalibus non sunt situatæ in pectore, est una
quam dat Gal. c. præallegato. quia mammillæ sunt factæ pro-
pter generationem lactis. Lac autem generatur ex superfluitate
sanguinis bene digesti, multa autem quantitas talis super-
flui in alijs

Nulli in alijs animalibus transit in generationem cornuum, crinium, unguium, dentium, & huiusmodi. Aliam causam dat Aristoteli in lib. de partibus animalium, quia alia animalia habent ascellas, siue soleas, id est, tibias anteriores ad inuicem complicatas: & ideo pectus habent strictum: propter quod mammillae in eorum pectoribus, non potuerunt collocari, & ideo illas habuerunt iuxta anchas posteriores, si sint animalia generatiua unum tantum: uel dispersas per uentrem, si plura generent: ut porca & canis. Homo autem cum habeat pectus latum, habuit mammillas locatas in pectore: quia cum hoc habent iuuamenta. Nam lac debet in eis generari ex sanguine subtiliato, & bene digesto. Mellior aut digestio fit in mammillis circa pectus, propter calorem existentem in eis fortio-rem, quam in partibus alijs: & propter eandem causam natura ordinauit uenas, quae ueniunt ad matricem: ut ibi dicit Gale. & procedere tortuose: ad hoc ut sanguis continue subtilietur & bene digeratur. Secundum iuuamentum fuit: quia sunt sicut scutum cordis, & in homine cor bene debet tueri: quia est sine pelle. Tertium iuuamentum est: quia caliditatem siue calorem recipiunt a membris spiritualibus, & receptum reuerberant ad ipsum sicut uestimentum: ut ibi etiam ponit Gal. Et ex his apparet colligantia earum, quia ipsae colligatae sunt cum corde & epate, per uenam ascendentem a qua iuxta furculam ramificantur rami, qui descendunt supra dorsum: & intra costas tendunt ad mammillas. Colligantur etiam cum matrice, mediantibus uenis, quae ascendant a matrice ad mammillas, de quibus dictum est supra. Ex iuuamentis potes uidere nocumenta.

Cur animalia reliqua aliter firmatas habeant mammillas ac foeminae.

Iuuamenta se in.

Colligantia.

DE ANATOMIA MUSCULORUM PECTORIS.

OST mammillas sunt musculi. Musculos autem omnes pectoris anatomia illa discernere non potes: licet tamen omnes non discernantur, tamen debes scire quod istorum musculorum quidam sunt tantum dilatantes: & quidam dilatantes & constringentes. Dilatantes tantum sunt duo musculi diaphragmatis, qui sunt in inferioribus pectoris.

a) Anatomia musculorum pectoris petenda est ex Galeno lib. de Causis spiratio-
nis, sed de motu pulmonis an a pectore, an a diaphragmate, dissensio inter doctos in-

K

ter Aristo. 3. particul. cap. 6. Auerroim colliget. cap. 9. & inter Galenum ut supra.

Musculi in collo.

Sunt etiam duo musculi in collo. Sed diaphragma dilatatur in parte inferiore, ubi est spaciositas magna: sed illi qui sunt in collo, dilatant concauitatem superiorem, quæ est parua. Sunt etiam musculi, qui sunt in dorso: ubi est origo costarum: incipiunt iuxta originem costæ primæ. Sunt etiam alij musculi a multi parui. Musculi uero^a qui sunt dilatantes & constringentes, sunt musculi qui inter costas sunt locati: quia inter quaslibet duas costas, sunt duo musculi: quorum unus habet uillos latitudinales: alius transuersales: post musculos sunt ossa.

a) Musculi pectoris 45. secundum Auicennam. 22. secundum Galenum, sed diuisi numerandi ratione.

DE ANATOMIA OSSIVM
pectoris.

Costæ 12.

SSA autem pectoris fuerunt plura, & non unum continuum, ut posset dilatari & constringi, nam debet esse in continuo motu. Ad motum localem & uoluntarium requiruntur musculi mouentes, & requiruntur ossa, quæ sunt sustentacu-

Numerus costarum

lum motionum, & hæc est causa una, quare iste uenter non fuit tantum musculosus ut primus, neque tantum ossuosus ut ultimus. Ista ergo ossa fuerunt duplicia, scilicet costæ & ossa thoracis. Costæ sunt 12. scilicet 7. ueræ, & quinque mendosæ: aeræ sunt, quæ cum ossibus thoracis sunt continuatæ ad cooperiendum & complendum pectus. Et causa quare una costa non attingat aliam in extremitatibus est illa, quæ dicta est, ut pectus possit melius dilatari & constringi.

Ossa thoracis septem.

Ossa autem thoracis sunt 7. continuata cum 7. costis ueris. Inter tamen ista & ossa & costas sunt cartilagine continuantes unum cum alio.

Furcula pectoris.

Ex his autem^a ossibus cum cartilaginibus suis componitur unum membrum quod uocatur furcula pectoris: quia ad modum furcæ est bifurcata & figurata: & in extremitate eius directe, est quedam scutalis cartilago, uocata pomum granatum, facta ad custodiendum os stomachi.

Pomum granatum.

a) Eadem ratione essent cartilagine costæ nostri dorsi per totum, & non tantum in extremitatibus, alia ratio Gal. melior 7. utili. cap. 21.

A lateribus

A lateribus autem in costis mendosis sunt cartilagine: ut mollis cum duro melior fiat coniunctio: uerum est quod omnia ista melius apparebunt si incidas pectus, ubi sunt teneritates costarum, & a latere dextro & sinistro, & tunc apparebunt tibi omnia, quæ sunt interius.

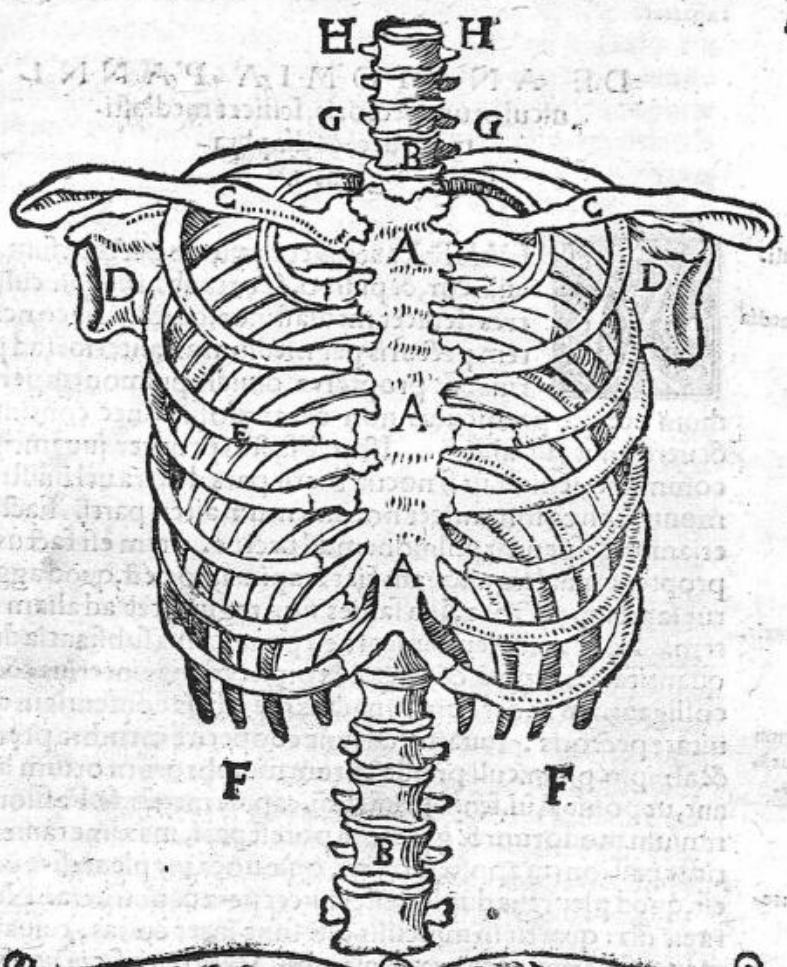
Hæc sequens Figura Thoracis, formam atque cavitatem, absque contentis membris insinuat.

A A A. Pomum granati est os. B B. Spina est dorsi. C C. Verunque os claviculare est. D D. Piceis siue receptaculum est globositate brachij. E E. Vtraque mammilla. F F. Costarum seriem insinuat. G G. Collum. H H. Arterias colli. I I. Venas arterijs coniunctas, in collo ad caput prodeuntes, iugulares uocant, ostendit.

2

INEVITABILE FATVM

In precedenti figura thoracis singula ossa manifestius cernuntur, præcipue ad costas quod attinet. B.B. costas ueras, F.F. mendosas demonstrat, reliqua ex priori figura patent.

DE ANATOMIA PANNICULORUM pectoris, scilicet mediastini, pleure, & diaphragmatis.

Tres panniculi.

Panniculus mediastinus.

MEMBRA autem contenta in pectore sunt, panniculi, cor, & pulmo, & orta ab his. Panniculi sunt tres, scilicet mediastinus, qui diuidit concauitatem pectoris per medium ab anteriori ad posteriori, & propterea diuidit pulmonem per medium, & iste panniculus non est neruosus, nec continuus, & uere unus, ut alij. Iste est factus propter iuuamentum commune, scilicet ut si nocua fuerit pars dextra uel sinistra pulmonis, non communicet nocuentum alteri parti. Factus est etiam, ut suspendat pulmonem ad pectus. Item est factus, ut si propter cannalem aliquam fiat empima, hoc est, quod aggregatur sanies in pectore, illa sanies non regurgitet ad aliam partem. Postea est pleura, pleura est panniculus substantia durus, quantitate magnus, cooperiens omnes costas interiori, & ideo colligantiam habet cum omnibus membris contentis in concauitate pectoris. Iuuamenta sunt cooperire membra prædicta, & ab ipso panniculi prædictorum membrorum ortum habent, ut ponit Aul. sen. i. primi cañ. cap. de membris. Passiones omnium modorum & generum potest pati, maxime tamen patitur passionem apostemofam, quæ uocatur pleuresis, uerum est, quod pleuresis duplex est, scilicet uera & non uera. Non uera est illa, quæ fit in musculis qui sunt inter costas, cuius acumen est uersus cutim extrinsecam. Vera uero fit in hoc panniculo. Ex substantia eius potes uidere, quod illud apostema ut plurimum est cholericum, propter quod ipsum consequitur febris acuta, febris consequitur ratione loci, quia propinquius & uicinius cordi fit febris ista acuta ratione humoris calidi.

Empima.

Panniculi pleuris.

Panniculi ortus habent a pleura. & egritudines.

Duplex pleuresis.

Substantia. a
Apostema cholericum.

Non est ad mentem Galeni. s. loco, cap. 1.

Vide etiam quod ad tale apostema, propter sensibilitatem panniculi

panniculi consequitur dolor pungitius, & lateris, quia huic p̄nici-
culo magis attribuuntur latera, quā pars anterior, sed pars an-
terior magis appropriatur p̄niculo mediastino, & propterea do-
lor consequens peripleumoniā est anterior, iste est lateralis. Fit
etiam quia comprimit pulmonem, & impedit dilatationem e-
ius malicia anhelitus. Sed ruffis sequitur, quia eminentia apofte-
matis stimulat, & aliqua uirulentia, & erugo quæ emanat ab
hoc apoftemate, per porositatez panniculi, & hæc est causa qua
re in pleuresi fit screatus in principio rubeus, postea albus & sa-
niosus secundum quod materia maturatur, & ideo apprens in
principio subrubens inchoantem abbreviat, ut ponit Hipp. i. a-
phorismorum, & causa est quia tunc significatur, quod materia
est subtilis, panniculus est rarus, & uirtus est fortis. Quomo-
do autem ista materia uirulenta & saniosa per pulmonem ex-
pellatur & screatur, declarabitur in anatomia pulmonis.

Punctio in latero.

Signa uere pleu-
riticæ.

Tertius panniculus est diaphragma, qui potest etiam dici mu-
sculus, cuius situs in pectore est in fine pectoris & costarum, al-
terius existens in parte anteriori, quā posteriori, nam quantum
ad eius partem carnosam est continuatum cum cartilaginibus
costarum mendosarum, & in parte posteriori cum spondili du-
odecima, ex spondilibus renum. Et utilitas eius fuit ex situ eius,
prima ut divideret spiritualia a naturalibus, ne a cibo hora dige-
stionis, & a fece uapores eleuati peruenirent ad membra spiritu-
alia, quia impedirent mentem & rationem, & hoc satis apparet
quia quando ægritudine patitur, aut apofstema, læditur tunc
mens, & ideo alio nomine uocatum est metaphrenum, quia
frenum est mētis, sicut uocatum est diazona ab Aristotele quia
zona cingens per medium, non quod directe latitudinaliter
cingat, sed oblique, ut dictum est, & cannale causa siue utilitas
huius obliquitatis fuit illud, quod dictum est in cap. de anat-
omia mirach: quia ex hoc mirach comprimuntur hora expul-
sionis superfluitates in intestinis, ac si essent inter assides torcu-
laris cuiusdam.

Diaphragma.

Utilitas diaphrag-
matis.

Euphreno.

Diazona.

Quantum uerō ad partem mediam eius, quæ est neruosa col-
ligatum est cum pulmone, ut ipsum moueat motu anhelitus,
mediantibus neruis, qui ad ipsum ueniunt, a cerebro & nucha.
Et ex hoc apparet, quare diuersificatum est diaphragma ab al-
ijs musculis, quia alij musculi in loco, ubi ossibus applicantur,
sunt

Colligata.

sunt chordosi & in alijs carnosii, diaphragma uerò est ecōtrariò
 causa est, quia diaphragma principaliter habet mouere ^b pulmo-
 nem & non costas, nunc autem omnis musculus, quantum ad
 chordam eius, debet esse continuatus cum membro, quod de-
 bet mouere, & cum aliquo quātum ad partem eius carnosam,
 imo chordosam. Et ex his apparet, quæ sit figura eius, quia est ro-
 tunda oblonga. Apparet etiam quæ sit substantia eius, quia
 musculosa & chordosa. Apparet etiam quantitas eius. Iuu-
 amenta sunt tria, quæ declarata patent ex dictis. Primum est
 ut sit principium motus anhelitus. Secundum est, ut diuidat mē-
 bra spiritalia & naturalia. Tertium est, ut iuuet intestina & mi-
 rach ad expellendum quæ in intestinis sunt contenta. Et ex se-
 cundo iuuamento apparet, quia ad apostema eius sequitur ali-
 enatio mentis, sicut ad phrenesim. Figuram distinctiuam per-
 quire à Galeno 5, de interioribus capite, de passionibus diaphra-
 gmatis.

Figura.

Iuuamenta.

- a) Imo est hoc propter neruorum osopiam, a cerebro ad diaphragma descendatis,
 b) Imo costas & pectus principaliter mouet, & non pulmonem.

DE ANATOMIA
 Cordis.

Situs cordis & lo-
 cus.

Bestia calidior.
 Ratio Aristo.

Quantitas cordis
 in homine magna
 est.
 Ratio falsa.
 Figura.

LEVATIS panniculis, tibi apparebit pulmo
 in medio cuius existit cor uelatum pinnulis pul-
 monis ut ab ipso aëre attracto refrigeretur, &
 calor & spiritus, qui in eo generatur, contempe-
 retur. Cuius cordis primo apparet situs & locus
 quia est in medio anterioris & posterioris, dextri & sinistri, quā-
 tum ad cuspidem eius, declinans uersus sinistrum, quantum ad
 radicem uerò eius, uersus dextrum, ut possit bene insufflare ca-
 lorem, & spiritum uersus dextram partem, quæ debet esse cali-
 dior sinistra, & est in medio superioris & inferioris, a motis extre-
 mis. Et sic fuit locatum, quia sicut princeps & prima radix om-
 nium membrorum.

Quæ sit colligantia eius, apparebit consequenter, sicut appa-
 rebit quantitas eius, quia non nimis magnam, neq; paruum, ma-
 ius tamen est in homine, quam in alio aliquo animali eiusdem
 quantitatatis, quia plus habet de calore in quanto, Figura etiam appa-
 re-

apparebit, quia est figuræ pinealis, uel quia huius figuræ debet esse omne, quod est excedentis caliditatis, quia propria figura primi calidi est figura pyramidalis. Est & alia ratio, distinctio uentriculorum eius & ortorum ab ipso.

Quarto, debes uidere numerum partium eius, & ex hoc tibi continuo apparebit, quæ nam sit substantia eius, & complexio & iuuentum. Numerus autem partium eius est, quia partium eius quædam sunt ex substantia eius, quædam uero sunt extra substantiam eius.

Extra substantiam eius sunt capsula cordis, & orta ab eo quæ postea apparebunt, capsula eius neruea siue pellicularis est dilatata multum, facta in hunc scilicet usum, ut tueatur cor ab omnibus nociuis, & ne contingatur ab alijs membris in hora suæ expulsionis & causa quare non fuit continua cum corde: fuit ne cor in sul motu impediretur propter aggrauationem. Fuit etiam præter præscriptam, adhuc alia causa, ut contineret quantam aquositate qua aquositate, & humecta retur cor & rora retur, ne propter superfluum & continuum eius motum exiccatur, & ideo semper in hac capsula reperitur aquositas, & ideo si exiccatur hæc capsula uel priuatur tali aquositate, ad marasimum deuenit, sicut si sit superflua & in iestigationem & tremorem & cardiacam passionem cadit cor, ut ponit Gal. 5. de interi-
oribus cap. 2.

Partes autem essentielles cordis quædam sunt extrinsecæ, & quædam intrinsecæ. Extrinsecæ sunt pinguedo, additamenta cordis, siue auriculæ cordis, & orta ab eo.

a) Supponit falsum, non enim propter finem fit.

Pinguedo satis apparet in superficie exteriori cordis, propter finem potius, quam ex parte agentis, quia pinguedo generatur à frigido aut calido diminuto, cor autem est calidissimū, sed generata est propter finem, ut cor propter finem & continuū motum non exiccetur. Additamenta cordis sunt quædam partes pelliculares, aptæ ad dilatandum & constringendum, genitæ ad hoc ut quando in corde nostro generatur multum de sanguine, uel spiritu in uentriculo sinistro dilaretur, ut contineant sanguinem multum, uel spiritum multum, quæ interdum generatur.

Numerus partium.
Gal. 7. aggreg. Anatomie.
Substantia.

Error est.
Aqua cordis.

Inuertit locū Galeni.

Essentiales partes cordis.

Essentiales extrinsecæ & intrinsecæ.

Pinguedo.

Additamenta cordis.

Solutio questio-
nis.
Ratio falsis.

Magna habentia
corda, sunt timida
animalia.
Et hæc ratio con-
traria Galeno.

Ventriculus dex-
ter.

Duo orificia dex-
tri ventriculi
cordis.

De ostioli cordis

Nota, uena chilis
habet principium
a corde.

Sed tu obijcies, sicut obijcit Galenus, loco præallogato, Quæ re natura non fecit cor ita magnum, quod posset continere omnem multitudinem sanguinis & spiritus, sed fecit illa additamenta: Dico quod causa fuit, quia si cor fuisset ualde magnum esset causa debilitatis uirtutum, propter dispersionem spiritus, & propterea animalia quæ habent corda magna, sunt timida, ut lepus & ceruus. Secunda causa fuit, quia cum non semper generetur in nobis maxima quantitas sanguinis, & etiam spiritus, ut plurimum concauitas cordis extitisset uacua: sed quia istæ auriculæ possunt faciliter contrahi, quando non sunt repletæ, ibi non erit uacuitas. Item euitatur ponderositas. Quæ autem sint orta à corde subsequenter apparebit. Partes autem intrinsecæ cordis, sunt uentriculi cordis, dexter scilicet & sinister & medius. Scinde igitur cor primo in parte dextra, ut distinguas uentres eius & octa ab ipso, & incipe à cuspide eius sic, quod alium parietem non tangas, sed à latere uentriculi medij diuidas, & tunc occurret tibi statim uentriculus dexter, & uidebis in eo duo orificia, quorum unum est uersus epa, & est orificium per quod, uel à quo ingreditur uel egreditur uena chilis, & est orificium maximum, quia per hoc orificium cor trahit sanguinem ab epate, & ipsum expellit ad omnia alia membra, & quia per aliud orificium habet plus attrahere, quam expellere, ordinauit natura, ut clauderetur hora constrictionis quando debet expellere, & aperiretur quando cor dilatatur. Et habuit tria hostioli, quæ aperiuntur ab extra ad intra, & quia per idem orificium fit etiam expulsio sanguinis perfecte decocti, & licet non totus expellatur, quia aliqua portio eius expellitur ad pulmonem, alia pars eius transit in spiritum, ordinauit natura, ne illa hostioli essent multum depresso, & ut perfecta clausione non claudantur,

Nota tamen hæc duo. Primum est quod tibi sensus declarat: quod uena chilis habet originem suam à corde, quia cum substantia cordis est pulmo continua, & ipsum non pertransit, & est maxima iuxta cor, sicut stirps arboris.

Et secundo aduerte quod ab ista uena, antequam concauitatem cordis ingrediatur, oritur uena quæ circumcirca radicem cordis circumligatur uel circulatur, & ab ea rami oriuntur dispersi per substantiam cordis, & ex hac uena nutritur cor. i. ex sanguine huius uenæ.

Postea

Postea uero uersus pulmonem est aliud orificium uenæ arterialis, quæ portat sanguinem ad pulmonem à corde, quia cum pulmo deseruiat cordi, secundum modum dictum, ut ei recompenfer, cor ei transmittit sanguinem per hanc uenam, quæ uocatur uena arterialis: uena quia portat sanguinem: arterialis, quia habet duas tunicas. Et habuit duas tunicas. Primo quia uadit ad membrum quod existit in continuo motu. Et secundo quia portat sanguinem ualde subtilem & cholericum, ut igitur non euaporet & non seindatur, hæc uena ipsa habet duas tunicas. quare dicta est uena arterialis. Et in orificio isto uel istius uenæ sunt tria hostiola, quæ aperiuntur ab intus ad extra, & clauduntur ab extra ad intus. perfecta clausione, quia per hoc orificium eorantum debet expellere à se hora constrictionis, & non debet retrahere aliquid hora dilatationis.

Vena arterialis.

Galenus non habet hoc.

Hoc uiso scinde uentriculum sinistrum, ita quod in media huius parte remaneat paries, in quo uentriculus medius, & tunc tibi statim concavitas apparet uentriculi sinistri, cuius paries est spissior pariete uentriculi dextri. Et hoc fecit natura propter tria. Primo, quia hic uentriculus debet continere spiritum, deinde uero sanguinem, sanguis autem grauior est spiritu, propter quod ratione contentorum, plus aggrauaret pars dextra quam sinistra, & ideo cor non fuisset æqualis staturæ, ut igitur esset æqualis ponderis, fecit parietem sinistrum grossiorem, ut recompensaret sua grauitate grauitati sanguinis. Alia causa est quia debet continere spiritum, qui facile est resolubilis: ut igitur non resoluatur paries, fuit spissus.

Ventriculus sinister.

Nota causas propter quas sinister uentriculus est spissior.

Falsa.

Tertia causa est, quia hic uentriculus debet generare spiritum ex sanguine, spiritus autem generatur ex sanguine à forti caliditate, subtiliante & euaporante: fortior autem est caliditas, quando est in materia & substantia dēstori, quare paries huius uentriculi fuit spissus & densus. In concavitate autem eius circa radicem sunt duo orificia. Vnum est orificium arteriæ, quæ dicitur aorti, quia immediate à corde orta, uel quia est principium originis omnium arteriarum, quæ sunt in corpore, & per istam transmittit cor spiritum in ipso generatum, ad omnia membra quando constringitur. Et propterea natura ordinauit in principio istius orificij tria hostiola dēsa ualde, quæ perfecta clausio

In hoc uentriculo sanguis generatur.

Aorti uena.

ne, clauduntur ab extra ad intus, & aperiuntur ab intus ad extra, & orificium hoc est ualde profundum.

Orificium arteriæ
uēnalis.

Aliud est orificium arteriæ uēnalis, quæ dicitur arteria, quia uaporem portat, dicitur uēnalis, quia tantum unam habet tunnicam, quia natura non fuit multum sollicita de custodia eius, quod per ipsam transit, quod est uapor capnosus uel aër quem attrahit cor à pulmone, & quia per istam uenam cor attrahit & expellit, natura in hoc orificio posuit tantum duo hostiola quæ perfecta clausione non clauduntur, & sunt hostialia multum eleuata, ut apodient parieti cordis, quando expellit & transmittit spiritum, ne per ipsum spiritus expellatur, & ista sunt mirabilia opera naturæ. Sicut mirabile est opus uentriculi medi, nam iste uentriculus non est una concauitas, sed plures concauitates paruæ, latæ magis in parte dextra quàm in sinistra, ad hoc ut sanguis qui uadit ad uentriculum sinistrum, à dextro cū debeat fieri spiritus continuo subtilietur, quia subtiliatio eius est præparatio ad generationem spiritus.

Ventriculus medi
us.

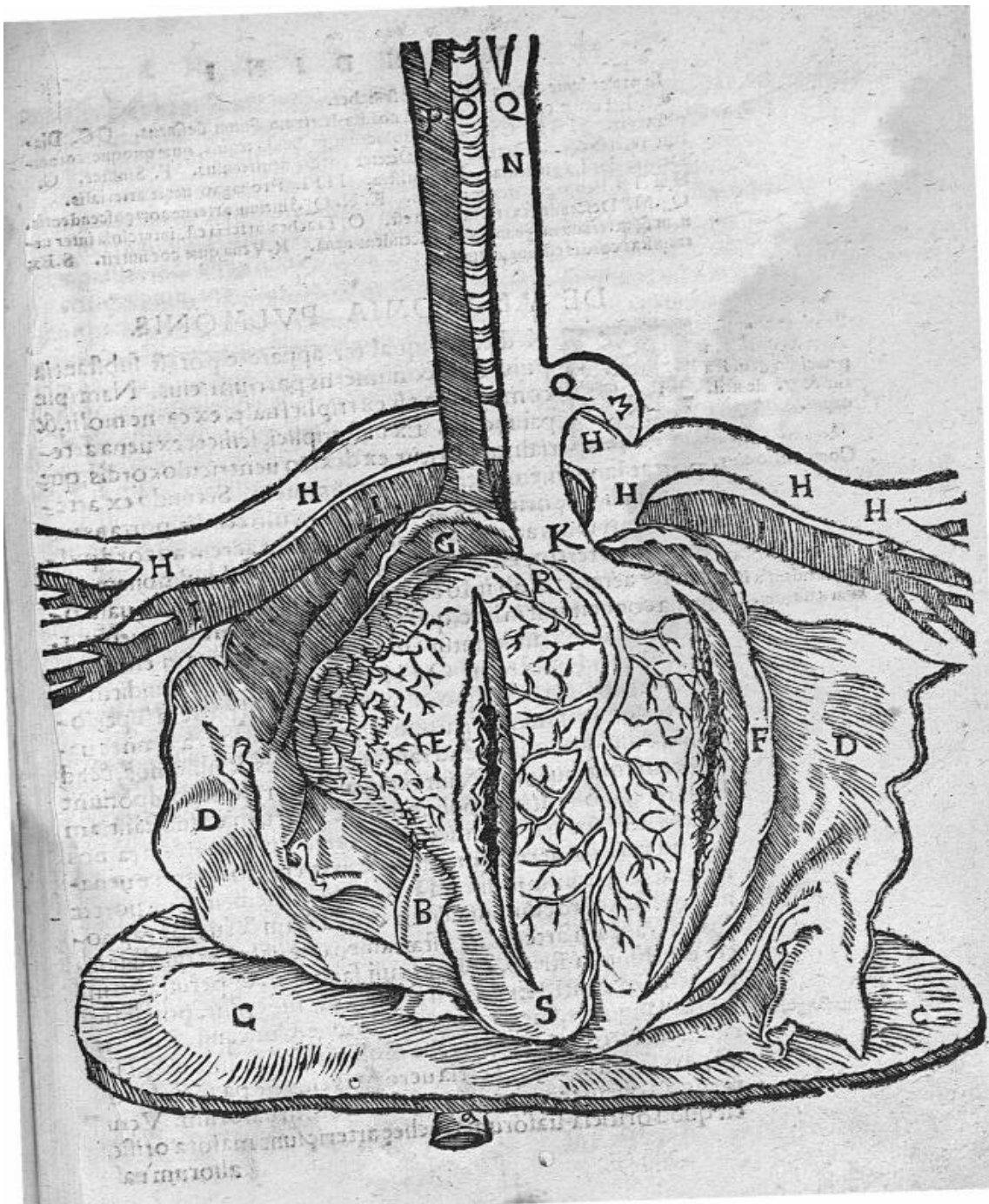
a) Imo ut aures premant distensa, & ideo substantiæ cordis alligata, Gale.

Et natura transmittendo aliquid per membra uel uiam aliquam, nunquam transmittit illud ociose, scilicet præparando ipsum ad formam, quam debet suscipere, sicut fecit quando transmittit chilum per meseraicas ad epar, ut ponit Gale. in li. de uena. s. de ue. mese. Aliæ sunt partes, ortæ, & istæ. 4. sunt, scilicet uena chilis, uena arterialis, arteria aorti, & arteria uēnalis. Et duo uadunt

Partes ortæ & con-

ad pulmonem, cuius anatomiam statim uideas.

DB

In precedente cordis Figura, sic se habet.

A. Est uenae cauae particula, ad cordis dextrum sinum desinens. CC. Diaphragma. D B D. Cordis est inuolucrum, pellicula tenuis, quae quoque cor ambit, referta aequa materia. B. Dexter cordis uentriculus. F. Sinister. G. Dextra cordis auricula. H. Sinistra. IIII. Propagatio uenae arterialis. H H H H. Propagatio arteriae uenalis. K. N. Q. Initium arteriae aortae ascendens. Q. M. Descendens arteriae aorta est. O. Trachea arteria est, interclusa inter uenam & arteriam magnam. P. Ascendens uena. R. Vena quae cor nutrit. S. Extremitas cordis est siue acumen.

DE ANATOMIA PVLMONIS.

Septimo aggreſ.
Anat. Galen. & in
principio 8. uideatur
& 7. de util.
cap. i.

Compositio eius.

Conuenientia isto
rum uasorum.

Exitus sanguinis.

SX dictis aliquantulum apparere potest substantia pulmonis & numerus partium eius. Nam ipse compositus est ex triplici uase, ex carne molli, & panniculis. Ex uase triplici, scilicet ex uena arteriali, quae oritur ex dextro uentriculo cordis, quae portat sanguinem nutriturum pulmonem. Secundo ex arteria uenali, quae oritur ex sinistro uentriculo cordis, portans uapores capnosos ad pulmonem, & portans aërem ad cor à pulmone. Et tertio, est trachea arteria, quae ad pulmonem apportat aërem: & ab ipso ad extra retroducit. Et haec uasa omnia conueniunt in hoc, quod quando ad pulmonem ueniunt, in duos ramos diuiduntur: unus uadit ad dextram eius partem: alter ad sinistram. Quilibet eorum iterum diuiditur in duos ramos magnos: quorum unus uadit ad partem superiorem pulmonis: alter ad partem inferiorem. Postea omnes uadunt se diuidendo usque ad ramos capillares & minimos, & ad inuicem continuantur, & intexuntur, sicut rete: & componunt sicut rete, substantiam pulmonis, & sicut uenae, substantiam epatis. Et scias quod rami tracheae arteriae, sunt iuxta ramos uenae arterialis, ut cibentur ab ea: & iuxta ramos arteriae uenalis, ut aërem transmittant ad arteriam uenalem, ut eam portet ad cor: & à corde ducant aërem calefactum & fumos capnosos ad tracheam arteriam. Ista tamen uiae uel rami qui sunt inter eas, sunt ita stricti, ut sint inuicem sanguini, & per uiam aëri intranti & exeunti. Et ideo si dilatantur superflue, potest fieri exitus sanguinis, sine ruptura à pulmone. Concauitatem & reuocitatem retis huius replet caro mollis ipsius pulmonis. Et haec est pars secunda eius. Tertia uero pars eius est panniculus rarior: ad quem terminantur orificia horum uasorum. Verum est quod orificia uasorum tracheae arteriae sunt maiora orificiorum uasorum

Uasorum uasorum & aptiora. Primo, quia orta sunt ex stipite
 aiori & latiori. Secundo, quia sunt cartilaginosa, & non pel-
 ulosa: & ideo cum sint duriora: magis possent stare aperta.
 Et ex his ulterius nota uiam, per quam à pectore ad pulmo-
 nem, & tracheam arteriam expellitur sreatus, uel sanies, siue
 inguis emanans à pectore, ut in pleuresi: uel à cõcauitate eius,
 t in passione & empimate: quia quando materia in his locis
 fit congregata, ipsa diuiditur ad minima: & fortitudine pecto-
 ris impellitur ad pulmonem.

Sreatus & spu-
 rum unde.
 Hemoptoica.

Et quando pulmo dilatatur, orificia uasorum tracheæ arte-
 riæ magis aperiuntur: & per illa exuciat materiam prædictam
 & non per alia orificia aliorum uasorum: quia non sunt sic la-
 ta: neque dilatantur hora anhelitus: & tunc ex uasis illis ille hu-
 mor, uel liquor expellitur ad uias latiores: & ex illis ad mino-
 res: donec ad originem perueniat cannae pulmonis: & tunc
 cum tussi extra pellitur: & tussis etiam adiuuat ad penetran-
 dum hunc catarrhū in cannales iam dictos: ex his apparet, quod
 expurgatur hæc materia, & dato quod non perueniat ad cor.
 Sed si expurgaretur per alia duo uasa, bene de necessitate per-
 ueniret ad cor. Hæc omnia habentur à Gale. 5. de interioribus.
 cap. 3. Sic ergo patet numerus partium integrantium pulmo-
 nem.

Tussis iuuamen-
 tum.

Partes eius quantitatiuæ sunt quinque, scilicet duæ in parte
 sinistra: & tres in parte dextra, quarum tertia dicitur pomum
 granatum, siue culcitra, quia super ipsam sedet uena chilis, &
 arteria in directo cordis, in loco ubi uena ascendit ad cor. Et ex
 hoc potes uidere quantitatem pulmonis, quia si sit paruus non
 inflatus, si tamen sufflando ipsum inflaueris uidebis ipsum ma-
 gnificari. Maior tamen est quantitas eius in dextra, quam in
 sinistra, quia in sinistra est cor locatum, ibi occupans locum.

Pomum gran-
 tum.

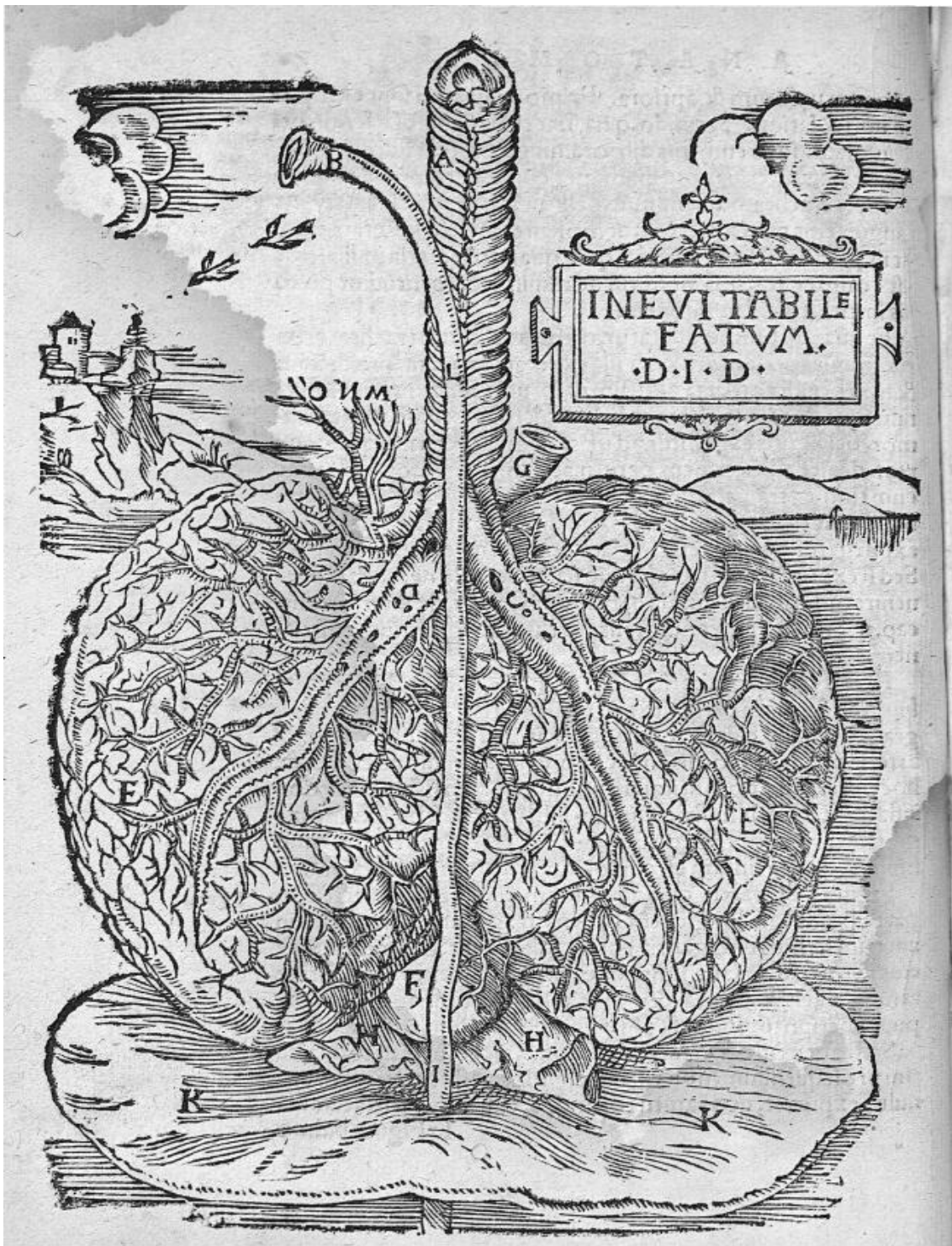
Figura eius patet, quia ad figuram clibani figuratus est, in
 parte posteriori longiorem habens magnitudinem, quam in
 anteriori. Eius colligantia patet ex dictis. Et iuuamentum &
 eius ægritudines satis sunt notæ, nisi quod debes excorticare
 ramos tracheæ arteriæ, & uidere annulos rotundos, quos ex-
 puunt peripneumonici & phthisici, quia illi sunt rotundi.

Figura.

Sed habens ulcus in canna pulmonis, de cuius Anatomia fra-
 gisim prosequendum, non expuit annulos, sed cortices, & si an-
 nulos expueret, non tamen rotundos, cuius causam dicemus.

Annuli in frute.

In Figura pulmo

In precedente Figura pulmonis, A. Trachea est arteria a tergo respicienda, in summitate eius uides epiglottim expressam. B. L. I. Est oesophagus, uia cibi atq; potus, qui iuxta l. literam diaphragmati, atq; dorso coniungitur. C. D. Sunt rami insignes trocheæ arteriæ, in substantiam pulmonis utrinque diuiccati, iuxta quos ramos ubique arteriarum atque uenarum uasa esse perpetuo nixu coniuncta uides. E. Dextra. K. Sinistra pulmonis. F. Cordis est extremitas. H. H. Inuolucrum cordis est demonstratio. K. K. Diaphragmatis pellicula. M. N. O. Rami uenarum & arteriarum. G. Ex corde est uena magna.

DE ANATOMIA VENARUM GUIDEM.

Fxpedita Anatomia pulmonis, oportet uideri anatomiam tracheæ arteriæ, quæ est uia ad pulmonem, scilicet ut eius anatomiam uideas perfecte, oportet præmittere anatomiam quorundam, quæ cum eo habent colligantiam, necessum fuerit ergo, ut excarnes collum siue gulam, & uidebis musculos longitudinales, supra quos notabis uenas guidem ex utroque latere unam. Quod si iuuamentum horum, dixi in anatomia pectoris. Illis eleuatis, inuenies duas amigdalas ab utroque latere unam, quæ sunt carnes glandosæ factæ ad formam & figuram duarum amigdarum, quarum iuuamentum fuit, ut humiditatem, quam generant, congregent, humectent tracheam ne exicetur propter motum. Secundum iuuamentum fuit, ut replerent & adæquarent loca gulæ, quia gula, propter epiglottim in parte superiori est ualde tumida, & in parte inferiori, propter stricturam tracheæ, est ualde gracilis, amigdalæ ergo illæ positæ infra epiglottim adæquant. Tertium iuuamentum est, ut sint scutum uenarum & arteriarum apoplecticarum quæ portant sanguinem ad caput, & arteriæ portant spiritum, quo postea in rete, quod contexunt conflato, sub cerebro fit animalis. Et istæ uenæ uocantur apoplecticæ, quia ex earum plenitudine frequenter fit apoplexia. Vocantur & uenæ somni, quia ex naturali oppilatione facta in rete iam dicto, causatur somnus. Vocantur etiam profundæ, quia sunt locatæ in profundo iuxta siue supra musculos spondilium colli.

Iuuamenta amigdarum duarum.

Alitud iuuamentum. Galenicum est.

Venæ Apoplecticæ. Vnde Apoplexiæ Somni causa.

Et ut eius originera uideas, scinde furculam, & accipe truncum arteriæ aorti ascendentem, & uenæ ascendens, & uidebis quod antequam egrediatur furculam, ramificatur primò

Origo harum uenarum.

M

Duo rami uenarum & arteriarum. in duos ramos: quorum unus uadit ad partem dextram, alter ad partem sinistram. Et antequam ad subassellam deueniat alter istorum ab alterutro: descendit uena per spondiles dorso ad nutriendum octo costas & partes superiores pectoris: postea penetrat per assellam quilibet prædictorum: & uadit ad domesticum brachij, & in cubito apparet, scilicet in curuatura cubiti: & dicitur basilica, & est inferior.

Ratio cur in pleuresi basilica incidatur.

Et ex his potes uidere quomodo basilica habet continuitatem cum uena, quæ nutrit partes pectoris superiores. Et sic apparet causa quare in pleuresi, in qua dolor ascendit superius usque ad furculam, competit flebothomia basilicæ, ut ponit Hip. 2. re. acu. & Gal. ibidem. Postea aggreditur furculam & ramificatur in ramos, quorum duo obliquantur: & unus eorum uadit ad brachium dextrum: & alter ad sinistrum: & uadis per sinistram partem brachij: & apparet in curuatura cubiti, & dicitur cephalica. Et habet euacuare à capite, quia continua est cum uenis duabus directe procedentibus superius ad caput: & istæ dicuntur uenæ prædictæ apoplecticæ. Et sicut dixi de uenis, ita & eodem modo procedunt & arteriæ. Postea iuxta istas arterias & uenas apoplecticas, inuenies neruos duos magnos descendentes à cerebro à sexto pari neruorum: unus à latere dextro, alter à sinistro: & ex utroque formantur & ramificantur nerui reuersiui, qui sunt nerui uocis, quos uidebis suo loco. Residuum aut dextri cum isophago pro maiori parte coniungitur: & in os stomachi ramificatur: & tendit usque ad fundum, licet aliqua pars eius infra furculam cum uenis & arteriis & capsula cordis coniungatur, sed sinister pro maiori parte cum membris spiritalibus complicatur, & quantum ad ali- quid eius cum naturalibus coniungitur.

Cephalica:

Arteriæ eodem modo ut uenæ se habent.

Nerui reuersiui.

DE ANATOMIA ORIS.

HIS membris excarnatis, eleua simul tracheam arteriam & isophagum, sed hoc non poteris nisi alia membra, scilicet oris eleues, incide ergo & eleua mandibulas inferiores à superioribus, & hoc faciendo notabis anatomiam oris. Nam ipsius oris primo occurrunt tibi labia & inferius & superius, & hæc labia sunt composita ex neruis, carne & cute mira commixtione, ita quod cutis à carne, nec caro à neruis potest separari

Compositio labiorum.

potest separari, nec panniculus ab eisdem: & hoc fuit, quia labia debent moueri uersus omnem differentiam positionis, fursum & deorsum, ante & retro, dextrum & sinistrum: uel ergo oportuit, quod haberent diuersos & plures musculos, quod est impossibile propter grauedinem, uel oportuit quod carnem & neruos secundum omnem dimensionem haberent permixtos. Cooperiuntur etiam labia panniculo, qui oritur à tunica intrinseca meri continuata, cum tunica intrinseca stomachi, sicut & omnia membra oris, ut sint sensus eius cuius est stomachus. Et propter hoc contingit quod in uomitu futuro tremat labium inferius. Post labia sunt dentes numero 32. scilicet duo duales inferiores, duo incisui, duo canini, 4. maxillares, & sex molares, & totidem superiores. Et dentes principaliter sunt facti propter contritionem & diuisionem cibi. Secundario propter uocem & distinctionem loquelæ, sicut & labia: & ideo carentes dentibus uel labijs non bene loquuntur. Post dentes est lingua, cuius anatomiam reserua. Postea uide palatum habens concauitatem in cacumine superiori, ut fiat intonatio uocis, & reuolutio agilis ipsius cibi quando dentibus conteritur. In fine palati uidebis uueam pendentem ad modum grani uue: & ideo uocata est uuea. In substantia existens rara spongiosa, quia principaliter est facta ut superfluitatem descendantem à capite hora reumatismi recipiat, ne ad membra inferiora descendat, & ideo frequenter apostematur. Est etiam formata, ut uocem modulet refrangendo aërem, qui est materia uocis. Sed iuuamentum eius est, ut aërem qui ad pulmonem uadit, & attrahitur per nares & per os, reperiendo aliquandiu in ore retineat ne frigidus sed alteratus ad pulmonem perueniat, & propterea contingit quod habentes abscissam uueam multum sint catarrhi: & ideo prohibetur ab autoribus ne incidatur, sed si putrida aut apostemata sit, debet aduri. Est etiam alia causa, quia propter situm & substantiam eius quando inciditur, raro consolidatur, sed sanies ibi congregatur putrida, & semper sentitur foetor oris, & ideo melius est ut cauterizetur argento ignito. Modus autem est ut habeatur cannula ferrea uel lignea, linita luto sapientiae, uel creta, ut ponit Auicenna, 4. fen. primi cano. cap. de curatione propter cauterium, & aperto ore & interpositio inter maxillas ligno rotundo, in una extremitate cannulae imponatur uuula, postea ferrum ignitum

Motus labiorum.

Anatomia dentium.

Lingua. Anatomia palati.

Uuea.

Iuuamentum uuulae.

Adustio seu cauterizatio uuulae.

Cauterizatio uuulae.

per concavitatem cannule inromittatur & contingatur uuula
& cauterizetur^a.

a) Cum, scilicet est elongata, ut dicitur secundum Paulum, qui admonet hæc omnia
tentanda esse phlebotomia, pharmacia, & stipticantibus, quibus nihil conferentibus,
si & uox ualde impediatur, & tussis fiat, cauterio est refecanda, non tamen in totum,
sed secundum quod est præter naturam longior.

Anatomia faucis.

Quinantiæ locus.
Botium colli.

Epiglottis.

Post uuulam uerò sunt fauces, & loca ampla glandosa apta
suscipere superfuitates, & ideo frequenter apostemantur, &
apostema eorum licet extrà non emineat, eminet tamen intus:
& ideo si os aperiatur, & in profundo aspiciatur, apparet tu-
mor, & ideo fit ibi Synanchi in secunda specie, & uocant uulga-
res Bononienses Botium, & in fine siue termino horum existit
principium cannæ & meri. Et ibi uidebis membrum unum car-
tilaginosum, cum magna sapientia à natura fabricatum, quod
uocatur coopertorium, quia hora transglutitionis cibi claudit
foramen epiglottis ad hoc, ut aliquid cibi uel potus non descen-
dat ad pulmonem, qui posset esse causa suffocationis.

Et ideo contingit, si aliquis ridendo transglutiat,
quod tunc uadit aliquid ad pulmonem,
quia hora risus stat epiglottis
aperta, & tunc uidetur
suffocari.

DE ANA-

MUNDINI
DE ANATOMIA MERI
& tracheæ arteriæ.

Substantia meri
& tracheæ.

Cur non ossuosa.

HIS expeditis eleua quæ sunt superflua ut agilius & leuius uideas anatomiam residuorum, scilicet meri cū trachea, & his eleuatis nota substantiam primo eorū. Nam substantia meri est pellicularis & mollis. Substantia tracheæ est pellicularis & cartilaginosa. Et causa fuit quia meri est uia cibi, qui interdum deglutitur in multa quantitate, propter quod opus interdum uiam eius dilatari. Sed trachea est uia aëris penetrantis ad pulmonem, qui cum leuis sit, non solidus, per uiam penetrat quæ sit aperta: Via autem pellicularis propter molliciem non fiat aperta, sed paries unus cadit supra alterum. Non fuit canna hæc

a) Non est sufficiens hæc ratio, Nam & pectus ossuosum & pelliculosum existens. Idem in canna pulmonis, sed apud Galenum est ratio: quia non est apud instrumentum loquendi scilicet. Gal. util. cap. 3. 4. 5.

Quare plures ear
tilagines.

Circuli imperfecti

Meri componitur
ex duplici tunica.

Item impediret transitum cibi multi & solidi per meri, & ob hanc causam non fuit tota una cartilago, sed fuerunt plures cartilagines continuatæ per pelliculas simul, & istæ sunt sicut circuli quidam, non tamen completi, sed in figura C. Residuum autem cartilaginis continuat substantiam pellicularis in directo meri, & hæc fuit ne substantia dura cartilaginosa comprimat meri, & impediat transitum cibi. Et ideo scire debes quod a parte anteriori canna est cartilaginosa, quia uersus partem illam non contingit meri. Item tunc tuetur magis a nociuis. Si uersus partem posteriorem est pellicularis, & hoc usque ad epiglottim, quæ tota est cartilaginosa propter causam quæ dicitur, & sic apparet substantia canne. Sed substantia meri est composita ex duplici panniculo, siue tunica intrinseca, quæ uillos longitudinales ad attrahendum habet: & extrinseca, quæ uillos habet laterales, a pros ad expellendum illud, quod attrahitur ab intrinseca. Verum est quod prima principalior est secunda.

Ex his patet iuramentum horum, & numerus partium eius præter partes tracheæ, quæ partem quandam principalem habet, quæ dicitur epiglottis, cuius anatomiam postea ponam.

Tertio

Tertio uideas differentiam ex parte, quantitatis, nam meri est longius & maius canna, quia tendit usque ad diaphragma, & infra ipsum continuatur cum ore stomachi. Sed canna pulmonis non descendit nisi usque ad furculam, & causa patet, quia pulmo statim est sub furcula, sed os stomachi est immediate sub diaphragmate.

Differentia in
quantitate.

Differunt quarto in situ siue loco, nam meri magis est positum in profundo uersus spondiles dorsi & colli, sed trachea arteria magis est posita anterius. Et causa fuit triplex: Vna fuit cum trachea sit magis dura cartilaginosa, & meri pelliculosum, potest magis tueri canna ab extrinsecis alterantibus quam meri. Secunda causa fuit, quia per tracheam attrahitur aer, cuius continuus debet esse ingressus. Tertia causa est quia si meri fuisset positum anterius uersus gulam, uel oportuisset quod uersus finem tracheae meri obliquasset uersus dorsum, uel quod a fine cannae usque ad principium oris stomachi fuisset uacuitas, sed utrumque est inconueniens, nam secundum est impossibile, Primum autem pareret nocumentum & impedimentum in actu transglutendi.

Ratio falsa

His uisis, eleua meri incipiendo a parte inferiori cum sollicitudine, ne tangas aliquem neruum reuersuum: uerum est quod facillime separatur a trachea usque ad epiglottim, ibi uero difficulter, propterea quia tunica meri dispersa est in epiglotti, & ideo ab eo non facile separatur. Et hoc fecit natura sagaciter ad hoc, ut in hora transglutionis cum meri eleuetur ad os, ad attrahendum cibum, epiglottis etiam eleuetur ne sui duritie & soliditate impediatur transitum cibi. Et ista continuatio non fuit necessaria in tota trachea, quia ipsa secundum totum, praeter epiglottim non est cartilaginosa. Et ex hac anatomia manifestatur sententia Ga. in libello de motibus liquidis, quod epiglottis hora transglutionis non mouetur sursum, quia aliquo modo moueatur ex se, sed quia trahitur ab isophago siue meri & cannae pulmonis.

Errata

DE ANATOMIA Epiglottis.

Eleuato

LEVATO mersu debis extremitatem can-
nale pulmonis grossam & solidam, que nomina-
tur epiglottis. Et hic epiglottis est compositus ex
quadruplici substantia scilicet pelliculari quae ue-
latur propter causam dictam, & ex musculis &
neruis & cartilaginibus. Musculi, ut dicit Gal. 8. de iuuamen. sunt
20. scilicet 12. inter cartilagine eius. & 8. inter epiglottim & mem-
bra circumstantia, non tamen omnes perfecte possunt discerni.
Nervos autem inuenies ascendentes ab unoquoque latere tra-
cheae arteriae unum: & isti sunt rami orti a neruis supra positis,
descendentibus supradictis, & oriuntur ab eis iuxta cor, & su-
perius reuertuntur. Et ideo isti uocati sunt nerui reuersiui, siue
nerui uocis, quia proprie sunt principium motus uocis.

Musculi

Nerui reuersiui.

Et causa, quare hi nerui reuersiui fuerunt, & non directe ad
epiglottim uenerunt a cerebro, fuit quadruplex, ut ibidem po-
nitur a Gal. de motibus liquidis.

Nota iuuamen-
tum siccitatis ner-
uorum.

Vna causa est, quia isti nerui sunt principium magni motus,
& fortis & spissi, propter quod debuerunt esse fortes: quare sic-
ci, quia nerui motiui quanto sicciores, tanto fortiores: nunc au-
tem sunt sicciores, quanto magis a cerebro remotiores, quia iux-
ta cerebrum & originem eius nerui sunt ualde molles, pro-
pter quod, ut essent remoti a cerebro, natura transmisit eos
usq; ad cor, postea reflexit superius, & reflexit iuxta loca cali-
da, ut cor, & arteriam aorti, ut fierent sicciores.

Principium uocis
cerebrum.

Secunda causa fuit, quia cum uox sit motus quidam uolun-
tarius, uel facta a motu uoluntario, principium eius debet esse
cerebrum, & quia cerebrum non potest multum moueri, tali-
ter ordinauit natura istos neruos, ut cerebro modicum moto,
moueretur epiglottis, secundum impetum uoluntatis ipsius,
modo hoc sit per hoc, quod nerui illi sunt situati ad modum fren-
ni & habenarum, & ideo dicit ibi Galen. quod cerebrum utitur
his neruis ad mouendum epiglottim, sicut eques utitur fren-
& habenis ad mouendum equum.

*) Ratio falsa absolute praesupponit falsum, contra Galenum de motu musculorum
qui solum mouentur uoluntarie, cerebrum autem non mouetur ullo modo localiter.

Tertia

Tertia causa est ista qua uox licet dependeat à cerebro tanquam à principio uoluntarij motus, dependet etiam à corde, tanquam ab eo in quo formatur conceptus, & ideo cum sit operatio cōmuni cerebri & cordis, nerui, qui sunt instrumenta uocis debent communicare cordi & cerebro, & ideo cum ortū habeant à cerebro, transitum debuerunt habere iuxta cor.

*) Contra Galenum manifestissime, tamen si Aristoteles possit concedere conceptus in corde uiri.

Alia causa formationis uocis.

Quarta causa fuit, quia nerui ad musculos debent peruenire iuxta principium eorum & non finem, principium autem musculorum epiglottis est uersus partem inferiorem, quare nerui ad eos ueniētes, ab inferiori parte ad eos debent peruenire, quare reuersiui fuerunt. Et isti nerui, licet manifeste appareant tantum duo, tamen multiplicantur postea secundum multiplicationem musculorum.

Duo nerui reuersiui tantum manifeste apparent.

Et ex his potes uidere, quomodo ex incisione neruorum potest accidere læsio, & uocis amissio. Potes etiam uidere quòd quando inciduntur uerui descendentes partes, quorum sunt isti reuersiui, simul amittitur uox & exitus aëris, cum anhelitu, & flamen sine ictu, & flamen cum ictu, & etiam loquela. Quando uerò innituntur soli reuersiui, amittitur tamen uox, & alię operationes non impediuntur.

Amissio uocis est neruis incis.

Post neruorum anatomiam, eleua neruos & musculos, & conspice tres cartilagine.

Cartilagine epiglottis tres.

Prima anterior maior est omnibus, clipealis siue scutalis appellata, ad similitudinem scuti siue clipei. Item, quia posita adexterius ad defendendum, ut clipeus.

Scutalis.

Secunda uerò est ad complendum totum, quod deficit ex prima, & hæc uocatur nomen non habens. Et causa, quare fuit facta epiglottis completę cartilaginosa est, ut sit magis sonora, ut ad ipsam fiat melior reflectio, & non impediatur hoc transglutitionem, quia eleuatur hora transglutienti ad superiora cum meri propter causam supra dictam.

Nomen non habens.

Tertia est, quæ existit in medio, & uocantur cimbalaris, in medio autem eius est lingua fistulæ, dicta fistula, ad similitudinem fistulæ artificialis: melius tamen esset assimilare linguam fistulæ huic linguæ naturali; & esset conueniens dictum.

Cimbalaris: Lingua fistulæ.

N

MUNDINI
DE ANATOMIA
Linguae.

Linguae fundamē
rum os.

Locus

Medium linguae
Plures arteriae.

LXpeditis his, quæ circa pulmonem & cannam
eius & epiglottim sunt, remanet lingua, quæ fa-
bricata est in osse factio ad figuram literæ lau-
dæ. Habuit enim in suo fundamento os, ut ab eo
sustentaretur, & etiam quia diuersis & uarijs de-
bet motibus moueri, ut ei innitatur & eidem affigatur, quia om-
nis motus localis debet esse ad aliquid fixum: & hæc est causa
quare os illud fuit figuræ laudæ, quia si fuisset tantum unum ob-
longum, aut processisset directe deorsum, & tunc penetrasset e-
piglottim, uel meri, uel fterisset in latere uno, tunc lingua non
existeret directa, sed ad idem latus plicata. Postea scinde lin-
guam per medium, & uidebis magnas & plures arterias ad eam
uenientes, ut faciliter moueatur & magnificetur. Videbis eti-
am duo paria neruorum, scilicet motiuorum, qui magis pro-
fundantur in profundo & radice lingue, & sensitiuorum, qui in
superficie & panniculo eius expanduntur ad dandum sensum
gustus & tactus: & sic iam peruenisti ad anatomiam unius paris
neruorum motiuorum à cerebro, & unius paris sensitiuorum
in lingua.

DE ANATOMIA
Capitis.

Postremus uenter

MIS expeditis assume caput, quod est uenter po-
stremus, continens omnia membra animata, &
specialiter cerebrum quod est immobile, & i-
deo caruit musculis. Situs eius est pars superior
corporis. Causa autem situs eius est supradicta.

Et ex his apparet primum ipsius, scilicet substantia eius, quia
de se ossuosum est potius quam musculosum.

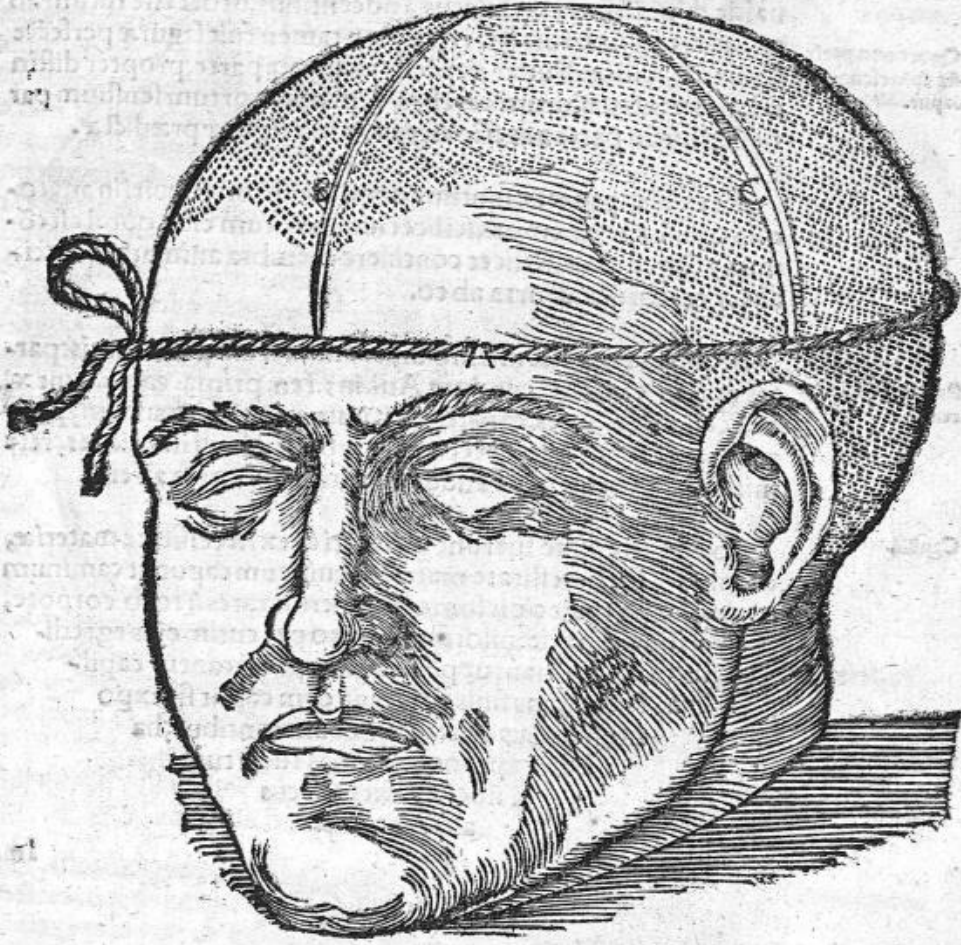
Apparet secundo situs & locus eius. Et ex superioribus & se-
quentibus apparebit colligantia eius.

Apparet tertio quantitas eius, quia hic uenter in homine est
magis

Magne quantitas respectu aliorum, & maioris quam in aliquo animali eiusdem quantitas cum homine, quia habet continere cerebrum, quod maius est in homine, quam in aliquo animali eiusdem quantitas, & debet habere ventriculos maiores & magis distinctos.

Quantitas capitis hominis magna est.

In hac prima figura exordandi cranii limites exprimuntur.

N a

Figura rotunda.

Figura autem capitis & forma apparet, quia est figura spherica leuiter compressa ex utraque parte, ita quod secundum anteriora & posteriora tuberositates quasdam habet: secundum uero dextrum & sinistrum habet planitiem. Causa quare fuit sic rotundum, quia talis figura est omnium aliorum capacissima, & quia ipsa non potest tangi nisi in puncto, & per consequens a rebus exterioribus tuta. His autem duobus indiguit caput, quia debet esse capacissimum propter cerebrum: & quia est ualde dispositum extrinsecus a nocentibus, debet esse tutum ab eis: quare figuræ fuit spherica, non tamen fuit figuræ perfecte rotundæ, scilicet leuiter depressæ ex utraq; parte, propter distinctiones uentriculorum cerebri, & propter ortum sensuum particularium a parte anteriori, quare fuit figuræ prædictæ.

Quare non perfecte sphericum sit caput.

Et ex his apparet quintum, quod consuevit inquiri in anatomia cuiuscunq; membri, scilicet iuuamentum eius, quod est commune & generale, scilicet continere membra animata & specialiter cerebrum, & orta ab eo.

Partes capitis decem.

Sequitur sexto & ultimo uidere numerum partium eis: partes autem capitis secundum Aui. in 3. fen. prima. cap. 1. sunt x; scilicet capilli, cutis, caro, panniculus exterior, craneum, panniculi intrinseci duo, cerebrum, duo panniculi inferiores, rete mirabile, os basilare, & adde undecimum, ut orta ab eis.

Capilli.

Capilli in capite fuerunt generati & ex necessitate materiae, & finis. Ex necessitate materiae, quia cum caput sit caminum totius corporis, recipit fumosas superfluitates a toto corpore, quæ sunt materiae pilorum, & ideo per cutim eius egrediuntur & formantur pili magni, qui uocantur capilli. Necessitas finis fuit, quia cum caput sit expositum rebus exterioribus alterantibus, habuit capillos ut per eos tueretur a nociuis extrinsecus alterantibus.

10

In hac Figura, duas priorescapitis tunicas excoriatas esse uides, A A. Quae capillos gignit pars est. B B. Mox quae cranium ambit pellicula. Inter utramque mediat panniculus carnosus.

Cutis capitis grossa est, quia capilli debent esse firmati & fixi in ea, qui debent habere radices magnas & grossas : & ideo cutis grossa fuit, & etiam quia est scutum & uelamen ossis & cerebri; cum supra cranium non sint musculi.

N 3

Panniculus exte-
rior est factus pro-
pter tria iuamen-
ta.

Caro apparet in fronte, temporibus, & circa mandibulas.
Elevata cuti cranei, apparebit tibi panniculus exterior, factus
propter tria iuamenta. Vnum, ut craneum à cute, & cutis à
craneo, sine medio non tangatur. Secundum, ut craneum per
hunc panniculum sentiat. Tertium, ut per hunc panniculum
dura mater suspendatur craneo, quia hic panniculus genera-
tur ex nervis & ligamentis, ortis à dura matre penetrantibus
per commissuras & poros cerebri extra craneum: ex quibus
contexitur panniculus hic exterior.

DE ANATOMIA
Cranei.

CRANEVM est os magnum circumdans cere-
brum exterius: in cuius concavitate existit cere-
brum locatum: & ideo magnum est hoc os in ho-
mine sicut & cerebrum, quod uelatum est par-
tibus prædictis propter necessitatem dictam, &
uelat cerebrum propter necessitatem eius di-
ctam. Istud craneum non fuit unum continuum sed partes ha-
bit, & hoc propter multa. Primo, ut si fieret nocuum in
una parte, alteri non communicaret uel toti. Secundo, ut sumo-
sitates possent per iuncturas extra craneum expelli. Tertio,
ut uirtus medicaminum tempore necessitatis possit ad substan-
tiam cerebri penetrare.

Craneum nō fuit
unum continuum
propter tria.

Iuncturæ.

Duplices iunctu-
ræ.
Mendosæ.

Veræ.

Istæ partes ita penitus & commode etiam continuatæ sunt
iuncturis, ipsæque adhærent in fixæ iuncturis, quæ uocantur ad-
oræ, scilicet ferratiles, non enim fuerunt nodatiles: quia non de-
bent moueri ista ossa, sed fuerunt ferratiles, ut firmiorem fa-
cerent colligantiam: & ideo dentales sunt, & fuerunt duplices,
scilicet ueræ & mendosæ. Mendosæ sunt duæ, scilicet in utro-
que tempore una, & dicuntur mendosæ, quia non penetrant in-
terius sed tantum apparent exterius. Veræ uero sunt tres, si-
cut tres sunt uentriculi, scilicet coronalis, facta ad modum co-
ronæ. Sagittalis prorumpens secundum longitudinem ad
modum sagittæ uel lineæ. Et tertio ad oræ lauda, quæ continuat
craneum posterius, quod est figuræ laudæ. Et fuit figuræ istius
os posterius, quia cerebrum posterius est figuræ pyramidalis:
quæ sit causa istius apparebit in anatomia substantiæ cerebri
posterioris.

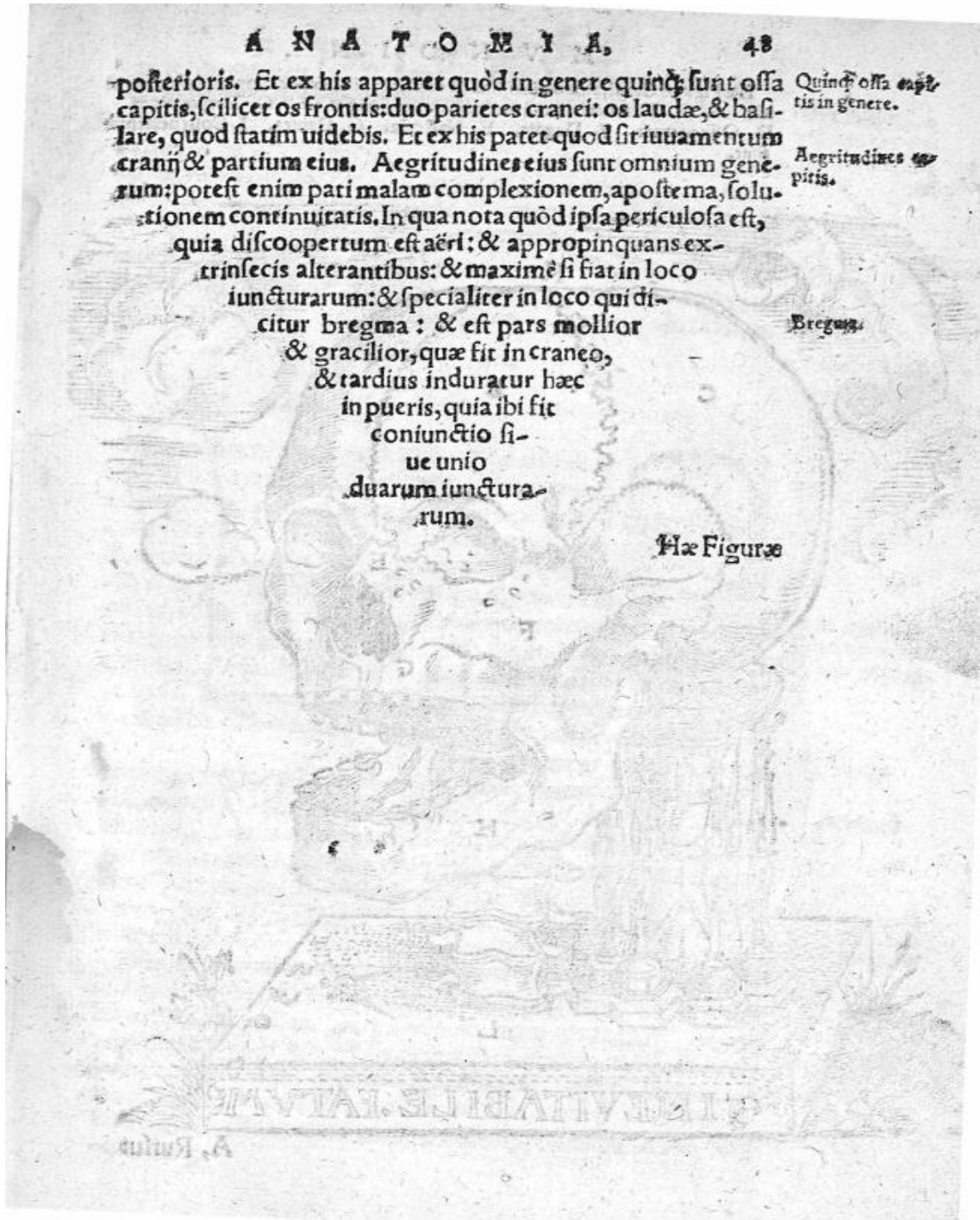
posterioris. Et ex his apparet quòd in genere quind; sunt ossa
 capitis, scilicet os frontis: duo parietes cranei: os laudæ, & basi-
 lare, quod statim uidebis. Et ex his patet quod sit iuuamentum
 cranij & partium eius. Aegritudines eius sunt omnium gene-
 rum: potest enim pati malam complexionem, apostema, solu-
 tionem continuitatis. In qua nota quòd ipsa periculosa est,
 quia discoopertum est aëri: & appropinquans ex-
 trinsecis alterantibus: & maxime si fiat in loco
 iuncturarum: & specialiter in loco qui di-
 citur bregma: & est pars mollior
 & gracilior, quæ fit in craneo,
 & tardius induratur hæc
 in pueris, quia ibi fit
 coniunctio si-
 ue unio
 duarum iunctura-
 rum.

Quind; ossa capi-
 tis in genere.

Aegritudines ca-
 pitis.

Bregma.

Hæ Figuræ

MUNDINI,

Hæ Figure Crani anatomiam, hoc est ossium capituli explicationem, insistant, ut
hic. A. B. Os frontis, quod in medio fururam habet, est. C. Bregmatis os.
D. Ossis petrosi. F. Dugale. B. Nasi ossa. G. Dentes. I. Colli vertebrae
sunt.

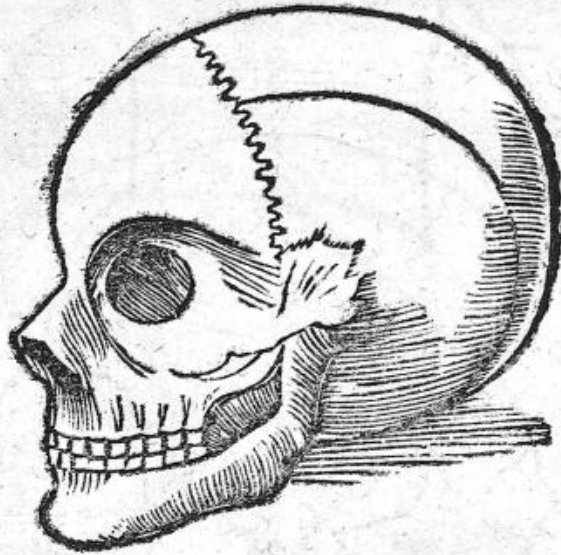

A, Rurfus

A. Rurfus os frontis. B. C. Bregmatis ossa. D. Petrosum. E. Labialis
os. F. Iugulæ. H. Inferior mandibula.

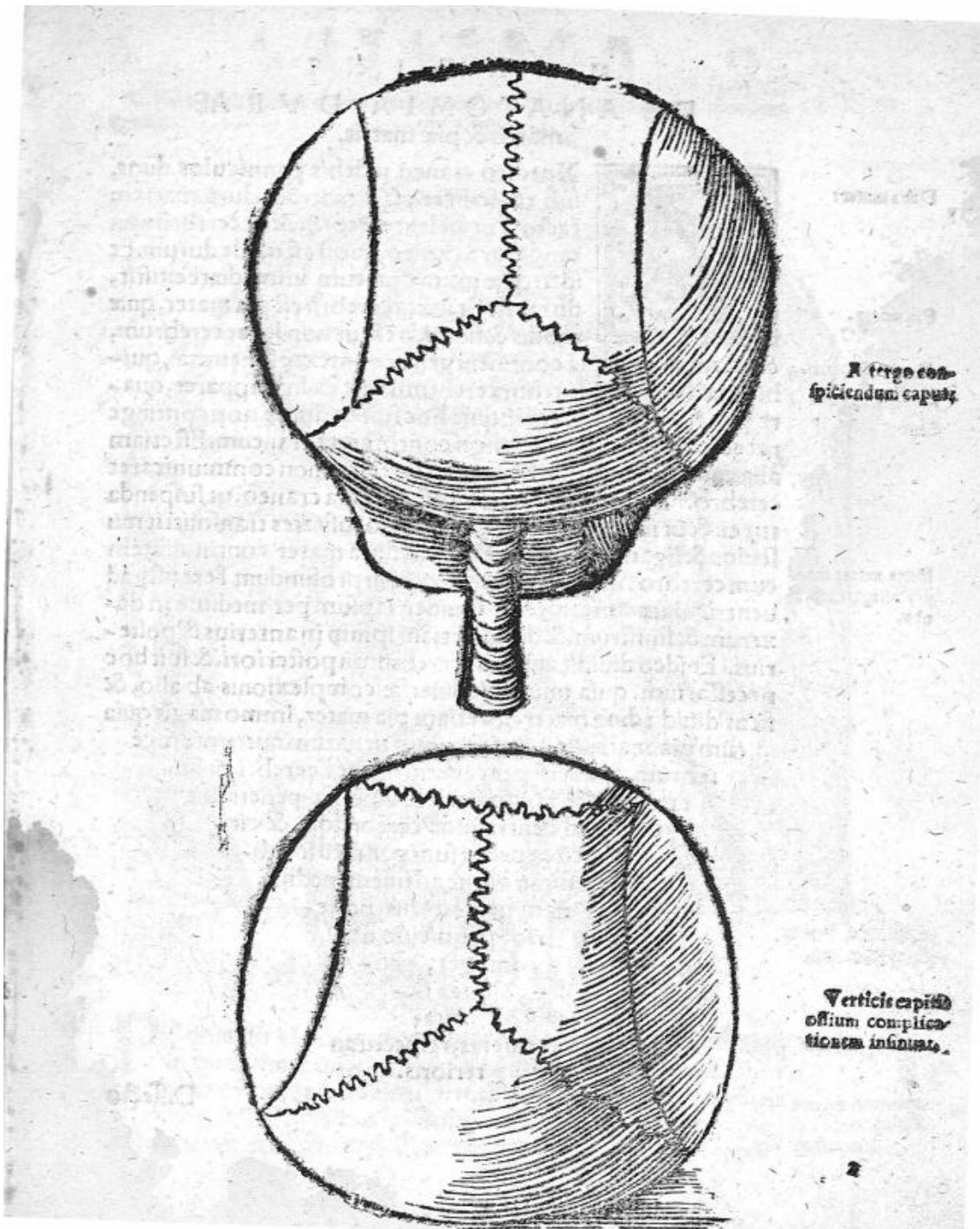

Caput a latere
conspiciendum se
offert.

Caput a fronte
conspiciendum.

M V N D I N I
DE ANATOMIA DVRAE
matris & piæ matris.

Dura mater

Pia mater.

Quare duo pan-
niculi.

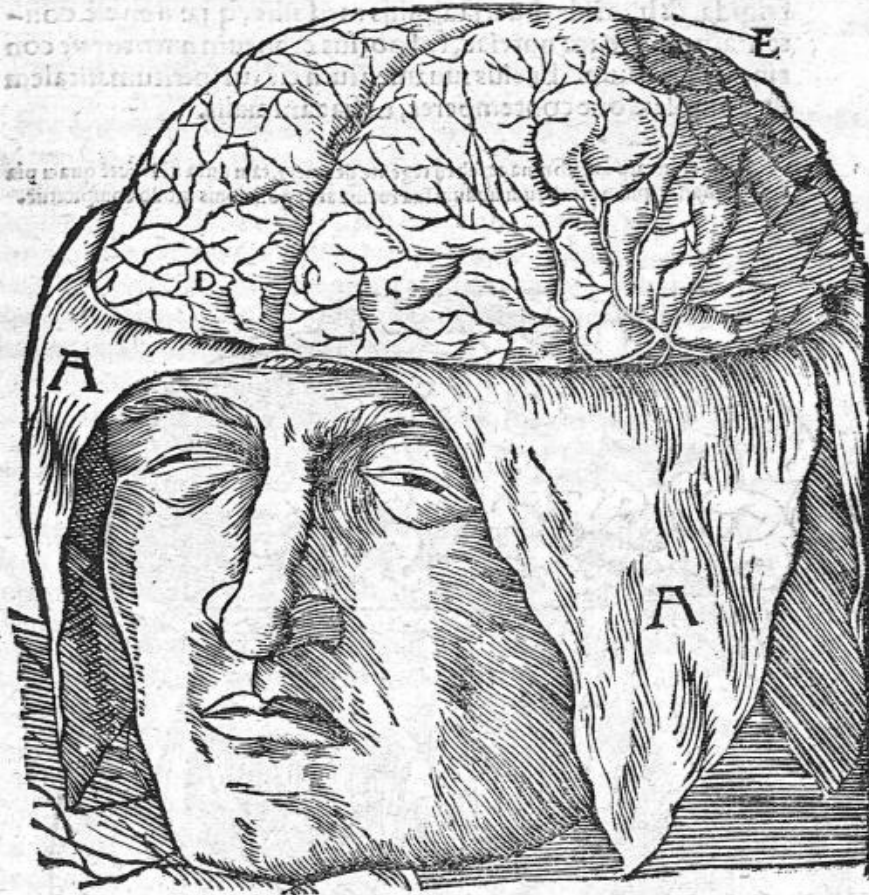
Dura mater ma-
gis alligatur cra-
neo.

FXpedito craneo uidebis panniculos duos, sub eo, scilicet piam matrem & duram matrem factos, ut uelent cerebrum, & ut cerebrum non tangatur a craneo, quod est ualde durum. Et ideo quæ iuxta craneum immediate existit, dura est. Et iuxta cerebrum est pia mater, quæ mollis & humida est, ut non lædat cerebrum, & etiam quia in ipsa continentur siue contextæ sunt uenæ, quibus mediantibus nutritur cerebrum. Et ex hoc apparet, quare duo fuerunt panniculi: quia hoc fuit ut durus non contingeret cerebrum, & ut mollis non contingeret craneum. Est etiam alia causa, ut si nocumentum accideret uni, non communicaret cerebro. Et dura mater magis est alligata craneo, ut suspendatur ei: & ut ideo per ipsum siue suas porositates transmittit musculos & ligamenta. Habet etiam dura mater continuitatem cum cerebro: unde penetrat in eum in profundum fere usque ad uentriculum anteriorem, diuidens ipsum per medium in dextrum & sinistrum, & diuidit etiam ipsum in anterius & posterius. Et ideo diuidit anterius cerebrum a posteriori. & fuit hoc necessarium, quia unum est diuersæ complexionis ab alio, & sicut diuidit dura mater, ita etiam pia mater, immo magis quia cum pia mater sit sustentaculum uenarum nutrientium cerebrum, diuisa est per cauernositates cerebri, ut nutrimentum tribuat cerebro, & sic penetrauit usque ad uentriculos cerebri, qui & circumcirca uelati sunt panniculo subtilissimo usque ad sinem medij: nam uentriculus posterior panniculo non indiget, propter sita-tem eius, respectu anterioris.

Dissecto

Dissectio orbiculariter craneo cerebri, substantia suis pelliculis circumuoluta conspicitur.

DE ANATOMIA
Cerebri.

Panniculis eleuatis apparebit cerebrum, in homine maius in quantitate quam aliquo alio animal eiusdem quantitati: quia cor habet calidius eisdem, & indiget propter operationem intellectus pluribus spiritibus animalibus. Et hoc cerebrum habet duas partes, scilicet anteriore & posteriorem: pars

Partes duae cerebri: anterior, & posterior.

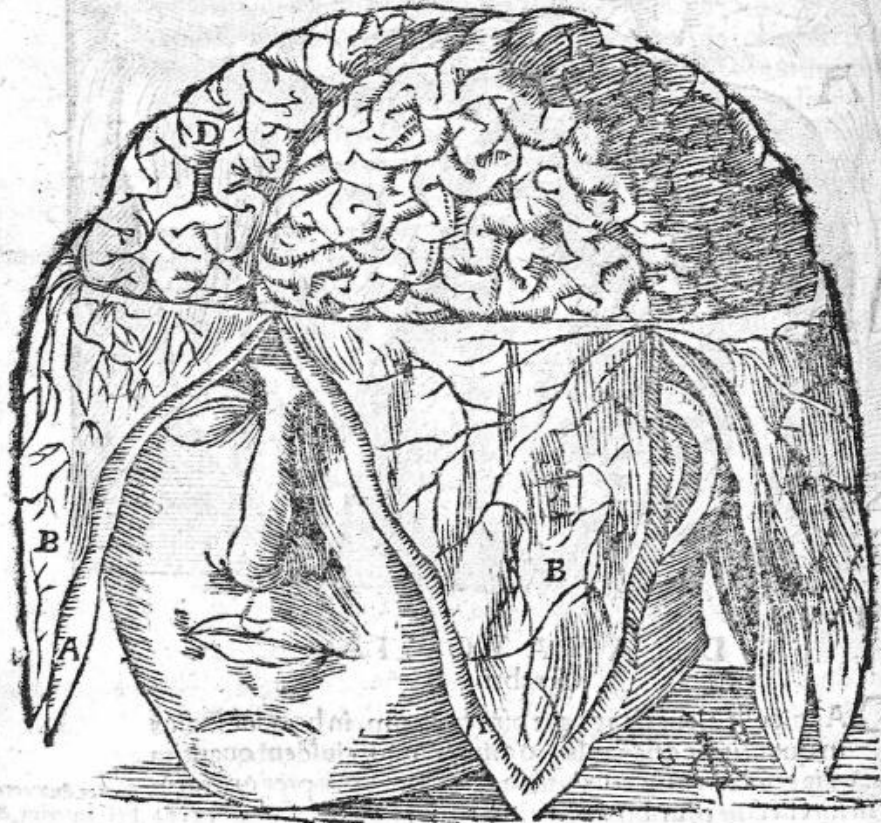
MUNDINI

Substantia.

Exo. mentum.

posterior est diuisa secundum dextrum & sinistrum, & hæc diuisio est apparens manifeste in substantia cerebri, & ex consequenti in uentriculis eius. Substantia eius est substantia medullaris frigida, & humida diuersa ab alijs medullis, quæ non est contenta, ut cranium nutriat, sed potius cranium nutritur ut contineat cerebrum. Et eius iuuamentum est, ut spiritum uitalem sui complexionem contemperet, ut fiat animalis.

Leniter utraq; membrana cerebrũ tegente detracta, tam dura uidelicet quam pãt vocata matre, ipsum cerebrum nudum sua forma atq; positionis modo conspicitur.

Postea uerò a uade scindendo leuiter per medium donec per a
 menias ad uentriculum anteriorem magnum, & antequam pro
 fundes usq; ad lacunam, nota uentriculum esse diuisum, ut dixi
 in dextrum & sinistrum.

a) Modum incisionis huius melius ponit Galenus lib. 9 aggress.

Et parietes hinc inde sunt descendentes usq; ad basim, & diui
 dentes dextrum a sinistro, & tunc fratim uidebis amplitudinem
 uniuscuiusq; uentriculorum, in anteriore a parte eius, scilicet in
 angulo anteriori locata est phantasia, quæ retentiuæ est specie
 rum a sensibus particularibus receptarum. In angulo postero
 ri est imaginatiua, quæ est apprehensiuæ harum specierum in
 phantasia retentarum, & eas apprehendit componendo & diui
 dendo, discernendo hoc esse hoc.

Parietes.

^a Phantasia in ante
 riori parte.

Imaginatiua in po
 steriori.

a) Mundinus peruertit ordinem Auicæ. Sensus enim communis huius esse debuit.
 Illam diuisionem Benediculus omnino confundit, & in unam partem reijcit, de an
 gulis anterioribus & posterioribus nullam faciens mentionem.

In medio uerò huius est sensus communis, qui est apprehen
 dens species de latas a sensibus particularibus & ideo sensitiuæ
 terminatur ad illum locum ut riuus ad fontem, ut uidebis. Et hæc
 omnia sunt dicta secundum sententiam Auicæ. de uirtutibus
 animalium. Et licet secundum sententiam Gal. & Ari. ibi tantum
 sit sensus communis, qui diuersimode potest dici & phantasia
 & imaginatio, ut alias declarauimus. Et ex his possunt patere iuu
 amenta huius uentriculi, quia iuuamenta sunt ut imaginationi
 phantasiæ. sensui communi deseruiat, & ut omnibus sensitiuis
 siue organis sensuum tribuat spiritum animale ut sentiant. Et
 ex his apparent nocuenta quæ in hoc uentriculo & cerebro
 anteriori contingunt, quia in eo possent omnes ægritudines fi
 eri: solutio continuitatis, mala complexio, quæ si sint in panni
 culo, dolorem causantur, & si totum circumdat panniculum uo
 catur ouum, si mediam partem, hemicrania. Potest etiam pati æ
 gritudinem quæ est apostema, & si sit in panniculis, calidum uo
 catur sirsen, quod frequenter contingit: si sit frigidum, uocatur
 lithargia; si uerò sit in substantia cerebri, pessimum est & morti
 ferum.

Sensus communis
 in medio.

Iuuamenta.

Ægritudines.

Ouum, dolor cran
 nis.

Sirsen.

Lithargia.

Et potest

**Regitudo com-
positionalis.**

**Apoplexia.
Epilentia.**

Melancholia.

Anchæ.

Vermis.

Lacuna.

**Ventriculus medi-
us.**

Et potest pati egritudinem compositionalem, quæ si est oppilans, non ex toto, aut est substantia uaporosa, & sic uertigo & scotomia: aut est humoralis, & sic est stupor, paralisis & huiusmodi. Si sit oppilans ex toto, aut oppilat uentriculos & substantiam simul, aut uentriculos tantum. Si uentriculos & substantiam, sic est apoplexia: si uentriculos tantum, sic est epilentia: uerum est quod hæc oppilatio est oppilans uentriculos alios, licet non tantum quantum anteriorem, potest etiam pati malam complexionem: ut melancholiam, & similia.

Ante autem quam procedas ad uentriculum medium, considera intermedia inter hunc & medium, & sunt tria, scilicet anchæ quæ sunt sicut basis huiusmodi anterioris uentriculi, & dextri & sinistri. Et substantia cerebri ad formam & figuram anchorarum: & lateris uniuscuiusque intra uentriculos est substantia una rubea sanguinea, facta ad modum uermis oblongi siue subterranei, ligata ligamentis & neruulis alterutrinis, qui ad suelongationem constringit & claudit anchas: & uiam siue transitum ab anteriori ad medium, & e contra: & quando homo uult cessare à cogitatione & consideratione, eleuat parietes, & dilatat anchas, ut possit spiritus transire ex uno uentriculo ad alios, & ideo uocatur uermis, quia assimilatur uermi subterraneo in substantia & figura, & etiam in motu contractiuo & extensiuo.

Post hæc descende inferius paulatim, & primo tibi occurret lacuna, quæ est quædam concauitas rotunda & oblonga, in cuius medio est foramen, tendens inferius ad palatum diagonaliter, & eidem occurrit uia directa, quæ à medio uentriculo descendit directe ad colatorium, & hæc lacuna circumquaque eminentias habet rotundas, magnas, factas ad sustentandum uenas uel arterias ad ascendendum à rete mirabili ad uentriculos cerebri dictos: & ideo in basi eius apparent glandulæ quæ sunt iuxta rete mirabile eminentes, & per istam lacunam, uentriculi anteriores & cerebrum, quantum ad medium eius, expurgant suas superfluitates. Sed cerebrum quantum ad partes, anteriores magis expurgat a suis superfluitatibus per colatoria narium.

a) Non est uerum in naturali dispositione. Gale. util. 8. cap. 6.

Et his expeditis statim tibi apparet uentriculus medius, quæ est sicut quædam uia, & transitus ab anteriori, ad posteriorem partem, & in isto locata est uirtus cogitativa & memoratiua qui.

hæc uirtus operatur componendo phantasiata, & memorata ut ex sensatis eliciat non sensata. Itē quia ipsa est uirtus regitiua totius animalis. Regimen autem totius animalis consistit in apprehensione potentium, memoria præteritorum, pronosticatione futurorum, & ideo debuit esse in medio harum uirtutum apprehensiuarum & memoratiuarum, fuit etiam in medio horum uentriculorū: ut sit uirtus eius in directo ad cor, eo quod uirtus eius est uirtus immediate deseruiens intellectui, quare debuit esse in medio uentriculo & in medio dictarum uirtutum.

Regimen totius animalis.

a) Imo Galenus ponit in ultimo uentriculo.

b) Ratio Aristotelis, sed contra medicos, & est falsa.

Post istum uentriculum procedendo tibi apparet uentriculus posterior, qui est in cerebro posteriori situatus & locatus, & hoc cerebrum est uelatum & distinctum à primo, duobus panniculis iam dictis, quia hoc est molle scilicet anterius, & posterior est durum, & istud cerebrum posterius est locatum quia est principium nuchæ, & quia est principium plurimum neruorum motiuorum, motus autem fit per neruos motiuos, qui quanto duriores, tanto fortiores.

Ventriculus posterior.

Istud cerebrum est figuræ pyramidalis, quia uentriculus locatus in eo est etiam figuræ pyramidalis, & causa quare illius figuræ est uentriculus posterior, est quia per partem inferiorem eius, quæ est eius basis, debet recipere, & ideo debet habere latitudinem, per partem superiorem debet continere, & ideo acumen & stricturam debet habere in cacumine ut retineat recepta, quia species melius conseruantur in stricto loco quam in amplo, & ideo fuit talis figuræ.

Figura.

Et ex his patet quæ sint operationes siue iuuamenta istius cerebri posterioris, quia unum est ut sit principium neruorum motiuorum & nuchæ, aliud est, ut sit instrumentum uirtutis memoratiuæ.

Iuuamenta.

Et ex hoc patet quod passio propria eius est lesio memoriæ, & etiam uirtus motiua leditur, sicut quando læsa est cogitatiuæ: ægritudo propria est in uentriculo medio & quando læsa est im-

Regitudo.

P

M V N D I N I

ginatio, passio est in uentriculo anteriori, sicut quando passio
est communicans toti cerebro, omnes uirtutes sunt laesa & o-
perationes omnium harum uirtutum.

Sed tudices, quæ est causa quare uentriculus medius non ha-
bit cerebrum medium distinctum sicut alij uentriculi: Dicer-
dum, quod causa fuit, quia iste uentriculus est sicut
uita & transitus istorum aliorum duorum,
& ideo non debet esse distinctum

ab eis secundum ce-
rebrum.

Et hæc de anatomia
cerebri.

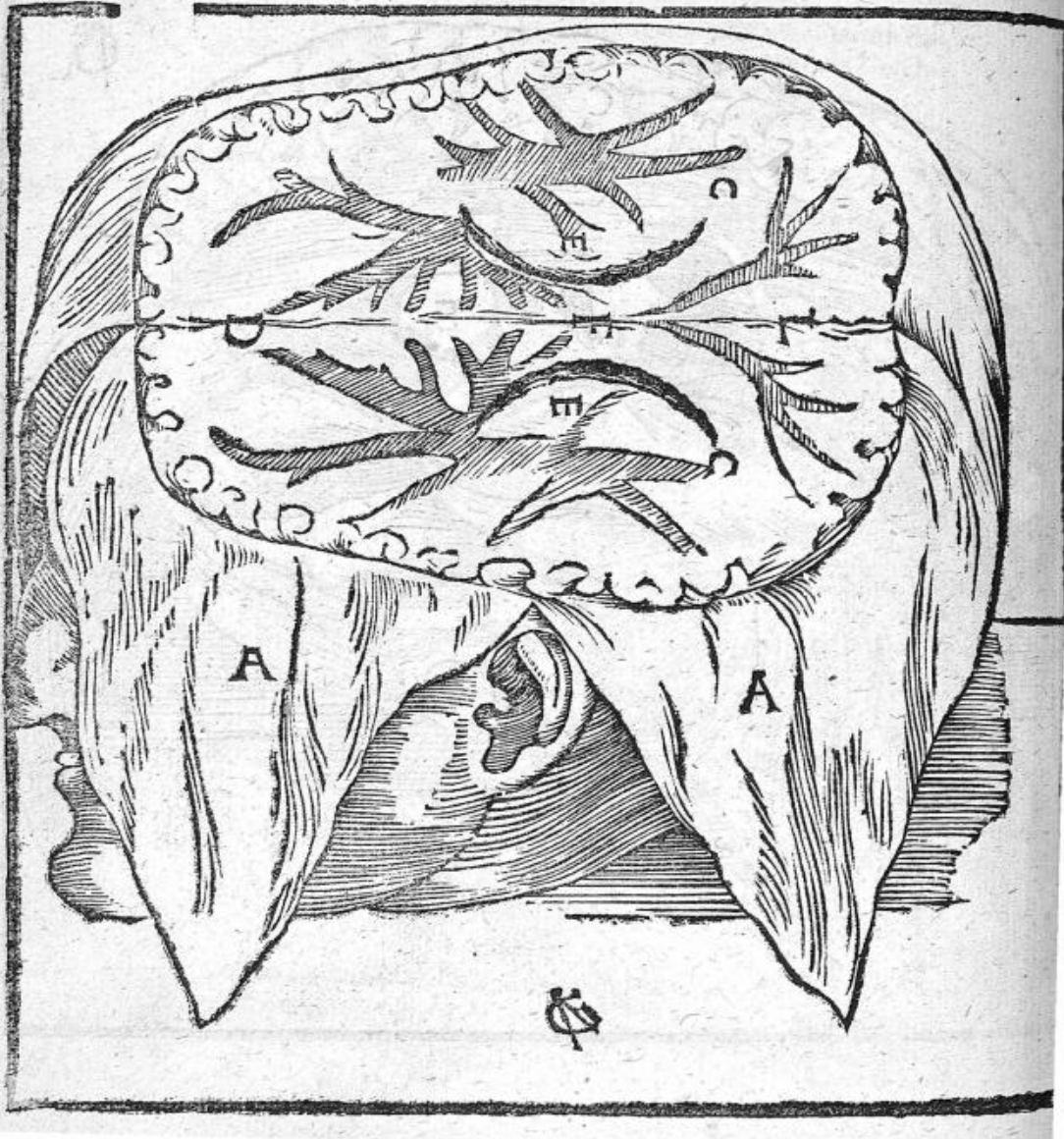
Ea figura, alteram cerebri nempe sinistram partem ademptam, dextra adhuc illa
significat, ex quo bifidum esse cerebrum, atq; dextram sinistræ per omnia responde-
re, dignoscitur A.F.D.G. pelliculæ sunt que remoti cerebri inuolucrum erant

Hæc figura,

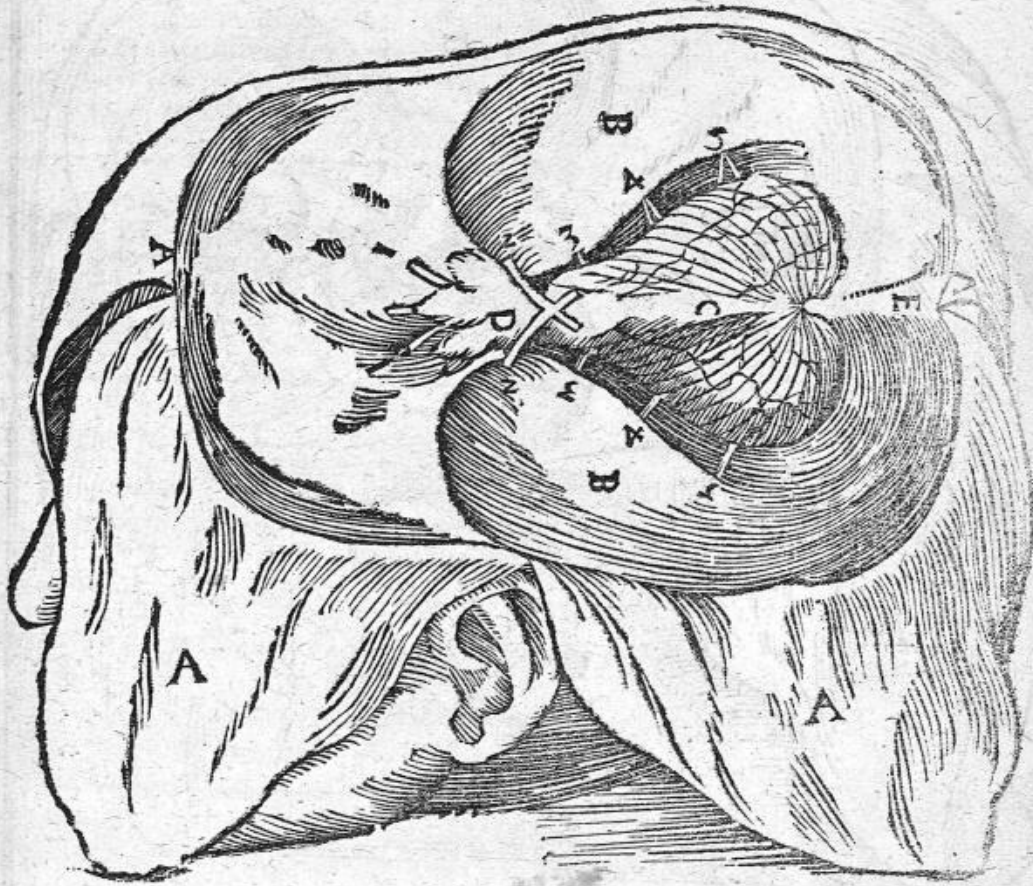

M V N D I N I

Hæc figura, cerebrum in utroque latere, equaliter ademptum significat, ad primam usque apparitionem cavitationum, quas ventriculos cerebri nominant.

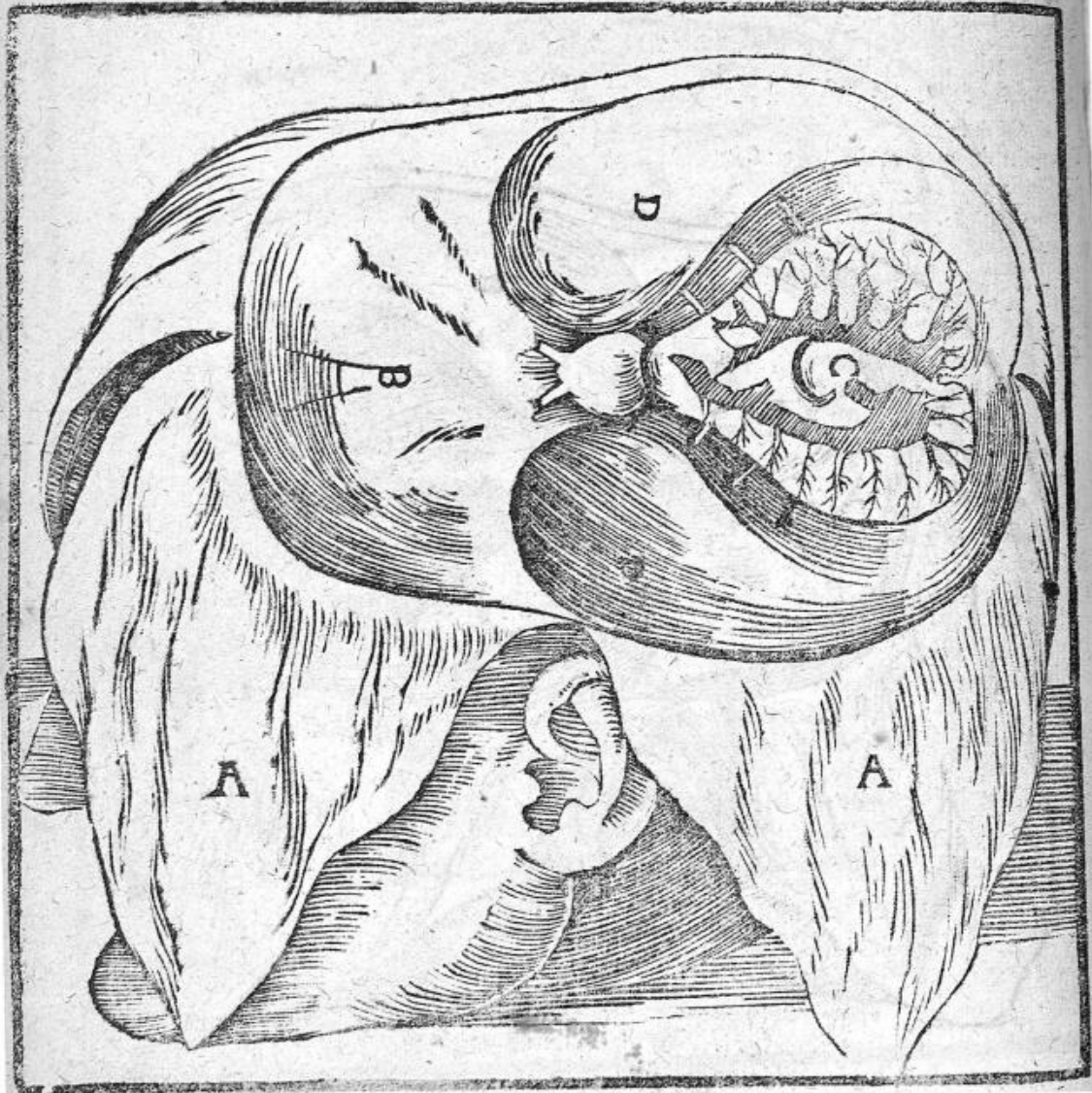

In hac, quemadmodum & in sequenti figura, maiorem adhuc, quam prius, quantitatem cerebri ademptam esse uides, sic ut cerebelli atque prodeuntium partium superiorum propagines aptius uideri queant.

MUNDINI

De Cenario, de Clivano, de Verme, atque adeo de rete mirabili, intuentibus cerebri partibus, adijcere animum iudeo, quædam enim in postrema cerebri parte, non sine difficultate cernuntur. Errorem hic meum cum multis communem, ante hac commisit, ea tunc corrigendum.

ANATOMIA
DE ANATOMIA DVARUM
caruncularum.

HIS expeditis oportet cerebrum eleuare leuiter ut non rumpatur aliquis nervus, & incipe eleuare à parte anteriori: & tunc statim tibi apparebunt duæ carunculæ simillimæ capitibus mammillarum. Et in substantia apparent similes substantiæ cerebri: & ideo à medullari substantia sunt ortæ, uelætæ subtilissimo panniculo, qui dicitur pia mater: & ideo fragiles sunt satis: quia non debebant in homine extra penetrare, & hoc quia cerebrum ex odoribus confortatur & fortificatur, quia cerebrum est complexionis frigidæ & humidæ excellenter: odor autem cum sit fumalis euaporatio uel non sit sine fumali euaporatione, habet exsiccare & calefacere, quia remittere habet lapsum cerebri: & ideo ipsum habet iuuare, quare natura ordinauit, ut non elongarentur à cerebro, sed intra craneum remanerent in concauitate colatorij siue emundtorij narium, & per porositates ossis narium recipiunt uapores, & odores representant usque ad uentriculum anteriorem cerebri. Postea procede & uidebis nervos duos maiores, qui sunt in corpore nostro, uocatos opticos: quorum origo est à substantia cerebri, & si bene procedas uidebis quod continue sunt substantiæ cerebri in uentriculis anterioribus, & extra panniculum piam matrem^a cerebri, antequam craneum egrediuntur, coniunguntur, quia ad inuicem applicantur, uel quia cruciantur existentes perforati in loco cruciationis & unionis ipsorum, ut eis sit unus locus communis^b, ut species unius rei recepta à duobus oculis & delata per duos nervos, ad unitatem redeant, ut una res non uideatur duæ, sed una sicut debet: & post cruciationem eorum egrediuntur craneum, & quilibet eorum ad proprium uenit oculum, cuius anatomia postea uidebitur.

Duæ carunculæ.

Substantia:

Odoratus infirmum.

Anatomia nervorum opticorum.

- a) Quam perforant apparet apud eos & nervus motuus oculi.
b) Male hic intellexit Gale. 10. utili. cap. 12.

Post ipsos eleua tantum cerebrum secundum medietatem eius, & uidebis secundum par neruorū subtilium & durorum qui uadunt ad oculos ad mouendum ipsos motu uoluntario.

Postea

Distributio partium
neruorum.

Postea est tertium par neruorum, cuius una pars uadit ad membra faciei ad dandum sensum & motum uoluntarium. Et alia pars eius admiscetur quarto pari: & istud quartum par simul cum eo quod ei admiscetur ex tertio pari, & descendit inferius ad loca diaphragmatis, & dat sensum membris inferioribus & uisceribus, & isti ueniunt ad stomachum. Post tertium par, sunt nerui quarti paris, qui sunt subtiles, & uadunt ad dandum sensum palati. Postea sunt nerui quinti paris, qui uadunt ad os petrosum, quod est in radice auris, & eius foramen per panniculum contextum ex filis horum neruorum, & sic sunt instrumentum auditus. Ultimo est septimum par neruorum, qui uadunt ad linguam, ad dandum sensum gustus & motum linguæ.

Rete mirabile.

Et ex his procedendo eleua totum cerebrum, & tunc tibi apparebunt duo panniculi inferiores existentes supra os basilare, quod est basis & fundamentum cerebri & totius capitis, & tunc eleua hos duos panniculos ab osse. Et in medio basilari in directo colatorij inuenies rete mirabile contextum cum textura fortissima, & miraculose duplicata ex arterijs subtilissimis ad inuicem contextis, quæ sunt rami arteriarum apoplepticarum ascendentium. In illo rete siue in uenis istius retis, continetur spiritus uitalis, ascendens à corde ad cerebrum, ad hoc ut fiat animalis. Et quia spiritus hic melius alteratur diuisus ad minima: & tunc maxime diuiditur ad minima, quando est contentus in arterijs paruissimis & subtilissimis, ideo istud rete fuit contextum ex uenulis siue arterijs minimis subtilissimis, ut spiritus contentus in eis à cerebro faciliter alteretur & temperetur, & ad formam animalis spiritus conuertatur, licet formam perfectiorem acquirat in uentriculis cerebri sicut sanguis in uentriculis cordis. Et hæc est una ex causis, quare rete mirabiliter fuit contextum uel conflatum sub cerebro, ut ponit Gale. 10. de iuuamentis. & in libro de utilitate pulsus. Est & alia causa, quia membrum hoc est uere dignum multa custodia^a, quare natura locauit ipsum in loco tutissimo, & forte hoc etiam fecit natura, ut ex uaporibus ciborum & potuum condensatis, à complexione cerebri cadentibus deorsum, ut aliqua opilatio ad tempus fieret in hoc rete mirabili, ex qua opilatione^b causatur somnus. Istud rete^c sustentant duæ carnes glandose factæ principaliter ad ipsum sustentandum ad replendum uacuitates, & ad sustentandum, 2. uenas ascendentes ad cerebrum, &

Secunda causa
rete.

a:

b c

cerebrum: & .2. arterias ad uentriculos cerebri. Et hæc de anatomia cerebri dicta sufficiant.

- a) Est ratio Mundini falsa, saltem in uia Gale.
- b) Immo propter ligationem neruorum.
- c) Contra Galenum de iuuamento pulsus.

DE ANATOMIA OSSIS
basilaris.

OST hæc omnia uidebis os basilare, quod est durius ceteris, quia debet esse basis & fundamentum & sustentamentum omniū aliorum, quod autem debet alia sustentare debet esse durum.

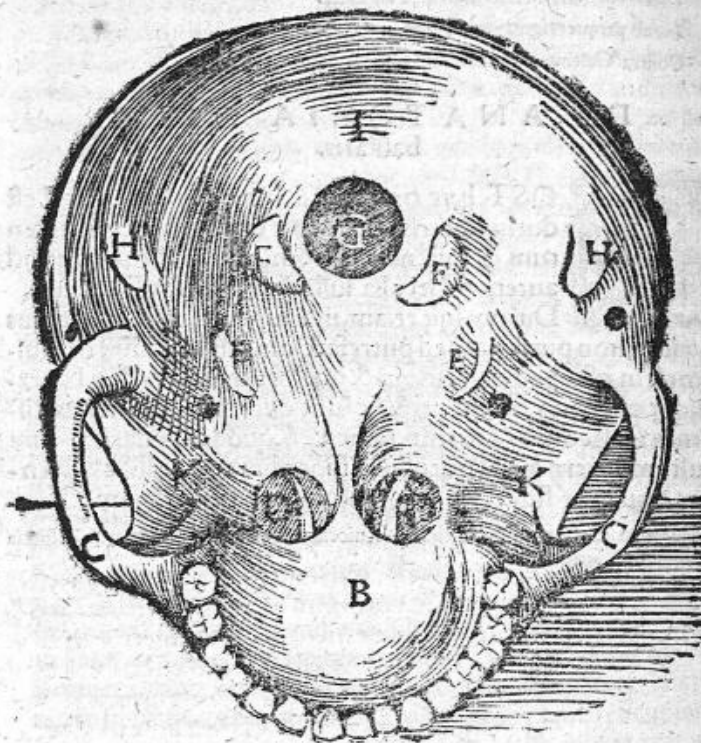
Durum fuit etiam, ut à superfluitatibus, quibus sumitur, non putrefiat, sed putrefactioni resistat. Istud os diuisum est in ossa petrosa narium & oculorum, & ossa duo lateralia, quæ uocantur ossa paris, & sic sunt quinque, & hoc melius discernes si decoques, uerum tamen est, quod ossa narium sunt multum cauernosa & porosa, ut superfluitates possint descendere, ut uapor subiectus odori ascendere ad cerebrum.

Quinque ossa paris.

Vndecimo, capite 20. utit. Galenus & Auicenna non numerant inter ossa basiscia ossa narium & aurium.

Q

Figura ossis basilaris est, cui partibus hactenus enumeratis omnibus, et uas innititur.

Anatomia sculo-
rum.
Colligantia &
locus.

Postea scinde alterutraque ossa oculorum & uidebis locum oculi, & colligantiam eius cum neruo optico, & colligantiam eius cum neruis motus oculi, scilicet cum secundo pari neruorum durorum. Apparet etiam locus eius, quia non est positus multum in profundo: quia debet recipere species in medio existentes, non eminet etiam multum extra in homine, ne ab exterioribus lædatur, cum eos habeat ualde molles & passibiles. Et ideo ad eius, siue eorum tutelam in homine natura ordinauit supercilia, ut à rebus descendentes custodiantur, & palpebras ut à rebus occurrentibus antè custodiantur: ordinauit etiam

Binavit etiam tuberositates maxillarum, ut custodiantur a rebus inferioribus ascendentibus, & a latere obuiantibus, sicut ab alio latere obuiant nares. In oculo autem sunt septem tunicae, & tres humores. Tunicae uidebis diuidendo oculum in duas partes planè & leuiter, scilicet in anteriorem & posteriorem. Et in anteriori sunt quatuor tunicae, quarum tres continuantur & correspondent tribus tunicis intrinsicis, quia uni illarum scilicet coniunctiuae non continuatur aliqua in profundo siue interius. Sicut ergo prima est cornea, quae dicitur cornea, quia assimilatur cornu in substantia & calore, quia transparentis est, & fuit transparentis quantum ad calorem ut nullius esset calor ne impediret receptionem omnis caloris. Fuit etiam substantiae solidae quia rebus exterioribus est propinquissima. Secunda est coniunctiua, quia praeter corneam exterius est coniungens & uelans & cooperiens totum oculum.

Gal. 10. cap. 6.

Septem tunicae.

Cornea prima
Quare transpa-
rens.

Coniunctiua se-
cunda.

Sclerotica.
Foramen in me-
dio.

Et huic est sclerotica continuata cum ea & interius circumdans totum oculum. Postea sub coniunctiua & cornea in parte anteriori est uuea, dicta sic, quia assimilatur medio folliculo granituae nigrae, in cuius medio uersus corneam est foramen dictum pupilla, facta, ut species uisibilis possit peruenire ad cristallinam, non impediatur propter obscuritatem uuae. Et causa cur non fuit oculus totus discoopertus hac tunica uuea, est triplex, una est quia ab ea suo colore uiridi puniceo seu azureo conforrat spiritum uisuum, cum fuerit medium inter extremos calores. Secunda causa est, quia si ipsa non esset, spiritus uisuius nimis a lumine exteriori laederetur & resolveretur, & ideo ut staret unicus in uno loco in directo cristallinae fuit haec tunica habens unum foramen, quod pupilla nominatur, & ideo contingit quod si hoc foramen dilataratur a natura, uel aliter, quod impediretur uisus, & magis impeditur quam si constringatur a natura. Tertia causa est, quia omnis species rei quae uidetur, peruenit ad oculum in figura pyramidalis, cuius basis est res uisa, & eius conus est oculus, siue eius angulus est cristallinus, quare oportet a quod hoc foramen sit strictum.

Hæc Galenus 10.
utilita cap. 3. est
eadem cũ priori.

a) Non sequitur, immo magis sequitur esse oportere latum maxime propter humorem albugineum, qui propterea est lauis, ut esset aptus recipere plures species sensibiles.

Dicitur etiam uuea hæc tunica, quia continet humorem uueae

Q 2

Hoc Gale. 4. accedent, cap. 7.

Sic augē brechen den sterbenden.

De cataracta.

Quare species cū motu representantur.

Iudicare rem perforatam.

Curatio cataractę equalis.

um generatum ad humectandum oculum, & ad hoc ut sit medium intrinsecus receptiuum specierum. Et quia tale medium non potest esse nisi aquæ uel aëris à dominio, & aër non potest ibi conseruari, ideo nō fuit ibi aër, sed aqua. Item quia illuc currit spiritus uisibilis aëreus à dominio, & hic humor continetur in uuea ut prohibeat cristallinam appropinquare aëri exteriori, & ut corneam distare faciat à cristallina, & ut foramen pupillæ stet dilatatum, & propterea egreditur foramen uueæ & intumescit cornea. Et ideo contingit in appropinquantibus mori, cum exiccetur hic humor, quod cornea cadit & applanatur, & tunc à uulgaribus dicitur quod tunc apparet tela ante oculos, & est signum infallibile mortis. Contingit etiam propter eius exiccationem, constrictio pupillæ sicut propter eius multitudinem causatur dilatatio pupillæ. Et iam potuisti uidere notitiã passionum, quę occultæ sunt, quæ fiunt in oculo ratione huius uueæ, nisi quod restat aliquid dicere de cataracta.

Cataracta autem fit quando uapor generatur aut descendit de cerebro uel à stomacho & peruenit in directo pupillæ ad hunc morem hunc. Et existens inter cristallinam & pupillam, impedit receptionem specierum, & quia hic uapor in principio est mobilis species representatur cum motu. Item cum de se sit coloratus mouet cristallinam secundum suum colorem, & cum species consueuerant esse rei extrinsecæ quæ mouet uisum, iudicat uirtus uisua res exterius esse motas, & ideo iudicat muscas uolare, aut cimices uel formicas supra parietem ambulare. Postea uerò hic uapor in aquam conuertitur, quę cum condensatur, in cataractam transit confirmatam, quæ si totam pupillam cooperiat prohibet omnino uisum. Si autem non operiet ex toto, aut existit à latere foraminis aut in medio, si à latere, diminuta uidet & iudicat esse rem, si uero in medio fit indicat rem esse perforatam, quia partem quam uidere non potest indicat esse foramen.

Et ex his nota modum curationis cataractę confirmatę, quę fit per manualementem operationem, quia non fit quia ista cataracta penitus extrahatur, quia antequam possit extrahi egreditur totus humor albugineus, sed hoc fit quia acum imponitur perforando corneam longe à pupilla & profundant oblique corneam, donec sit in directo pupillę, postea ducunt acum ad locum cataractę uel aqu

uel aquæ condensatæ, & cum ipsa impellunt ad locum infimum & tunc cum fasciatione & alijs rebus prohibent ipsam ascendere, & ideo talem actum non uocant cataractæ curatiuum, sed uocant abatre, id est, deprimere cataractam, & sic apparet tibi quarta tunica quæ dicitur uuea.

Oculi in parte posteriori siue interiori, est tunica coniunctiua, quæ dicitur secundina, uel quia ipsa secunda est à sclerotica, uel quia secundinæ assimilata.

Post istas est tunica aranea circumdans cristallinam, uersus partem anteriorem, cui in parte posteriori continuatur tunica retina. Et in medio istarum tunicarum continuatur humor uitreus. Et in medio eius est humor cristallinus rotundus totus, siue figuræ sphericæ cum quadam planitie in parte anteriori, & hic humor est magis uersus partem anteriorem, quam humor uitreus in quo locatur, & ideo hic humor factus est ad cristallinum locandum, & ad ipsum nutriendum. Et ex his completa est anatomia oculi.

Aranea.
Retina.
Humor uitreus.

DE ANATOMIA
Auris.

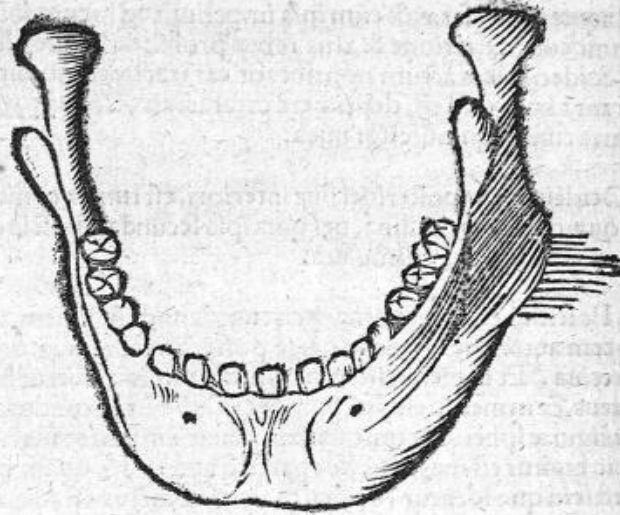
HIS expeditis, uidebis aurem positam à latere capitis, quia sonus percipitur à dextris & sinistris, & antè, & retro, & sursum, & deorsum. Et ideo instrumentum eius potuit locari in dextra & sinistra, non autem in parte anteriori, quia ibi erant instrumenta aliorum sensuum. Auris autem fuit figuræ rotundæ in homine uel circularis, ut essent plurimum capacissima. Et cartilaginosa fuit, ut esset ab alterantibus extrinsecus tuta, & ut esset sonora, cuius foramen est longum terminatum ad os petrosum, in cuius concauitatibus est spiritus audibilis complātatus qui est instrumentum auditus, & eius foramina uel cauernositates cooperit panniculus subtilis, contextus ex uillis neruorum auditus iam supradictorum. Ossa autem alia, quæ infra basilare sunt, non bene ad sensum apparent nisi ossa illa decoquantur, sed propter peccatum, dimittere consueui.

Cur auris non in fronte.

Figura.
Substantia.

Spiritus complātatus auditus instrumentum.

Ossa mandibularum.

Mandibula inferior est.

Verum est, quod de mandibularum ossibus potes videre principium & finem, incipiunt enim a commissura siue adorea, quae est inter cranium & basilare. In loco qui est in fine superciliij & frontis, & procedit uersus partem posteriorem iuxta os petrosum, & auriculam, terminantur autem ad dentes, quorum anatomiam supradixi.

DE ANATOMIA

Spondilium.

- Collum.

Spondiles colli septem.

Foramen maius in collo.

A pite expedito diuide totum corpus secundum longitudinem in duas partes, incipiens a collo usque ad caudam, & tibi primo occurrat collum factum propter pulmonem & tracheam arteriam in animalibus respirantibus. In quo sunt septem spondiles, & spondiles hae sunt subtiliores & graciliores alijs, quia ab alijs debent sustentari & portari, delatum autem debet esse leuius deferente, licet autem sint subtiliores alijs, foramen habet magis, quia nucha est grossior in collo, quam in aliqua parte spondilium, quia ibi est principium

est principium eius, & quia sunt graciles hæ spondiles, fuerunt dure & firmiter continuatæ ut non accidat dislocatio & læsio ab obuiantibus extrinsecus, post istas sunt spondiles costarum quæ sunt xij. sicut sunt costæ xij. septem ueræ & quinque mendosæ. Postea sunt spondiles renum quæ sunt v. & sunt ualde grossæ & magnæ cum sint sicut fundamentum & sustentamentum omnium aliarum & basis. Postea sunt spondiles alanis, quæ sunt in plicatura quæ est à dorso ad caudam, & sunt tres minores prædictis, quia debent continuari cum ossibus siue spondilibus caudæ, quæ sunt paruæ. Ultimo sunt spondiles caudæ. Verum est, quod hic debes notare differentiam harum spondilium quæ est, in foraminibus earum per quæ transeunt paria neruorum, & diuersitates etiam earum in alijs siue additamentis earum, siue limeijs, ut nominat Auic. sed hæ diuersitates magis sunt notæ in corpore decocto, uel perfecte exiccato, & ideo non cures, sed forte aliàs faciam anatomiam in tali, & scribam quæ ad sensum uidebo, ut proposui à principio. In qualibet tamen spondili est nucha, quæ est medulla similis substantiæ cerebri, nisi quod uiscosior & solidior est facta, ut ab ipsa tribuatur sensus & motus toti corpori à capite inferius. Et quia orta est à cerebro diuiso secundum dextrum & sinistrum. Hinc est quod in superficie eius apparet filum diuidens eam per medium scilicet dextrum & sinistrum, tantum non penetrat hic diuisio uel separatio secundum profundum, quia nucha est orta à parte posteriori cerebri, quæ non est diuisa secundum profundum. Et ex hac diuisione siue separatione nuchæ tibi potest apparere causa, quare oppilatio potest contingere in media parte nuchæ, & non erit in alia parte, & ideo paralisis potest in una parte ut dextra uel sinistra contingere, & non in alia. A nucha autem in qualibet spondili oritur unum par neruorum, qui uadunt ad dandū sensum & motum membris determinatis. Quæ autem sint membra ad quæ perueniunt nerui illi, non bene potest in anatomia tali uideri, sed oporteret aliter liquefieri in aqua fluuiali, & hoc non spectat ad præsens, & si uis hæc membra cognoscere, lege in prima sen. primi can. summa secunda cap. de anatomia neruorum ortum à nucha. Et quia spondiles sunt 30. a paria neruorum sunt 30. & quia à cauda oritur unum, erunt 31. paria.

Spondiles costarum 12. Veræ & mendosæ costæ.

Nucha.

Filum in qua hæc.

Quare paralisis una parte tantum fieri possit.

Ortus neruorum.

Liquefactio animalis in aqua.

a Spondilium & neruorum numero.

a) Gale. 12. & 13: de neruorum exitu ex quo hæc omnia Auicenna desumpsit.

DE

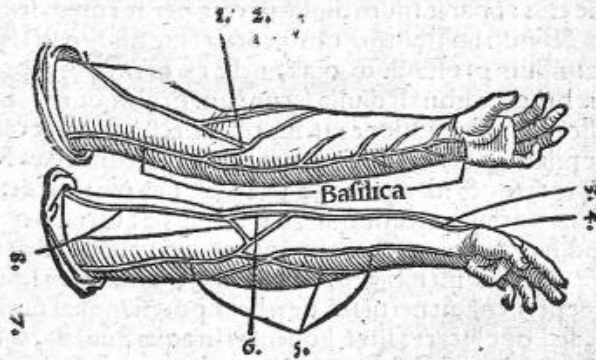
MUNDINI
DE ANATOMIA BRACHII & manus.

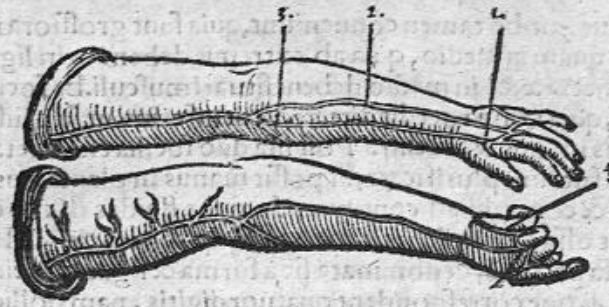
Basilica:
Cephalica.
Media communis

Sileni:
Saluatella.
Funis brachij.

IS expeditis excortica brachium & pedem, & incipe à brachio, & excortica leuiter, ut uideas uenas supradictas quæ ueniunt ad curuaturam brachij, & tunc uidebis uenam supradictam quæ penetrat per subassellam ad brachium, & procedit per domesticam partem brachij, & in parte inferiori cubiti apparet & uocatur basilica. Et in superiori parte cubiti est cephalica, quæ euacuat à capite quæ ad brachium uenit supra furculam, orta à uena ascendente ad caput, ut supra dixi. Et in medio istarum est unus ramus continuatus in curuatura brachij cum ambabus, & hæc uocatur media, uel alio nomine uocatur communis. Quælibet tamen harum duarum procedit ulterius usq; ad manum & in siluestri parte manus apparent. Et illa que est inter auricularem & annularem dicitur seylon, & correspondet basilicæ. Quæ uero est inter pollicem & indicem dicitur saluatella & sloboratur loco cephalicæ. Quæ uero est in medio dicitur funis brachij, & retinet locum communis siue basilicæ.

1. Cephalica. 2. Communes. 3. Funis brachij. 4. Seylen, dicitur, ugonis, & arantium. 5. Basilica. 6. Funis brachij. 7. Vena communis. 8. Cephalica.
Post

1. Saluatella Mundini. 2. Funis brachij Auicennæ. 3. Funis brachij ueteris,
4. Saluatella Rafis. 5. Salubris Hali, & Scelyen Auicennæ.

Post uenas musculos multos notabis, & chordas multas & magnas & grossas, quarum anatomiam perfectam tali in corpore non labores inuenire, sed in corpore exiccato & ad solem per triennium, ut aliàs monstraui, & numerum eorum perfecte declarauit, & anatomiam talium musculorum brachiorum, & manus & pedum scripsi in lecturâ, quam feci super primo, secundo, tertio, & quarto. Eleua ergo carnositatem totam usq; ad ossa, & primo inuenies os quod uocatur adiutorium. Verum est, quod supra dorsum siue pectus à latere posteriori est spatula habens figuram spatulæ lignæ similem, quod os latum est inferius, ut pectus non impediât & costas, strictum uerò est superius ut adiutorio confirmetur, & ideo in eius extremo superiori habet aliquam concauitatem superficialem ad modum concauitatis rotundæ, in qua ut reuoluatur adiutorium, situata est extremitas rotunda adiutorij, cuius caput primum est rotundum locatum in paxide ossis spatulæ, postea in medio obliquat uersus domesticam partem ut plicatio & amplexatio rerum sit potior.

Extremum aliud habet quasi duas eminentias, quia duobus focilibus debet coniungi, & in medio partium, eminentiam habentium, habet magis supra quandam concauitatē, in quam ingreditur extremitas focilis inferioris, quæ facta est ad modum instrumenti hauriendi aquam, ut firmiter fiat coniunctio & colligantia, & ideo dislocatio raro & difficulter fit in hac iunctura, & quādo fit, raro est, quod possit bene restaurari. Et facile inferius est longius superiori, quia conuenientius est quod illud quod sustentat aliud, sit longius & maius eo quod su-

Sub manu eadem uenæ quæ & in brachio. Musculi. Chordæ.

Os adiutorij. Spatula.

Os spatulæ.

De focilibus.

Dislocatio in cubito raro bene restauratur.

R

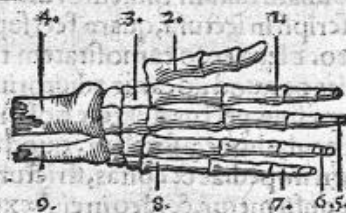
Rasceta.

Offa pectinis:

Anatomia digito-
rum.

stentatur: ambo tamen conueniunt, quia sunt grossiora in ex-
tremis quam in medio, quia ab extremis debent oriri ligamen-
ta & iuncturae, & in medio debent situari muscoli. Et facile su-
perius, quia non procedit directe, sicut inferius, ut sit causa pli-
cationis manus & brachij. Post ista duo focilia est rasceta, cu-
ius ossa fuerunt plurificata, ut possit manus in planta eius bene
plicari & contrahi ad continuandum res fluidas & currentes,
fuerunt ossa eius in duabus aciebus, in qualibet acie. 4. Postea
sunt ossa pectinis, denominata sic à forma & figura pectinis, &
sic sunt 4. quæ correspondent quatuor digitis, nam pollex non
correspondet aliquod os pectinis, quia pollex non est in eadē
acie cum alijs digitis. Postea sunt digiti quinque, in quo-
rum quocunq; uidebis carnem in parte domestica, ut possit cō-
plicari ad capiendum, & ex duritie ossium eorum non lædan-
tur propter fricationem.

In hac figura, demonstratur numerus, figure, & situs ossium manus. Sunt in manu,
extremitates duorum focilium brachij, & octo ossa rascete, & quatuor pectinis, &
quindecim digitorum.

1. Primum os indicis. 2. Primum os pollicis. 3. Vnum ex octo ossibus rascete.
4. Focile maius. 5. Vltimum os medij. 6. Vltimum os annularis. 7. Secun-
dum os auricularis. 8. Vnum ex quatuor ossibus pectinis. 9. Focile minus.

Caro.

Chordæ.

A lateribus etiam eorum est multa caro; ut inter ipsos com-
plicatos non accidat uacuitas aliqua. Ex parte uero siluestri nō
est tanta multitudo carnis, quia digiti non coniunguntur uer-
sus partem siluestrem. Post carnem uero sunt chordæ, quarum
unaquæq; propria ad propriam uenit iuncturam, & illa quæ ad
superiorem uenit iuncturam, ingreditur per medium inferioris
chordæ, quia equitare eam non potest, ut sit ruta à nociuis, & per
hoc superior magis est profundior inferiori, quia lōgius habet
procedere. Item equitat eam, ne tumor & ineptitudo fiat in di-
gitis, non autem procedat ad aliquod laterum, quia ossi pro-
prio debent coniungi in medio directe, & non à latere.

DE

ANATOMIA
DE ANATOMIA
Cruris pedis.

62

LTIMO deuenimus ad ossa, quæ sunt funda-
menta totius, & supportantia omnia, & sunt os-
sa inferiora. Ante tamen quam ad ossa perueni-
as excoria cutim subtilissime, & uenas duas de-
scendentes quæ ramificatae sunt à trunco uenæ
chilis descendatis, quæ quando erat in fine spondilium renum,
ramificabatur in duos ramos, quorum unus transibit ad tibiam
dextram, alter ad sinistram, quod potest uideri ad sensum, & eo
modo ramificatur arteria descendens. Postea quilibet eo-
rum truncorum ramificatur in duos ramos magnos, quorum
unus directe descendit per domesticam partem tibiæ usque ad
digitos pedis, & hæc uocatur saphena, quæ propter directio-
nem suam phlebotomata eueniat à membris naturalibus & ge-
nitalibus, & ideo à matrice, renibus, testiculis, & huiusmodi: &
apparet supra genu & infra, super caniculam & infra in calca-
neo, & apparet in pectine pedis.

Truncus chilis.

Rami chilis uenæ.

Arteria.

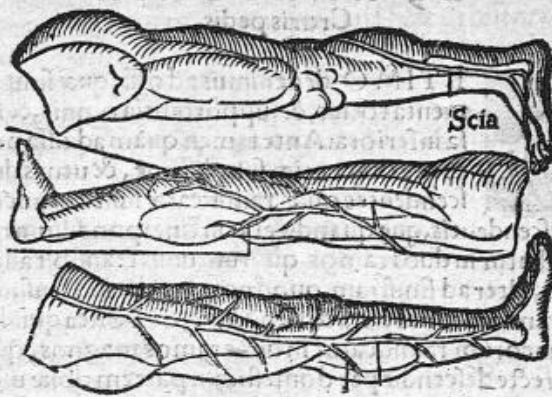
Saphena.

Commoda sapheneæ apertæ.

Alius ramus obliquatur, & ingreditur iuxta iuncturam
sciæ, & ideo uocatur sciatica, & propter obliquitatem, quam
habet circa iuncturas, phlebotomata, magis euacuat
in passionibus iuncturarum, & apparet
in omnibus locis predictis, in
parte tamen sil-
uestri.

Sciaticæ

R

1. Ramus Sciae. 2. Saphena. 3. Ramus Saphenae. 4. Ramus Sciae.

Primum os femo-
ris.

Vertebrum can-
nae coxae.

Scia quid e

Canna coxae.
Maius os in toto
corpore.

Postea eleua musculos & chordas & uide ossa. Et primura est os femoris supra quod fabricatae sunt spondiles dorsi: & per consequens totum corpus in parte inferiori habet pixidem quandam, in cuius concauitate locata est extremitas rotunda canna coxae, quae uocatur uevertebrum. Et in medio amborum in parte anteriori est quoddam ligamentum, quod alio modo potest uocari uevertebrum: & quando hoc uel primum resiliit foras: tunc necesse est hominem claudicare, quia crus hic elongatur & firmari non potest: & totum non bene potest supportari: & necesse est etiam ut crus tabescat: quia uenae quae pertransunt inferius propter oppressionem, & obliquationem quodammodo oppilantur, licet non perfecte: & iunctura haec istorum duorum ossium uocatur scia; unde dolor eius denominatus est sciaticus:

Postea uidebis os quod uocatur canna coxae, quod est maius omnibus ossibus, quae sunt in corpore: quia debet esse sustentamentum totius corporis, quod concauitatem habuit magnam ut esset leue, & ut multam medullam retineret: & quia melius sustentare potest quando non stat perpendiculariter: sed quando secundum extrema plicatum est uersus domesticam, & in medio plicatum est & conuexum, hinc est quod non fuit rectum omnino, sed plicatum secundum modum dictum.

Post ipsum

Post ipsum in iunctura genu sunt duo focilia tibiæ, uersus tamen partem anteriorem in iunctura illa est os quod uocatur patella, facta ad modum patelle, ut iunctura sit fortior facta ex ligamentis ac si per nodum fuisset ligata, & focile maius est in domestico & grossius, quia illud maius onus habet corporis supportare, minus autem est in parte syluestri non perueniens ad iuncturam, quia factum est tantum ut sit appodiamentum maioris.

Geni.
Duo focilia.
Patella.

Post ista duo focilia, est os cui ista continuantur per iuncturam caib siue cauculæ, nominatæ ab osse illo quod caib nominatur. Postea est os calcanei fabricatum densum, & grossum quadrangulatum, ut possit bene figi & figere totum, & propter fixationem bonam, ut quando figitur, cutim ad terram non atterat: natura cutim grossam callosam multam sub ipso posuit. Postea est nauiculare quod est factum ad modum nauiculæ quadrangulæ oblongum. Postea est rascera pedis quod compositum est ex quatuor ossibus: & non ex octo sicut in astra manus: quia pes non debet ita pluribus motibus moueri ad aliquid retinendum ut manus, sed propter fixationem habuit tantum tria. Postea est pecten, quod compositum ex quinque, quia pollex in eadem parte est positus cum alijs. Postea sunt ossa digitorum quatuordecim, quia quilibet digitorum habet tria ossa, & pollex habet duo, & tunc erunt ossa pedis uiginti sex.

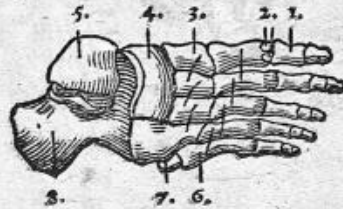
Os caib siue calcanei.

Quæ causa caibi in calcaneo. Nauiculare.

Rascera ex tribus ossibus.

Pecten. Ossa digitorum.

In pede habes os calcanei, & os caib, & os nauiculare, & 4. ossa rascera, & 5. ossa pectinis, & ossa quatuordecim digitorum.

1. Primum os pollicis. 2. Duo ossicula sisamina. 3. Quatuor ossa rascera; 4. Os nauiculare. 5. Os caib. 6. Ossa pectinis. 7. Os sisaminum. 8. Os calcanei.

Quot autem & qui sint musculi, & chordæ, magis potest uideri in homine exiccato quàm recenter suspenso, sicut aliàs de

M V N D I N I

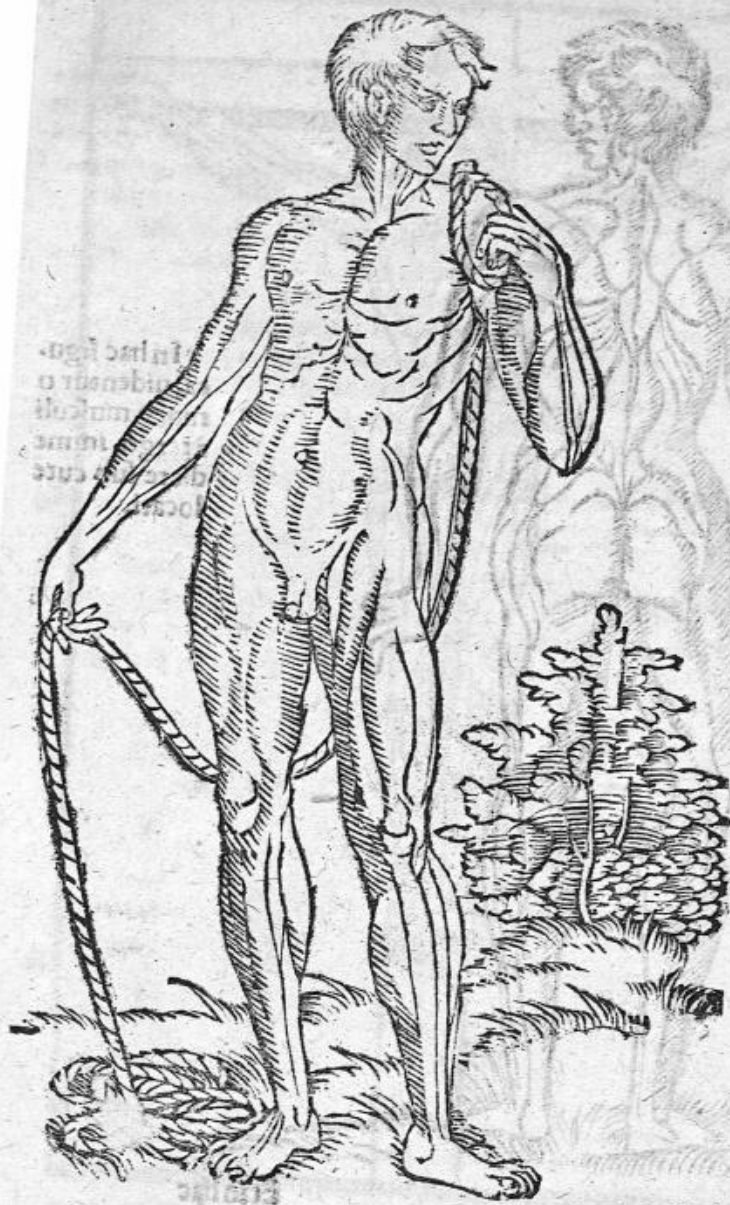
Claravi ad sensum quando legi librum de iuvamentis membrorum.

Planta pedis.

Scias tamen quòd chordæ extendentes digitos pedis oriuntur à musculis, qui sunt in tibia in parte siluestri, sed comprehendentes digitos pedis, oriuntur à musculis qui sunt in planta pedis. Nam pars inferior pedis fuit carnosissima multum, propterea ut pes magis figeretur, & cutis ab ossibus non ad terram attraheretur, & ideo in planta pedum musculi contrahentes digitos fuerunt locati, sed extendentes digitos non poterunt locari in parte superiori, quia pars superior debet esse excarnata ne aggraveret pedem.

FINIS ANATOMIAE MUNDINI.

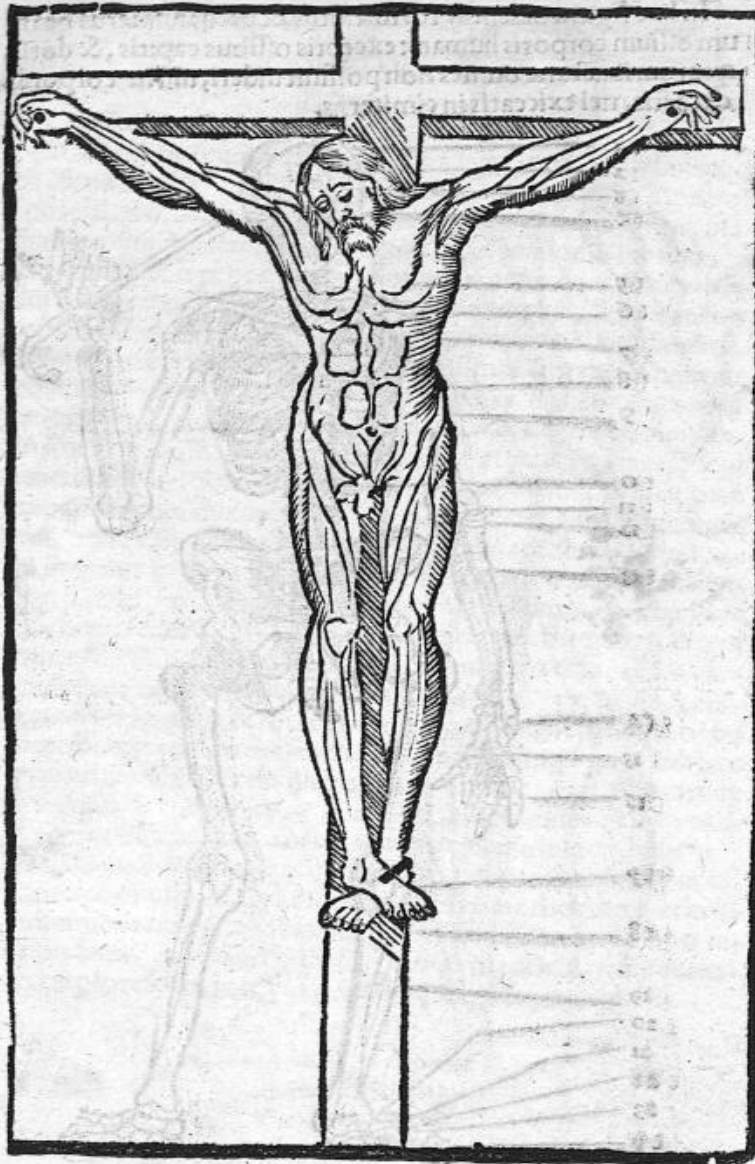
In hac figura, ex-
coriato caduere
hominis qualicum-
que musculorum
demonstrationem
uniuersalem indi-
care uoluimus,
cernuntur autem
hic musculi a fron-
te, ut in subsequen-
ti figura a tergo.

In hac

In hac figura, uidentur omnes musculi à tergo, immediate sub cute locati.

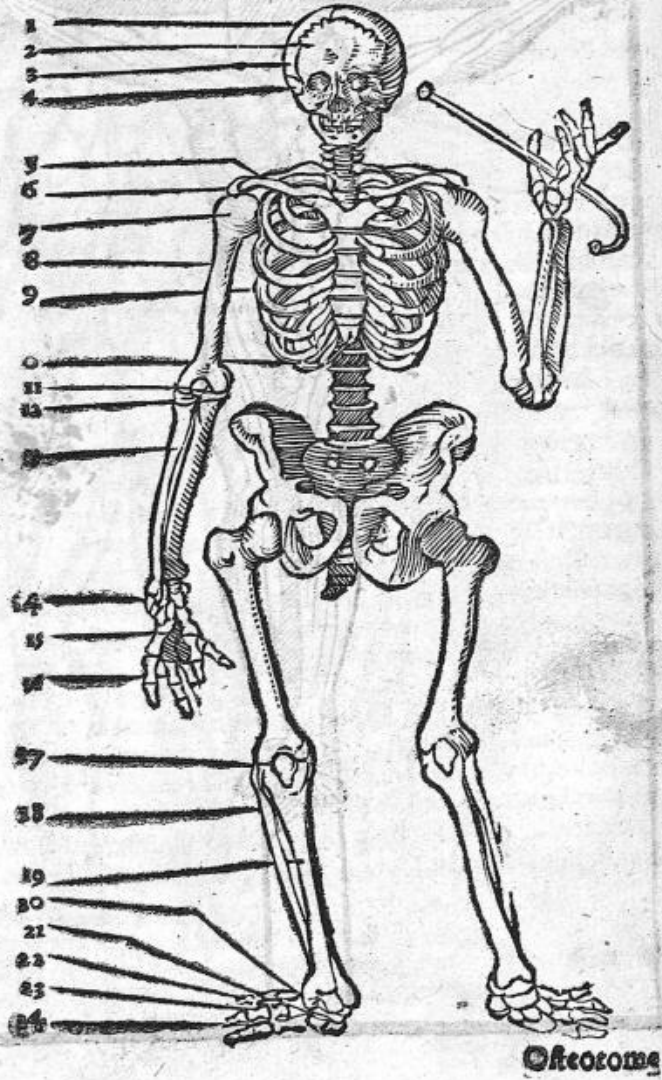
Et in hac

Et in hac
figura, rur-
sus qui in
præcedenti
cernuntur
musculi par-
tes antero-
ris. In qua e-
tiam opti-
mè videtur
musculi par-
tis domesti-
cæ brachio-
rum, ut per
figuram su-
am, reddan-
tur medici
cauti circa
sectiones ul-
cerum atq;
vulnerum.

MUNDINI

In hac figura uidentur formæ, situs, & uerus numerus omnium ossium corporis humani; exceptis ossibus capitis, & dorfi, quorum iuncturæ omnes non possunt uideri, nisi in corporibus decoctis, uel exiccatis in cimiterijs.

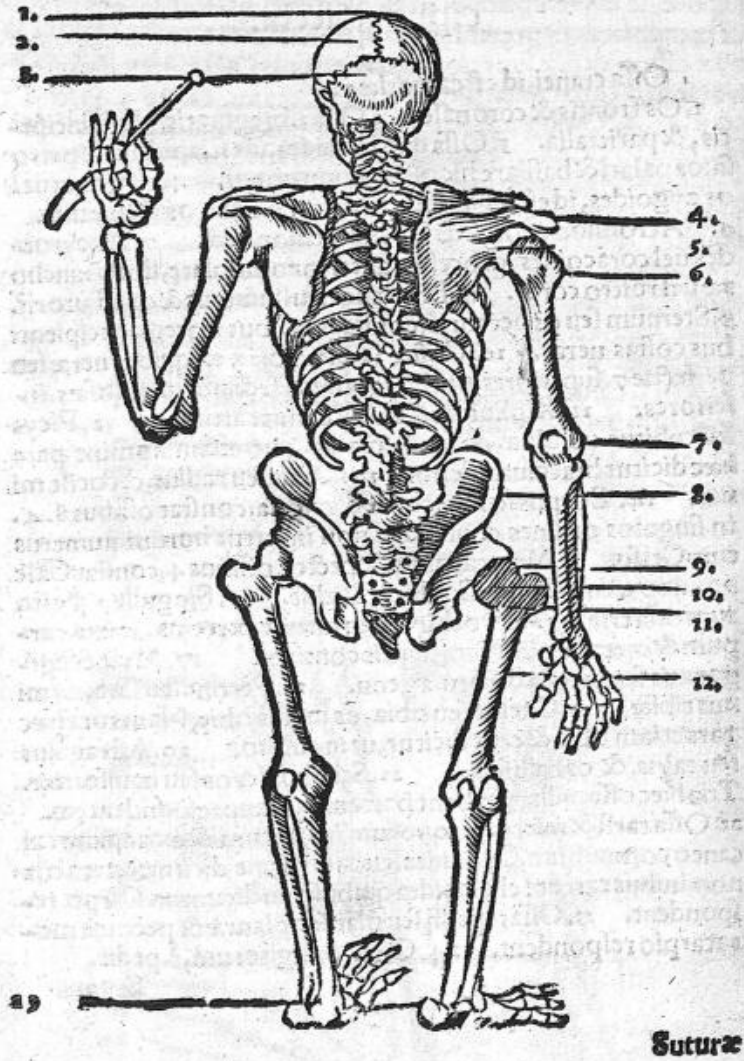

OSTEOTOME, ID EST OSSIVM
corporis humani diuisio, ex Galeno præ
cipuè collecta.

Ossa cranel, id est caluarie 7.
1. Os frontis & coronale. 2. Ossa 2. bregmatica, id est sincipi-
tis, & parietalia. 3. Ossa duo lithoidea, id est lapidosa & petro-
sa: os palati & basilare hic ostendi non potest. 4. Zygoma uel
os zygoides, id est iugale & paris. 5. Clauis os & furculæ.
6. Acrion processus superior emoplatae. 7. Ancyroi-
des uel coracoides, processus anterior omoplatae, similis ancho-
ræ uel rostro corui. 8. Brachium seu humerus & os adiutorij.
9. Sternum seu os pectoris, constans ossibus septem, excipienti-
bus costas ueras. 10. Costæ 24. utrinque 12. ex quibus ueræ seu
perfectæ 7. superiores, nothæ seu imperfectæ & mendosæ 5. in-
feriores. 11. Xiphoides seu ensiformis cartilago. 12. Picy-
s seu cubitus uel ulna, & focile manus, quo etiam nomine pars
hæc dicitur brachium Celso. 13. Cercis seu radius, & focile mi-
nus. 14. Corpus seu brachiale & rascera, constat ossibus 8. 4.
In singulos ordines coniectis, non incertus horum numerus
cum Celso. 15. Metacarpium & pecten ossibus 4. constat Gale-
no, non 5. cum Celso, Guidone, & alijs. 16. Singulis 5. digito-
rum ossa tria. Achrochiron seu manus extrema, etiam car-
pum & metacarpion cum digitis continet. 17. Myle & epi-
gonatis seu patella & rotula genu. 18. Perone seu sura, os mi-
nus tibiæ. 19. Cneme seu tibia, os maius tibiæ, Nam tota hæc
pars etiam tibia & crûs dicitur, ut in cubito. 20. Astragalus
seu talus, & os ballistæ. 21. Scaphoides os seu nauiformæ.
Tria hæc ossa nullam habent partem in manu respondentem.
22. Ossa tarfi & rascera 4. quorum maximum & extremum cal-
caneo commissum, Cyboides seu cubiforme dicitur: cetera tria
nominibus carent: chalcoides quibusdam dicuntur. Carpo re-
spondent. 23. Ossa 5. pedij seu plantæ ac plantæ & pectinis me-
tacarpio respondent. 24. Ossa 14. digitorum, 5. pedis.

MUNDINI

In hac figura, uidentur ossa partis posterioris hominis.

Suturæ capitis. 1. Obelæa, id est, recta & sagittalis.
 2. Stephanîæa, id est, coronalis, quod coronari solet. 3. Sco-
 raphiæ, id est, temporales uel lepidoides, id est, squamosæ,
 & mendosæ. Et præter has nouem sunt in facie innominatæ,
 quæ ossa maxillæ superioris connectunt. Ossa 2. maxillæ infe-
 rioris, in mento diuisa. Dentes 32. molares 20. canini 4. inciso-
 res 8. 4. Omoplata seu scoptulum opertum, seu scapula &
 spatula. 5. Collum omoplatæ. 6. Caput brachij.
 Spina dorsi, constat spondilis, id est, uertebri 24. Nam col-
 li sunt 7. metaphreni 12. costas 12. excipientes, lumborum sunt
 5. quibus subiacet os sacrum & magnum.
 7. Olecranium seu cubiti tuber. 8. Os coxæ amplissi-
 mum & ualentissimum, supernè dicitur os ilium & anchæ ad-
 isthion, qua recipit femoris caput, os isthij, ante ad pudenda, os
 pubis & pectinis. 9. Trochanter magnus. 10. Caput femo-
 ris. 11. Collum femoris. 12. Os femoris seu feminis.
 13. Calcaneus seu os calcis.

S 3

CENSURA, DE MVNDI
ni Anatomicis commentarijs.

Videtur Mundinus bona parte, Aristotelis atq; Galeni traditionem de rebus anatomicis, sequi, quamvis eorundem authorum, propter uersionis fortassis infelicitatem, non ubiq; assequatur sententiam. Veriora tamen, rationi atq; experimento magis consona sunt, quæ à dictis authoribus quàm quæ à suo prodidit Mundinus: constat enim bonam partem eorum quæ Mundini sunt, aut non esse ueram, aut falso esse citatam, Id quod in peculiari opusculo, hisce commentarijs adijciendo, clarius explicabitur, Vale lector optime.

M. D. XXI.